

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SES EĞİTİMİ ÇALIŞMALARININ
SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ KONUŞMA BECERİLERİNE
ETKİSİ

DOKTORA TEZİ

Saadet KÖSRELİ

Malatya-2016

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
MÜZİK ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

SES EĞİTİMİ ÇALIŞMALARININ
SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ KONUŞMA BECERİLERİNE
ETKİSİ

DOKTORA TEZİ

Saadet KÖSRELİ

Danışman: Doç. Dr. Ersan ÇİFTÇİ
İkinci Danışman: Yrd. Doç. Dr. Demet GÜRHAN

Malatya-2016

T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı
Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Saadet KÖSRELİ tarafından hazırlanan 'Ses Eğitimi Çalışmaların Sınıf Öğretmeni Adaylarının Konuşma Becerilerine Etkisi' başlıklı bu çalışma, 09.12.2016 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından DOKTORA tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Cemal YURGA

İmzalar

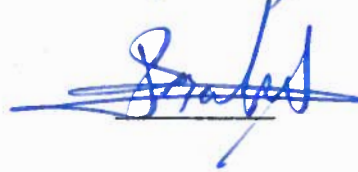
Üye: Prof. Dr. Hasan ARAPGİRLİOĞLU

Üye: Prof. Dr. Metin KARKIN

Üye: Doç. Dr. Ersan ÇİFTÇİ

Üye: Yrd. Doç. Dr. Demet GÜRHAN

O N A Y

...../...../201...

Doç.Dr.Niyazi ÖZER

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Ersan ÇİFTÇİ ve Yrd. Doç. Dr. Demet GÜRHAN'ın danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım **Ses Eğitimi Çalışmalarının Sınıf Öğretmeni Adaylarının Konuşma Becerilerine Etkisi** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Saadet KÖSRELİ

ÖNSÖZ

Öncelikle, tezimin yürütülmesinde bana destek olan, bilgilerini ve engin tecrübelerini benimle paylaşan danışmanlarım *Doç. Dr. Ersan ÇİFTÇİ* ve *Yrd. Doç. Dr. Demet GÜRHAN*'a,

Lisans ve Lisansüstü öğrenimimden bu yana her konuda bana örnek olan ve desteklerini esirgemeyen hocalarım; *Prof. Dr. Cemal YURGA*, *Prof. Dr. Hasan ARAPGİRLİOĞLU* ve *Prof. Dr. Turan SAĞER*' e,

Tezimin istatistiki verilerini oluştururken görüşlerine başvurduğum, yapıcı eleştirileri ile tezime büyük katkı sağlayan *Doç. Dr. Niyazi ÖZER*, *Doç. Dr. Orhan TAŞKESEN*, *Yrd. Doç. Dr. Onur Zahal* ve *Arş. Gör. Recep GÜR*'e,

Tezimi yazarken görüşlerine başvurduğum, bilgi birikimlerini ve önerilerini benimle paylaşan; *Prof. Dr. Ayşe Meral Töreyn*, *Opera Sanatçısı Hülya Kazan Günay*'a,

Denel işlemin her sürecine hassasiyet göstererek sekiz hafta boyunca bireysel olarak aldıkları ses eğitimi derslerine titizlikle katılan, Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği bölümünde okuyan örneklem grubuma,

Eğitim Bilimleri Enstitüsü akademik ve idari personeline,

Çalışmam boyunca her daim yanımda olan ve desteğini esirgemeyen sevgili *Arş. Gör. Mustafa Şeref Kuram*'a,

Son olarak; bugünlere gelebilmemi sağlayan, hayatım boyunca beni bir an bile yalnız bırakmayan, haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim değerli aileme, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZET

SES EĞİTİMİ ÇALIŞMALARININ SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ KONUŞMA BECERİLERİNE ETKİSİ

KÖSRELİ, Saadet
Doktora, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ersan ÇİFTÇİ, İkinci Danışman: Yrd. Doç. Dr. Demet
GÜRHAN Aralık 2016, XVI+ 140 sayfa

Bu çalışma ses eğitimi uygulamalarının sınıf öğretmeni adaylarının konuşma becerileri üzerindeki etkisini test etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu 2015-2016 öğretim yılı güz döneminde, “Müzik Öğretimi ” dersini alan Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 2. sınıf öğrencilerinden gönüllülük esasına göre belirlenen 10 kişi oluşturmuştur.

Sekiz hafta süren deneysel işlemde öğrencilere gevşeme, duruş, solunum, rezonans, fonasyon, artikülasyon konularını içeren ses eğitimi çalışmaları uygulanmıştır. Bireysel olarak verilen ses eğitimi çalışmaları tek denekli araştırma yöntemlerinden AB modeliyle ölçülmüştür. Araştırmada Gürhan tarafından 2013’de geliştirilen davranış gözlem formu, öntest-sontest ölçme aracı olarak kullanılmıştır. Ayrıca deneysel süreç sonrasında, uygulanan ses eğitimi dersinin etkililiğine ilişkin sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerini almak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırmada puanlayıcılar arasındaki güvenilirliği test etmek için, korelasyon analizi- SKK (interclass correlation –ICC) kullanılmıştır. Bağımlı örneklemelerin ön test ve son test puanları arasındaki farkı karşılaştırmak için ise bağımlı örneklem t testinin karşılığı non-parametrik testlerden, wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır.

Araştırmada örneklemelerin ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında ölçülen sekiz davranışta da gelişme kaydedildiği, sonuç olarak ses eğitimi

çalışmalarının sınıf öğretmeni adaylarının konuşma becerilerine olumlu yönde etkisi olduğu ve adayların bu konudaki farkındalıklarına katkısı olduğu görülmüştür. Bu sonuçlardan yola çıkarak hizmet öncesinde ve hizmet içinde ses eğitimi çalışmaları uygulanarak sınıf öğretmenlerinin konuşma becerilerinin geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ses Eğitimi, Artikülasyon, Sınıf Öğretmeni Adayları, Diksiyon, Konuşma Becerileri.

ABSTRACT**THE EFFECTS OF VOICE TRAINING EXERCISES ON SPEAKING ABILITIES OF
PRESERVICE TEACHERS**

KÖSRELİ, Saadet
İnönü Üniversitesi, Graduate School of Educational Sciences
PhD Program in Music Education

Dissertation Advisor : Assoc. Prof. Ersan ÇİFTÇİ, Co - Advisor: Asst. Prof. Demet
GÜRHAN

December- 2016, XVI+ 140 pages

The study was conducted to examine the effects of voice training exercises on speaking abilities of preservice classroom teachers. The study group, created on a voluntary basis, consisted of 10 students who took “Music Education” course at the department of Classroom Teaching in the Faculty of Education, Erzincan University in the fall semester, 2015-2016 teaching year.

Voice training exercises that include relaxation, posture, respiration, resonance, phonation and articulation were applied to students in an eight-week long experimental research. Each voice training exercise was measured individually using pre-test, post-test single subject design, one of the single subject research methods. The Behaviour Observation Form developed by Gurhan in 2013 was used as a tool to measure pre-test and final-test results. Besides, semi- structured interview forms were used to take preservice teachers’ views on the training they received as a part of the experimental process.

Correlation Analysis- SKK ((Interclass Correlation –ICC) was applied to test the reliability and differences between pre- test and final-test results of dependent samples were compared with Wilcoxon Signed Rank Test, one of the nonparametric tests used as an equivalence of dependent samples t test. During the comparison of pre-test and post-test scores of dependent samples, it was observed all eight behaviours measured were improved and consequently, voice training exercises had a positive effect on

speaking abilities of pre-service teachers and on their awareness levels on this issue. Considering these results, suggestions were made to improve the speaking abilities of both preservice and in-service teachers by applying voice training exercises.

Key Words: Voice Training, Articulation, Preservice Teachers, Diction, Speaking Abilities.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	IV
ONUR SÖZÜ	V
ÖNSÖZ	VI
ÖZET	VII
ABSTRACT	IX
İÇİNDEKİLER	XI
GRAFİKLER LİSTESİ	XV
TABLolar LİSTESİ	XVI
ŞEKİLLER LİSTESİ	XVI
BÖLÜM I	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	2
1.1.1. Alt Problemler	2
1.1.2. Amaç	3
1.1.3. Önem	3
1.1.4. Sınırlılıklar	3
1.1.5. Sayıtlar	4
1.1.6. Tanımlar	4
BÖLÜM II	6
2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1. KURAMSAL BİLGİLER	6
2.1.1. İnsan Sesinin Oluşumu	6
2.1.2. Ses Eğitimi	7
2.1.2.1. Gevşeme	9
2.1.2.2. Duruş (Postür)	11
2.1.2.3. Solunum	13

2.1.2.4.	Rezonans.....	16
2.1.2.5.	Fonasyon.....	18
2.1.2.6.	Artikülasyon (Boğumlama)	19
2.1.2.7.	Yaygın Artikülasyon ve Söyleyiş Bozuklukları.....	21
2.1.3.	Konuşma Becerisi	24
2.1.3.1.	Konuşmada Anlam Ayırıcılar (Fonoloji).....	26
2.1.3.1.1.	Vurgu	26
2.1.3.1.2.	Konuşma Hızı.....	27
2.1.3.1.3.	Ton/ Tonlama	28
2.1.3.2.	Konuşmayı Sağlayan Organların Gelişme Evleri	29
2.1.3.2.1.	Bebeklik Dönemi	29
2.1.3.2.2.	Çocukluk ve Ergenlik (Mutasyon) Dönemi	30
2.1.3.2.3.	Yetişkinlik Dönemi.....	31
2.1.3.2.4.	Yaşlanma Dönemi	32
2.1.4.	Konuşma ve Şarkı Söyleme Eğitimleri	32
2.1.5.	Öğretmenlerde Ses Eğitiminin Gerekliliği	33
2.1.6.	Sesin Korunması	35
2.2.	İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	38
BÖLÜM III	52
3.	YÖNTEM	52
3.1.	Araştırmanın Modeli.....	52
	AB Deseni.....	53
3.2.	Çalışma Grubu.....	53
3.3.	Verilerin Toplanması	53
3.3.1.	Uygulama Basamakları	54
3.3.2.	Çalışma Programı.....	56
3.4.	Verilerin Analizi	74
BÖLÜM IV	78

4.	BULGULAR VE YORUM.....	78
4.1.	Her Bir Katılımcının Uygulama Öncesi ve Sonrası Genel Başarı Puan Grafikleri .	78
4.1.1.	Birinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar	78
4.1.2.	İkinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar	80
4.1.3.	Üçüncü Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar	81
4.1.4.	Dördüncü Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar	82
4.1.5.	Beşinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar	83
4.1.6.	Altıncı Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar	85
4.1.7.	Yedinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar	86
4.1.8.	Sekizinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar	87
4.1.9.	Dokuzuncu Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar...	88
4.1.10.	Onucu Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar	89
4.2.	Alt Problemlere İlişkin Grafikler, Bulgular ve Yorumlar	91
4.2.1.	Birinci Alt Problem: Doğru Yerde ve Biçimde Soluk Alma	91
4.2.2.	İkinci Alt Problem: Solunum Kontrolünü Sağlama	92
4.2.3.	Üçüncü Alt Problem: Konuşmaya Doğru Atak İle başlama	94
4.2.4.	Dördüncü Alt Problem: Sesini Doğru Rezonans Bölgelerinde Büyütme	95
4.2.5.	Beşinci Alt Problem: Konuşmada Anlaşılabilirliği (Artikülasyon) Sağlama	96
4.2.6.	Altıncı Alt Problem: Konuşmada Yöresel Şiveyi Kullanmama	98
4.2.7.	Yedinci Alt Problem: Vurgu ve Tonlamalarla Konuşmayı Etkili Hale Getirme	99
4.2.8.	Sekizinci Alt Problem: Konuşmayı Doğal, Rahat ve Canlı (Monotonluktan Uzak) Sürdürme	101
4.2.9.	Katılımcıların Ölçülen Davranışlarındaki Gelişim Düzeyi	104
4.2.10.	Dokuzuncu Alt Problem: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ses Eğitimi Çalışmaları Sonucunda Konuşma Becerilerinin Gelişimi İle İlgili Görüşleri	105
	BÖLÜM V.....	115
5.	SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	115
5.1.	Sonuçlar	115

5.2. Öneriler	119
EKLER.....	130
EK- 1. DAVRANIŞ GÖZLEM FORMU	131
EK- 2. DENEY GURUBU	132
EK- 3. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU	134
EK- 4. SERTİFİKA.....	140

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Birinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi	79
Grafik 2. İkinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi	80
Grafik 3. Üçüncü Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi	81
Grafik 4. Dördüncü Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi	82
Grafik 5. Beşinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi	84
Grafik 6. Altıncı Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi	85
Grafik 7. Yedinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi.....	86
Grafik 8. Sekizinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi	87
Grafik 9. Dokuzuncu Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi	88
Grafik 10. Onuncu Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi.....	90
Grafik 11. Doğru Yerde ve Biçimde Soluk Alma Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi 91	
Grafik 12. Solunum Kontrolünü Sağlama Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi	93
Grafik 13. Konuşmaya Doğru Atak İle Başlama Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi .94	
Grafik 14. Sesini Doğru Rezonans Bölgelerinde Büyütme Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi.....	95
Grafik 15. Konuşmada Anlaşılabilirliği Sağlama Davranışının Tüm.....	97
Grafik 16. Konuşmada Yöresel Şiveyi Kullanmama (Diyalekt) Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi	98
Grafik 17. Vurgu ve Tonlamalarla Konuşmayı Etkili Hale Getirme Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi	100
Grafik 18. Konuşmayı Doğal Rahat ve Canlı (Monotonluktan Uzak) Sürdürme Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi	101
Grafik 19. Gözlem Formunu Oluşturan Davranışlar Üzerine Değerlendirme.....	103
Grafik 20. Katılımcıların Ölçülen Bütün Davranışlarındaki Gelişim Düzeyi	104

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Deney Öncesi ve Deney Sonrası Puanlayıcıların Sınıf İçi Korelasyon Katsayıları	75
Tablo 2. Deney Grubuna ait İlişkili Ölçümler için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi	104
Tablo 3. Birinci sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı	106
Tablo 4. İkinci sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı	107
Tablo 5. Üçüncü sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı	108
Tablo 6. Dördüncü sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı	109
Tablo 7. Beşinci sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı	110
Tablo 8. Altıncı sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı	111
Tablo 9. Yedinci sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı	112
Tablo 10. Sekizinci sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı	113

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Nefes Alıp Verme Esnasında Diyafram Kasının Durumu	13
Şekil 2. Solunum Sistemi Organları.....	56

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Güçlü ve etkili konuşma becerisi, sesi üretmenin etkin ve güvenli metoduna sahip ses eğitimi hocaları tarafından, ilkeler doğrultusunda gerçekleştirilen bir eğitimle kazanılır. Bu metot öğrenciye, sesini zorlayarak kullanmaktan ziyade akustik bir ses gelişimi aracılığıyla tam ses potansiyeline ulaşma imkânını sağlar.

Eğitimi bir davranışı değiştirme ve yeni davranışlar edindirme süreci olarak tanımlayan Töreyin, öğretim hizmetini bu sürecin en önemli unsurlarından biri, öğretmenin ise eğitim hizmetinin en ağırlıklı ögesi olduğunu söyler. Öğretmen ve öğrenciler arasındaki etkileşimle çocuğun dilini doğru, etkili ve güzel kullanabilmesi arasında doğrudan bir ilişki vardır. Çünkü öğretmen, aile ortamından okul ortamına geçişte çocuğu en çok etkileyen ve yönlendiren kişidir. Güzel bir ses tonu, doğru seçilmiş kelimeler, yerinde vurgu ve uygun tonlamalarla konuşan bir öğretmen öğrencilerini olumlu yönde etkileyecektir. (Töreyin, 1996).

Kendimizi ifade ediş biçimi olarak güzel ve etkili konuşma şüphesiz bütün meslek gruplarında büyük bir role sahiptir. Ancak sınıf öğretmenlerinin öğrenciye rol model olması gerçeği, konuşmalarına ekstra bir özen göstermelerini gerektirmektedir. Bir öğretmenin ne anlattığı kadar nasıl anlattığı da önemlidir. Düzgün bir diksiyon, dikkatleri üzerinde toplamaya yetecek gürlükte ve monotonluktan uzak bir konuşma, dersin işleniş açısından önem arz etmektedir. Özellikle de o yaşlardaki çocukların dikkat problemleri düşünülürse bir sınıf öğretmenin sesini çok iyi kullanabilmesi gerekir.

Ortalama büyüklükte bir sınıfta öğretmen ve öğrenciler arasındaki mesafe ve gürültü, öğretmenlerin günlük konuşma tonundan daha güçlü bir ses çıkartmalarını gerektirecek kadar fazladır. Bu da ancak doğru bir ses eğitimiyle sağlıklı şekilde

gerçekleştirilebilir. Aksi takdirde öğretmenlerin sesin yanlış kullanımından doğan birçok ses rahatsızlıklarına maruz kalmaları kaçınılmazdır.

Tüm bu sebeplerden dolayı, üniversitelerin öğretmen yetiştiren tüm bölümlerinde, özellikle de sınıf öğretmenliği bölümlerinde seslerini doğru ve etkin kullanmak üzere verilecek ses eğitiminin gerekliliği yadsınamayacak derecededir.

1.1. Problem

Ses eğitimi uygulamaları, sınıf öğretmeni adaylarının konuşma becerileri üzerinde etkili midir?

1.1.1. Alt Problemler

- 1- Ses eğitimi uygulamaları, sınıf öğretmeni adaylarının *doğru yerde ve biçimde soluk alma* davranışı üzerinde etkili midir?
- 2- Ses eğitimi uygulamaları, sınıf öğretmeni adaylarının *solunum kontrolü sağlama* davranışı üzerinde etkili midir?
- 3- Ses eğitimi uygulamaları, sınıf öğretmeni adaylarının *konuşmaya doğru atak ile başlama* davranışı üzerinde etkili midir?
- 4- Ses eğitimi uygulamaları, sınıf öğretmeni adaylarının *sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme* davranışı üzerinde etkili midir?
- 5- Ses eğitimi uygulamaları, sınıf öğretmeni adaylarının *konuşmada anlaşılabilirliği (artikülasyon) sağlama* davranışı üzerinde etkili midir?
- 6- Ses eğitimi uygulamaları, sınıf öğretmeni adaylarının *konuşmada yöresel şiveyi kullanmama (diyalekt)* davranışı üzerinde etkili midir?
- 7- Ses eğitimi uygulamaları, sınıf öğretmeni adaylarının *vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme* davranışı üzerinde etkili midir?

- 8- Ses eğitimi uygulamaları, sınıf öğretmeni adaylarının *konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme (monotonluktan uzak)* davranışı üzerinde etkili midir?
- 9- Sınıf öğretmeni adaylarının ses eğitimi çalışmaları sonucunda konuşma becerilerinin gelişimi ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, ses eğitimi çalışmalarının sınıf öğretmeni adaylarının konuşma becerilerine etkisi olup olmadığını, varsa düzeylerini belirlemektir.

1.1.3. Önem

- 1- Araştırmada kullanılan ses eğitimi çalışmaları, sınıf öğretmenliği branşı dışındaki diğer bütün meslek gruplarında da kullanılabilmesi ve geniş bir uygulama alanına sahip olması bakımından önemlidir.
- 2- Bu araştırma, müzik eğitimi kapsamında yer alan ses eğitiminin işlevsel bir nitelik kazanmasına katkı sağlaması açısından önemlidir.
- 3- Araştırma öğretmen eğitimi müfredatının yenilenmesi ve güncellenmesi çalışmalarına katkı sağlaması açısından önemlidir.

1.1.4. Sınırlılıklar

Çalışma, 2015-2016 öğretim yılı güz döneminde, “Müzik Öğretimi ” dersini alan Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 2. sınıf öğrencilerinden 10 öğrenci ile gerçekleştirilmiş olması, denel işlemin 8 haftalık eğitim süreciyle yapılması ve bu eğitimin çalışma programında belirtilen çalışmalarla olması, araştırmanın sınırlılıklarını oluşturur.

1.1.5. Sayılılar

- 1- Öğretmen adaylarının görüşme sorularına verdikleri cevapların doğru ve gerçeği yansıttığı,
- 2- Alan uzmanlarının, davranış gözlem formunun puanlanması aşamasında tarafsız ve samimi davrandıkları,
- 3- Öğretmen adaylarının ön test ve son test ölçümlerindeki kamera kaydı esnasında kendilerini doğal biçimde yansıtmaya olanağı buldukları varsayılmaktadır.

1.1.6. Tanımlar

Abdominal: Karına ait.

Artikülasyon Mekaniği: Artikülasyon bölgeleri olan: dil, diş, damak, yanaklar, alvollar, dudakların devinimleriyle oluşan işleyiş (Sazak, 2001: 35).

Diksiyon: Söz söylerken duygu ve düşünceleri doğru, üslubuna uygun olarak anlatmak için sesin uyumu, söylenişi, sözcük hecelerinin uzunluğu, kısalığı ve vurguları bakımından doğruluğu, jesti, mimiği, takınılacak tavırları yerinde ve güzel kullanma sanatıdır. (Şenbay, 1992: 64)

Falsetto: Gırtlakta oluşan seslerin müziksel seslere dönüştürerek tınlamasını sağlayan akustik boşlukların bir kısmı, “kafa yansıtıcıları” (Say, 2005: 193).

Fonetik: (Ses bilgisi) Herhangi bir dilin konuşma seslerinin oluşması, aktarılması ve algılanması (Akbayır, 2007: 191).

Foniatri: Konuşma organlarının anatomisini, fizyolojik ve patolojik fonksiyonlarını inceleyen, sağlık ve bakımı ile ilgilenen bir bilim dalı (Cevanşir ve Gürel, 1982).

Frekans: Bir saniyelik süre içinde oluşan titreşim sayısı (Zeren, 2003: 17).

Glottis: (ses yarığı-mizmar) Ses telleri arasındaki havanın girip çıkmasına yarayan açıklık (Kolçak, 1998: 22).

Harmonik: (Armonik, doğuşkan, selen) Biri diğerinin tam katı frekansa sahip iki sesin bir arada tınlaması (Yücel, 2014: 108).

Konuşma Eğitimi: Ses eğitiminin içinde yer alan konuşma eğitimi, daha çok mesleğini konuşarak devam ettiren bireylere ve konuşma bozuklukları yaşayan kişilere uygulanmaktadır. Dilin anlaşılrlığı, kelime ve cümlelerin ritmik-melodik olması amaçlanmaktadır (Töreyin, 2015: 161-162).

Larinks: (Gırtlak) Gırtlak havanın nefes borusuna girişindeki kontrol bölgesidir. Gırtlak üst, orta ve alt kısım olarak 3 ana bölümden oluşur. Orta bölümde ses telleri yer alır. Konuşma, yutma ve nefes alma görevi vardır.

(<http://www.tkbby.org.tr/menu/76/girtlak-kanseri-larinks-kanseri-nedir-op-dr-tolgar-kumral>).

Perde: Belirli bir frekanstaki bir sesin beynimizde uyandırdığı tizlik peslik duygusu (Zeren, 2003:102).

Ses Eğitimi: Bireylere konuşma ve/veya şarkı söylemede seslerini doğru, etkili ve güzel kullanabilmeleri için gereken davranışların kazandırıldığı, içinde konuşma, şarkı söyleme ve şan eğitimi gibi alt ses eğitimi basamaklarını barındıran, disiplinler arası bir özel alan eğitimidir (Töreyin, 2015: 82).

BÖLÜM II

2. KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturan ses eğitimi ve konuşma becerisi ile ilgili bilgilere ve araştırmanın konusu ile ilgili ulaşılabilen belli başlı kaynaklara yer verilmiştir.

2.1. KURAMSAL BİLGİLER

2.1.1. İnsan Sesinin Oluşumu

İnsan sesinin oluşmasında dört temel sistem vardır. Bunlar;

1. Algılayan sistem (işitme/denetleme sistemi): Sesin, doğru solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyon ile doğru frekanslarda oluşturulabilmesi için, ses dalgalarını beyne ulaştıran ve beyin tarafından algılanarak denetlenmesini/düzenlenmesini sağlayan sistemdir. (kulak ve beyin)
2. Harekete geçiren sistem (aktivatör sistem): Sesin oluşumunda gerekli havayı düzenleyen organlardan oluşur ve titreşimi sağlayan sistemin kaynağıdır. (soluk borusu, akciğer, göğüs kafesi, diyafram, bel ve karın kasları)
3. Titreşim sistemi (vibratör sistem): İlk sesin üretildiği ve ses jeneratörü gibi çalışan ses tellerinin de içinde bulunduğu kas, kıkırdak ve sinirlerden oluşan organlar bütünüdür. (larynx-gırtlak)
4. Yankılayan sistem (rezonatör sistem): Sesin asıl kalitesini ve karakteristik özelliklerini ortaya çıkaran organlar bütünüdür (ağız boşluğu, dudaklar, dişler, damaklar, farinks, burun ve paranasal sinüsler) (Töreyin, 2015: 32).

İnsan sesinin oluşumunu bu dört temel sistem üzerinden kısaca şöyle açıklayabiliriz;

İnsan sesinin oluşması için öncelikle beynin motor korteks bölümüne bir dizi uyarı üretilir ve bunlar sinir sistemi aracılığıyla konuşma merkezine iletilir. Nefes ve ses yolu açılır akciğerlerden gelen hava soluk borusuna dolar. Soluk borusunun üst bölümünde gırtlak yer alır. Gırtlakın içinde ses telleri bulunmaktadır. Nefes vermeye birlikte akciğerler solunum havasını gırtlığa doğru iterler. Gırtlakın ses tellerini birbirine doğru yaklaştırması sonucu ses tellerinin arasından bir miktar hava geçer. Ses telleri akciğerlerden gelen hava akımıyla titreşir. Bu titreşimler havayı küçük parçalara bölerek, sesin rezonansa uğrayacağı bölgelere yayar. Böylece glottik (ham) olarak çıkan ses, rezonans bölgelerinde büyür ve tını kazanır.

Ses, iletişimde büyük bir öneme sahiptir ve kişiliğimizin büyük bir kısmı konuşma sesimize yansır. Etimolojik olarak "personality" (Kişilik) kelimesi Latince'de yer alan persona kelimesinden türemiştir. Persona: Orijinalde antik dramada aktörlerin kullandığı yüz maskesinin ağız kısmıdır, fakat yüzyıllar geçtikçe bu kelime ses ile olan sembolik bağlantısını kaybetmiştir (Moses, 1954'den akt., Bele, 2008). Abartılı bir artikülasyon, vurgu ve tonlamalardaki aşırılık, nefes alışverişlerindeki düzensizlik, aşırı hızlı ya da yavaş konuşma kişiliğe bağlı olarak biçimlenmiş alışkanlıklardır ve ancak eğitimle düzeltilebilirler.

2.1.2. Ses Eğitimi

Ses eğitimi; bireylerin konuşma ve şarkı söyleme ile ilgili davranışlarında seslerinin, ses eğitiminin temel ilke ve hedeflerine yönelik uygulanan planlı bir program ile mümkün olan en iyi seviyeye getirilmesidir. Sesi oluşturan organlarda herhangi bir sağlık sorunu olmadığı müddetçe, sesin bilinçli ve etkili kullanımı iyi bir eğitimle mümkündür. Bedenimizin işbirlikçi ve mükemmel bir uyumu ile oluşan sesimiz, işlenmeye hazır bir cevherdir. Doğru bir eğitimle cerrahi bir rahatsızlığı olmayan her ses eğitilebilir ve herkes etkili bir konuşmaya sahip olabilir.

Töreyin'e göre, müzik eğitiminin (genel, amatör "özengen" ve mesleki) gibi hemen her türüne uygulanabilen ses eğitimi, öncelikle konuşma ve şarkı söyleme konusunda sesin doğru ve etkili bir biçimde kullanılmasını hedefler. Ayrıca ses eğitimi, dil ve konuşma bozukluklarının tedavisinde de kullanılabilen hem bireysel hem de toplu uygulamalara izin veren disiplinler arası bir özel alan eğitimidir. Dolayısıyla ses eğitimi sesin doğru, etkin ve güzel kullanımının bireye kazandırılmasının yanı sıra ses sağlığını korumaya yönelik davranışların da bireye kazandırılmasını hedefler (Töreyin,2015: 162).

Yiğit ise, bir makalesinde ses eğitiminin sadece sesi güzel olanlar ya da tiyatro, opera, müzik öğretmenliği gibi meslekleri edinenlerle ilgili olduğu görüşüne katılmadığını ifade edip, ses eğitiminin, sesini konuşma ya da şarkı söyleyerek kullanacak herkes için gerekli olduğunu savunmuştur. Başta sınıf öğretmenleri olmak üzere müzik öğretmenlerinin bu konuya yeterince önem vermelerinin gerektiğini belirten Yiğit, kullanılan dilin sözlerinin açık ve anlaşılır olmasına, çocukların seslerini kullanırken doğru alışkanlıklar kazanmalarına özen gösterilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Böylece gelecekte sesini profesyonel olarak kullanacakları mesleklerde kariyer yapmak isteyen bireyler (öğretmen, opera ve tiyatro sanatçısı, avukat, hatip vb.) engellenmemiş olacaktır (Yiğit,2004).

Ses eğitiminin amacı, konuşurken ve şarkı söylerken sesi doğru, güzel ve etkili oluşturmaya ve bireye sesini uzun süre sağlıklı kullanmaya ve korumaya ilişkin davranışları kazandırmaktır. Bununla birlikte, birey, ses eğitimi yoluyla ses oluşumu için gerekli enerjinin sağlandığı solunum sisteminin, titreşimin sağlandığı larinksin, sese renk, tını ve yoğunluk katan rezonatörlerin ve konuşma seslerini meydana getiren artikülasyonların denetimi ve eşgüdümlü kullanımına ilişkin yöntemleri de öğrenir. Bundan ötürü, solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyonu ses eğitiminin öğeleri olarak sayılabilir (Töreyin, 2015: 90).

Ses eğitimi sarmal bir sisteme benzetilebilir. Ses eğitimi uygulamalarının her aşamasında, ses eğitimi öğelerine ilişkin davranışların bir bütün oluşturarak kullanılmasıyla bu sarmalın içi doldurulmuş olur (Gürhan, 2013: 7). Bu öğeler aşağıdaki şekilde açıklanabilir:

2.1.2.1. Gevşeme

Gevşeme bir takım ruhsal (içsel) ve fiziksel (dışsal) rahatlamayı sağlayan eylemlerle vücuttaki kan dolaşımının hızlanması, kas gerginliklerinin giderilmesi ve ruhsal gerilimin normal hale gelmesidir. Gevşeme çalışmaları konuşma ve ses eğitimi çalışmalarında önemli bir yere sahiptir.

Gevşeme çalışmalarının önemini Egüz şu sözlerle açıklamıştır:

“Tanrı tüm insanlara iyi ya da kötü bir ses vermiştir. Fakat bu ses ince hesaplara göre yapılmış tınlamaya hazır çalgılar gibi hemen tınlamaz. İnsan gırtlğından çıkan sesin büyümesi ve renklenmesi için yumuşamaya, rahatlamaya ihtiyacı vardır” (Egüz, 1999: 31).

Vücut gergin iken yapılan ses çalışmaları ani kasılmalara ve geri dönüşü olmayan hasarlara sebep olabilir. Solunum araçlarında gereksiz ve istenmeyen kas gerilmeleri ton kalitesi üzerinde negatif bir etki yaratır. Daha gür bir sese ulaşmak için alınan fazla hava desteğı boğaz kaslarını yırtabilir. Bununla birlikte dilde ve yumuşak damakta gerilmelere sebep olur. Bu da nihayetinde kronik ses kısıklığı ve vokal nodülleri gibi ciddi ses problemlerine neden olur (Doscher, 1991’den akt., Siple, 1997).

Gevşeme iki şekilde olur: İçten gevşeme ve dıştan gevşeme.

İçten gevşeme, kişinin düşünce yolu ile sinir sistemini rahatlatarak gevşemesidir. Konuyla ilgili birçok yöntem bulunmaktadır. Diyafram nefesini ritmik bir şekilde kullanarak bireyin olumlu düşüncelere dalması ya da kendini huzurlu olduğu bir yerde hissetmesi gibi çalışmalar yapılmaktadır.

Dıştan gevşeme ise vücudu ısıtarak ani kasılmaların önüne geçer ve şarkı söyleme ve konuşma esnasında kas tembelliğinden kaynaklanan problemleri önler. Dıştan yumuşamaya yönelik hareketler şöyle gruplandırılabilir:

- Boyun kaslarını yumuşatan hareketler
- Göğüs, sırt ve kol kaslarını yumuşatan hareketler
- Beli ve gövdeyi yumuşatan hareketler
- Bacak kaslarını yumuşatan hareketler
- Yüz kaslarını yumuşatan hareketler

Sipley, Boone ve Mc Farlane'nin "gırtlakın fonksiyonunun etkili bir şekilde yerine getirebilmesi için tüm gereksiz kas gerilmelerinden arındırılmış olması gerek" düşüncesine atıf yaparak gevşemenin önemini aşağıdaki gibi belirtmiştir.

"Gırtlaksal bölgedeki rahatlama hissini yanı sıra dil ve çene kaslarının rahatlatılmış olması da gereklidir. Rahatlatılmış bir dil ve esnek bir çene, boğaz kaslarının düzgün bir şekilde çalışmasını sağlar. Çenenin düşürülmesi ve rahat bırakılması boğazın sıkılmasını önler. Bunun için önerilen çiğneme hareketleri dil ve çenede bir rahatlama meydana getirecektir" (Sipley, 1997).

Morhart, gevşemenin önemine şu sözlerle dikkat çeker: "Boğaz her zaman bir bez parçası gibi gevşek olmalıdır. Bu, sesi düzgün bir şekilde kullanmanın önemli bir sırrıdır" (Morhart, 1909: 16).

Amerikalı ünlü konuşma terapisti, Sandy Linver ise gevşemenin sesin tınısında ne denli etkili olduğunu şu sözler ile ifade etmiştir. "Mükemmel, hoş bir ses için gevşek bir boğaz, gevşek bir çene, esnek dudaklar esnek bir dil ve sizin kontrolünüzde yumuşak bir damağınız olmak zorundadır" (Linver, 1997: 103).

Sonuç olarak, gevşemeye yönelik egzersizler, sesini profesyonel anlamda kullananların ihmal etmemesi gereken ses eğitimi çalışmalarının önemli bir parçasıdır. Bu egzersizleri, özellikle mikrofon kullanmaksızın sesini duyurmak zorunda kalan kişilerin, düzenli olarak yapması gerekmektedir.

2.1.2.2. Duruş (Postür)

Temel ses eğitimi davranışlarının kazandırılması aşamasında önemli bir yere sahip olan duruş çalışmaları bedenimizin farkında olarak kendimizi içeriden ve dışarıdan kontrol etmemizi sağlar.

Ses eğitiminin önemli bir basamağı olan duruş, vücudun dengeli olarak bir çizgi üzerinde durmasıdır. İyi bir postür, sağlıklı şarkı söylemenin koşullarından olmakla birlikte, bireyin kendine güvenini ve başarısını arttıracak bir öneme sahiptir. İyi bir postürün kişinin iç huzuruyla ve beynin doğru çalışmasıyla ilgili olduğu iddia edilmekle birlikte, doğu felsefelerinde vücutla beyin ilişkisi üzerinde yüzyıllardır durulmaktadır (Ömür, 2001: 53-54).

Boyun bölgesinde iki takım kas bulunmaktadır. Bunlardan biri çiğneme ve esneme esnasında aktif olan depresör kaslar, diğeri ise yutma esnasında çalışan kaldırıcı kaslardır. Depresör kaslar gırtlığı aşağı çekerek kolay ve rahat şarkı söylemek için en uygun pozisyonu sağlar. Kaldırıcı kaslar ise tam tersi bir şekilde gırtlığı yukarı kaldırır. Ön baş pozisyonu depresör kasların çalışmasını işlevsiz hale getirerek kaldırıcı kasların çalışmasına sebep olan bir pozisyonudur. (Siple, 1997).

Başın boyun üzerindeki pozisyonunun çok önemli olduğu uzun zaman önce yapılmış ve hala geçerliliğini koruyan bir tespittir. Başın boyun üzerinde eğik durması, vücudun denge kısımlarının başı bu pozisyonda tutmak için aşırı enerji harcamasına sebep olur. Gerçekten de yapılan araştırmalar, boyundaki eklem kapsüllerinde ve eklem etrafında bazı hücreler bulunduğunu ve bu hücrelerin postür üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, başın bir hareketi aynı zamanda gövdedeki ve bacaklardaki kaslarda da değişikliğe neden olur. Bu durum ise ses kalitesini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Ömür'e göre, ses kalitesinin artması için başın ve omurganın dik ve düzgün tutulması, omuz ve kolların gevşek durması gerekmektedir. Bu şekilde, kişi enerjisini çok daha ekonomik kullanmış olacaktır (Ömür 2001: 55).

Helvacıya göre ise, sağlıklı bir duruşta, kafa, göğüs ve kalça, omurga tarafından hepsi birbirinin altına gelecek şekilde desteklenmelidir. Kafanın duruşu, çenenin serbest olmasına izin verecek şekilde olmalı ve boğazı geriye çekmemelidir. Böylece, bu

bölgede bulunan kasların gerilmesi söz konusu olmayacaktır. Kafanın bu duruşu boyunda bulunan organların serbest kalmasını sağlayacaktır (Helvacı, 2012: 7).

Denizoğlu, postürün önemini tıbbi bir dille şu şekilde ifade etmiştir:

“Rahat bir postür, ölçülü destek ile birlikte iyi fonasyonun anahtarıdır. Bir hareketi en ideal şartlarda gerçekleştirmek için hareketi oluşturacak kasların hareket öncesinde ideal istirahat uzunluklarında olması beklenir. Uygunsuz bir postür, bu uzunluğu değiştirir, bozar. Örneğin kambur duran bir kişinin ön vücut kaslarının istirahat uzunları kısalmıştır. Bu durumda kısalık zayıflığı gelişir, yani kaslar ideal istirahat uzunluklarında zayıf kasılma özelliğine sahip olurlar. Arka beden kasları aksine uzamıştır ve bu kaslarda gerilim zayıflığı gelişir. Yani esnekliklerini kaybedip kasılma kuvvetleri azalır. Bu temel kas fiziolojisi gerçeği, larenkste de geçerlidir.

Larenksin intrinsek kaslarının gevşeyip serbestçe sesin perdesini gürlüğü ve kalitesini ayarlayabilmesi için ekstrinsek kaslarında en uygun gerilimde kalarak doğru bir larenks postürü sağlamaları gerekir. Ekstrinsek kasların (her birinin) uygun kasılma halinde ve ideal istirahat uzunluğunda olabilmesi için baş ve boyun postürünün uygun olması lazımdır. Baş tüm beden için postürü dengeleyen kaldıraç sistemleri düşünüldüğünde birinci sınıf kaldıraç gibi davranan baş boyun sistemi baş en yüksek moment değere sahip olduğundan tüm bedeni etkileyecektir. Tersi de geçerlidir; bedenin postürünü sağlayan sayısız mikrokaldıraç sistemlerinden birisi bozulursa domino etkisi gibi tüm makro sistemi etkiler ve bu da baş boyun kaldıraç sistemini etkiler. Postürü dar bir görüşle sadece aynaya bakıldığında karşımıza çıkan beden duruşu olarak görmemek lazımdır.” (2012:66-67).

Kendimizi ifade edebilmemiz ve topluluk içinde etkili konuşmalar yapabilmemiz için de sağlıklı bir duruşun önemi çok büyüktür. Bu konuda Gürzap (2010: 40) şu değerlendirmeleri yapmaktadır.

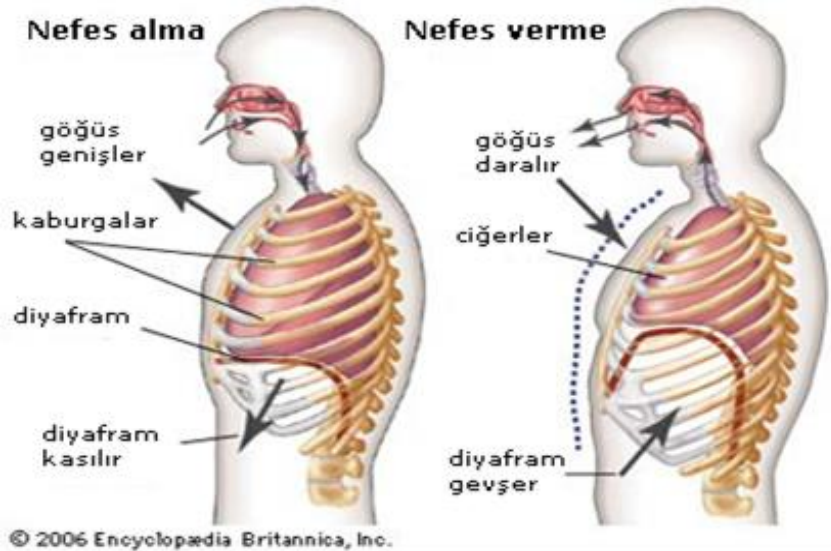
Beden anlatımında bütün organlarımızın bir uyum içinde olması gerekir. Yaşamınızda ya da topluluk içinde yapacağınız konuşmalarda bedeninizin diri olmasını sağlamaya çalışmalısınız. Kendini bırakmış, hareketleri uyumsuz kimseler, karşısındaki kişi ya da toplumlara yeterli güveni veremezler. Hareketleri enerjik olan bir kişi (elbette bunda abartıya kaçmamak gerekir) kendinden emin bir görüntü yansıtır. Özellikle topluluk önünde yaptığımız konuşmalarda, sizi izleyen kişilerin dikkatleri birer ok gibi bedeninize yönelir. Bedensel rahatlığınız sizi izleyenlerinde rahatlamasına neden olur.

Ammelburg'a göre; konuşmacının duruşu ile ilgili olarak en genel çizgileriyle şunlar söylenebilir. Duruşu ne denli dik ve zorlamasız ise konuşmacı ruh ve beden birlikteliği anlamında o denli rahat ve sıkıntısız konuşacaktır. Ve kitledeki etkisi o denli olumlu olacaktır (2003: 86).

2.1.2.3. Solunum

Solunum kısaca, burun ve ağız yoluyla havadaki oksijenin alınıp yine aynı yolla vücuttan karbondioksit olarak atılması olarak açıklanabilir. Doğru bir solunum yaşamımızın her alanında büyük bir öneme sahip olduğu gibi etkili ve güzel konuşmanın da olmazsa olmazıdır.

Doğru bir solunumda, nefesi denetleme ve yönlendirme organı olan diyafram kasımızı etkin bir şekilde kullanarak nefes alırız.

Şekil 1. Nefes Alıp Verme Esnasında Diyafram Kasının Durumu

Diyafram, göğüs kafesi ile karın boşluğu arasında bulunan kubbemsi esnek bir kastır. Nefes alma esnasında diyafram esner, aşağıya doğru çekilir ve göğüs kafesi genişler. Nefes verme esnasında ise göğüs kafesi daralır ve diyafram kası yükselerek atıl konumunu alır. Doğru bir nefeste bu hareket ritmik bir şekilde devam eder.

Güvenir ideal nefes alış-verişini diyafram kasının kullanımıyla ritmik bir şekilde alınan, dakikada 16-18 nefes olarak belirtmiştir (Güvenir, 2004: 22).

Diyafram desteği ile göğüs kafesinin alt kısmı ile karın kaslarının kullanıldığı solunum şekline “Kasto Abdominal “ solunum denmektedir ki bu solunum şekli şarkıcıların en çok kullandıkları solunumdur. Bu solunum yöntemiyle nefes verme esnasında basınç ve hava akımı ayarı en ince bir şekilde yapılabilir. Bunun yanı sıra bu kasların bir hafta süre ile çalıştırılması sonucu ses gücünün 6-7 Db arttırılabildiği bilimsel olarak kanıtlanmıştır (Ömür, 2001: 42).

Diyafram, soluk depomuz olan akciğerlerimizdeki soluğun denetiminde etkili olan bir kastır. Doğru bir şekilde, diyafram kasımızı kullanarak nefes almak doğamızda bulunan bir beceri olmasına rağmen birçoğumuzda zamanla bu beceri zayıflamaktadır. Öyle ki, anne karnından çıkıp ciğerini ilk defa hava ile dolduran bir bebek, fiziksel yaşama ilk seslendiğinde, diyafram kasını yüksek kapasiteyle kullanması sebebiyle küçük bedeni ile bütün hastaneyi çınlatabilecek ses seviyesine ulaşabilmektedir.

Kolçak’a göre, iyi konuşabilmek için, her şeyden önce doğru nefes alıp vermesini bilmek gerekir. Doğru nefes, akciğerlere eşit ve en çok havayı doldurarak gerçekleşir. Göğüs nefesi havayı daha çok ciğerlerin üst yarısında toplarken diyafram kası yardımıyla alınan nefes, akciğerlerin altına kadar inip, ciğer uçlarına kadar ulaşarak diyaframla ilişki kurar ve göğüs boşluğu rezonansını kısıtlamaz. (Kolçak, 1998: 47). Dolayısıyla diyafram kasını etkin bir şekilde kullanarak alınan nefes, vücudun göğüs kafesindeki tını bölgelerinin de boş kalmasını sağlar ve sesin tınısını arttırır. Bu nefes, ses eğitimine en uygun olan nefestir.

Konuşmada solunumun çok önemli bir yeri vardır. Eğer solunum normal biçimde gerçekleşmezse seslerin çıkışında ve boğumlanmasında sıkıntılar ortaya çıkar. İyi bir solunum, ses mekanizmasının, özellikle gırtlığın işlevini tam olarak yapmasını sağlar (Yaman, 2001: 61-62).

Doğru nefes alma, serbest, rahat şarkı söyleyebilme veya konuşma için oldukça önemlidir. Nefes, ses desteği için tamamen sorumlu olduğunda omuz, boyun, çene, kaş baskısı olmadan sonuç serbest ve esnek ses üretimi olacaktır (Wilson, 1991'den akt., Siple, 1997). Ses kalitesi, şarkıcı ya da konuşmacının aldığı nefes kalitesine göre şekillenir (Boardman & Alt, 1992'den akt., Siple, 1997).

İyi bir sese sahip olmak ile bilinçli solunum yapmak arasında doğrudan bir ilişki olduğunun altını çizen Er, soluk almayı, tutmayı ve konuşma esnasında bu soluğu bilinçli kullanmayı başarabilenlerin konuşma eğitiminin diğer aşamalarında daha az zorlanacaklarını belirtmiştir (Er, 2012: 29). Bununla birlikte, doğru solunumun öğrenilebilmesi doğru eğitim metotlarının uygulanmasına bağlıdır. Şahin, nefes eğitimiyle amaçlananın “tam zamanında yeterli ölçüdeki havayı alıp söz söylerken azar azar zorlanmadan verebilmek” olduğunu söylemiştir. Ona göre, bir nefes geliştirildiği ölçüde, bir ses ise geniş olduğu ölçüde iyidir. Bir sesin hangi ölçüde geniş olduğunu ise Şahin şu şekilde belirtir: “ Sesiniz tükenene kadar aynı tonda ne kadar uzuyorsa sesiniz o kadar geniş demektir.” (Şahin, 2009: 75).

Suluk alıp verme konusunda iyi bir tekniğe sahip olmak etkin bir şekilde söz söylemenin ön koşuludur. Çünkü ses dinleyicilere soluk sayesinde ulaşmaktadır. Soluğun çıkışının fazla olması fayda sağlamaz ve dinleyiciyi çabuk yorarken soluk alıp vermenin düzensiz olması söz akımının kesik kesik duraklamalarla, anlamsız ve sıkıcı hale gelmesine sebep olur. Solunum, söylenen bir parçanın durak yerlerine işaret ederek söz söyleyenin yorulmasına engel olur. Solukla birlikte ses de kuvvetini kaybettiğinden ve bitişte duyulmaz hale geldiğinden ötürü hiçbir zaman soluğun sonuna kadar söz söylememek gerekir (Şenbay, 1992: 74). Özellikle Türkçe söz konusu olduğunda bu husus daha önemli bir hal almaktadır. Gürzap bu konuda dikkatimizi Türkçe cümle yapısında yüklem yeri üzerine çeker. Soluğun sonuna

kadar söz söylenmesi durumunda yüklem sonda olduğu için cümlede eylem yok olacak ve ciddi anlam kayıplarına sebep olabilecektir (Gürzap:2009: 64).

Dillerin farklı telaffuz biçimleri sesin karakteristiğinin de farklılaşmasını beraberinde getirmektedir. Örneğin Türkçe genel olarak soluk verme halinde konuşulan bir dilken Fransızların konuşmasında dudak sesi, Almanlarınkinde boğaz sesi, İngilizlerinkinde ise diş sesi hâkimdir (Er, 2012: 34).

Sesin oluşumunda doğru solunumun önemi çok büyüktür. Doğru bir biçimde nefes alıp vermez isek tonsuz bir ses çıkarmış oluruz. Bu da cılız bir sestir. Bol bir nefes birikimiyle sesimizi daha rahat kullanabiliriz. Bu konuda Gürzap “nefes sesin cephaneliğidir” benzetmesini yaparak çok yerinde bir tespitte bulunmuştur. (Gürzap, 2009: 63-66).

2.1.2.4. Rezonans

Rezonans Latince 'de ses çıkarmak anlamına gelen “sono” sözcüğünden türemiştir, re-sono ise; tekrar ses çıkarmak (yankılanmak) anlamına gelmektedir (Karaağaç ve Alova, 1995: 560).

Rezonans frekansları aynı olan birden fazla cisimden bir tanesinin harekete geçmesi durumunda diğerlerinin de bundan etkilenmesiyle oluşan güçlü bir titreşim halidir. İnsan sesinin oluşumunda, kalitesinde, niteliğinde rezonansın önemli bir rolü vardır. Sesin güçlü bir rezonansa sahip olabilmesi için yeterli ve doğru boşlukları bulması gerekir.

Bu durum insan bedeninin de olduğu gibi enstrümanlar için de geçerlidir. Hangi enstrümanı düşünürseniz düşünün bir kasaya bir hacme sahiptir. İşte ses bu sayede titreşmekte ve büyümektedir.

İnsan bedeninin birçok bölgesinde ses rezonansa uğrayabilir. Çevik'e göre, vücudumuzda rezonansın gerçekleşmesini sağlayan bölümler: Soluk borusu, gırtlak bölgesi, yutak, ağız, alt çene, damak, burun, sinüsler ve göğüs olarak sınıflandırılmıştır

(Çevik, 1999: 17). Bunların yanı sıra birçok uzman sesin kemiklerde dahi rezonansa uğradığını ve tını kazandığını belirtmektedirler.

Rezonans, akustik enerjiye dönüşen ve artık ses dalgaları olarak tanımlanan enerjinin miktarını değil ama harmonik konfigurasyonunu değiştirmenin karşılığıdır. Bir cızırtıya benzeyen glottik ham ses, boğaz, ağız ve burun boşluklarında rezonansa uğrar (Denizoğlu, 2012: 25).

Ömür, rezonans boşluklarının sesin kalitesinin ve özelliklerini etkilediğini belirtirken, eğitilmiş bir kulağın rezonans boşluklarındaki sorunları anlayabileceğini ifade etmektedir. Buna, damakta oluşan bir yetmezlik sonucu oluşan “nazal ses” olarak adlandırılan burundan gelen sesi örnek göstermiştir (Ömür, 2001: 31).

Şenbay, İstanbul Türkçesinin sesin “maske” denilen yüzün yanak ve dudaklar bölgesine yerleştirilmesine olanak sağladığını, bunun aksine taşra söylenişinde daha çok boğaz sesinin hâkim olduğunu belirtmiştir (1992: 12). Ses eğitimi çalışmalarının önemli bir parçası olan rezonans çalışmalarının da tam olarak hedeflediği sesin boğazda yani geride tınlamasını engellemek ve ses tellerini yorarak kısılmasına neden olacak eylemlerden kaçınmaktır.

Dudakların, dilin ve çenenin hareketleri ses bölgesinin boyutlarını değiştirdiği için buna bağlı olarak rezonans bölgeleri de değişir. Yani dudakları, çeneyi, dili hareket ettirerek formant (bölge) frekanslarını önemli ölçüde kaydırmak mümkündür. Şarkı söylerken veya konuşurken istenilen sesin elde edilmesi böyle mümkün olur (Zeren, 2003: 243).

İkesus’a göre ise insan bedeninde bulunan larinks ve ağız boşlukları gibi önemli rezonans boşlukları hareketli bir yapıya sahip olduğundan şekil değiştirebilir. Bu hareketli yapı sayesinde insan sesi, harfleri istediği gibi tınlatabilir. Her harfe istediği koyuluğu ve parlaklığı vererek ifadeyi güçlendirebilir. Anlaşılması oldukça zor olan bu mekanizma ancak tecrübeli bir öğretmen ile uzun ve dikkatli çalışmalardan sonra kavranabilir. Mekanizmanın oturmasıyla ise kolaylıkla ve kendiliğinden işlemeye başlar (İkesus, 1965: 35-36).

Rezonansta ilerleme sağlamadan sesin gücünü arttırma teşebbüsü kolaya kaçmadır ve sağlıklı olduğu söylenemez. Şarkıcılar genellikle kendi başlarına ya da vokal anatomi ve pedagoji bilgisi olmayan öğretmenlerin insafına kalarak seslerini kötüye kullanıp, kalıcı ses hasarlarına maruz kalırlar. Bu aynı zamanda rezonans üzerine yoğunlaşmadan güçlü konuşmalar geliştirmeye çalışan kişilerde de görülür. Siplely bununla ilgili olarak, üç yıl ya da daha uzun süre amigoluk yapmış kadınların istatistik olarak ses fonksiyon bozukluğunun gelişmesi ve vokal açıklık (netlik) eksikliği açısından yüksek risk grubunda olduklarını belirtmiştir. (Siplely, 1997).

Rezonansta meydana gelen değişimler kişilerin duygusal durumlarını aktarmada da oldukça etkilidir. Ses rezonansı titreşen kişiler, çekingen, korkak ve özgüvensiz kişiler olarak değerlendirilebilir. Tam tersi bir ifadeyle sesin rezonansının güçlü olması ise enerjik ve canlı algılanmayı sağlar (Gürüz ve Eğinli, 2008:198).

Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı gibi sesi doğru yerlerde büyüterek kazanılan rezonans bireylerin kendilerini ifade ediş biçimlerinde önemli bir yere sahiptir. Kötü yerleşmiş bir ses hem dinleyeni hem de söyleyeni yoracağı gibi sesin yeterince büyümesini de engelleyecektir. Sesin, yüzün “maske” denilen ön kısmında tutulması konuşma sesini yormaz ve istenilen gürlükte konuşabilme becerisi katar. Bu da bir öğretmenin ders anlatırken en çok ihtiyaç duyduğu noktalardan birisidir. Sesini doğru yerlerde büyütemeyen bir öğretmenin sınıfa hâkimiyeti güçleşeceği gibi, bağırarak diye adlandırdığımız yanlış bir konuşma şekline başvurmasına sebep olacaktır. Bu da büyük ihtimalle ses tellerinin tahribine neden olacaktır.

2.1.2.5. Fonasyon

Akciğerlerden gelen hava sonucu ses tellerinin birbirleriyle birleşerek titreşmesi ile gırtlakta meydana gelen ses oluşumuna fonasyon denir. Sesin en ilkel hali olarak tanımlanan fonasyon, rezonans ve konuşma organlarıyla artiküle edilerek son şeklini bulur (Sabar, 2008: 87).

Sesin şiddeti solunum yollarından geçen hava ile paralel bir yol izlemektedir. Artan hava basıncı ile ses telleri birbirinden gittikçe ayrılır. Ne kadar uzaktan birbirlerine çarparsa ses o denli güçlü çıkar. Ömür bunu “ Tıpkı kuvvetli bir alkış için avuçlarımızı daha uzaktan birbirine çarpmamız gibi” sözleriyle örnelemiştir. Fonasyon farklı şekillerde sağlanabilir.

-Sıkıştırılmış Fonasyon: Ses tellerini kasarak ve hava basıncını arttırarak üretilen ses.

-Havalı Fonasyon: Ses tellerinin zayıf bir güç ile kapanmasıyla üretilen ses

-Akıcı Fonasyon: Sıkıştırılmış ve havalı fonasyonun arasında bir şiddetle üretilen sestir. En ideal ve şiddetli ses bu şekilde çıkar (Ömür, 2001: 25).

Fonasyona başlamak kadar, fonasyonu bitirmek de çok önemlidir. Havalı bitişte ses bitmeden glottisin açılması sonucu fonasyon biterken nefesin çıkışı duyulur. Sert bitişte ise, glottisin ani kapanması sonucunda kırılma hissedilir. Bu iki bitiş biçiminde de önceden önlem alınmalıdır (Helvacı, 2012: 48).

Gürhan’a göre, sesin doğru oluşturulma aşamasında fonasyonun önemi büyüktür. Sesin oluşumu esnasında ses tellerinin bulunduğu larinksin ve vokal kıvrımların doğal hareketleriyle, herhangi bir kasılmaya uğramadan kullanımı, ses eğitimi uygulamalarında kazandırılması hedeflenen davranışlardır. Konuşma eğitiminin temel basamaklarından biri olan fonasyon, konuşma bozukluklarının değerlendirilmesinde de önemli bir ölçüt olarak görülür (Gürhan, 2013: 12).

2.1.2.6. Artikülasyon (Boğumlama)

Artikülasyon, seslerin doğru yerden, doğru biçimde, doğru zamanlama ile çıkmasıyla hecelerin şekillendirildiği ve birbirinden ayrıldığı süreçtir. Tam bir artikülasyon için artikülasyon mekaniğinin işleyişi önemlidir.

Vücudumuzdaki artikülasyonlar “hareket eden artikülasyonlar ve sabit artikülasyonlar” olmak üzere iki biçimde sınıflandırılabilirler:

Hareket Eden Artikülâtörler; dil, dudaklar, çene (çeneyle bağlantılı yüz kasları), ve yumuşak damaktır. Bu artikülâtörler hareketli ses bölgelerinin boyutlarını değiştirdiğinden, rezonans bölgelerini de etkilemektedir.

Sabit Artikülâtörler; sert damak, dişler ve diş etidir. Bu bölgeler kaslar tarafından hareket ettirilemezler (Yılmaz, 2005: 51).

Doğru artikülasyon, güçlü fakat müdahaleci olmayan ünsüzlerden ayrılmış doğru ünlüleri kapsar. Ünsüzleri ünlülerden ayıran etmen gürültü faktörüdür. Ünsüzler gürültü üretirken ünlüler ton üretir. Bu durumun istisnaları sürdürülebilir tonun mümkün olduğu (l, m, n, v, z) ünsüz harfleridir. Konuşma ya da şan hocasının ilk görevi serbest, rahatlatılmış güzel ünlüleri geliştirmek olmalıdır. Ünlü ses kalitesine ulaşıldığı anda kaliteli ünsüzler üretmenin yoluna gidilebilir (Siple, 1997) .

Ünsüzün söylenişi, önünde bulunduğu ünlüyü olabildiğince az etkilemelidir. Ünsüzün boğumlanma noktası ve yeri (bu nokta yeri ister ağızda olsun, ister dudaklarda), yalnız nefes desteğinden değil, ses yerinden de tamamıyla bağımsız olmalıdır (Sökmen: 22).

Taşer'e göre, artikülasyon, yazılmış ya da basılmış bir takım simgeleri (harfleri) seslendirmek demektir. Bu simgeler ilk etapta kulaktan kulağına geçmiş, sonradan da yazılı ve basılı hale gelerek göze görünür olmuşlardır. Konuşmanın işitsel ve sesletimsel boyutuna dikkat çekmek isteyen Taşer, basılı bir sözcüğe bakıp da onu boğumlandırarak (telaffuz eden) kişinin, görsel bir uyarıyı işitsel bir uyarıya çevirdiğini söylemektedir. "Canlı ve işitsel olan konuşma ile onun basılı cansız gölgeleri olan harfler arasında ne büyük ayrım var." sözleriyle dili doğrudan doğruya sadece görme duyumunu etkileyen bir baskı makinesinin ya da kalemin ürünü olarak değil, ses mekanizmasının kulağı etkileyen bir ürünü olarak düşünülmesi gerektiğini ifade etmiştir (2006: 136).

Gürzap ise, konuşmacı için artikülasyonun ne denli önemli olduğunu aşağıdaki sözlerle ifade etmiştir:

“-Hızlı konuşuyorsun, yuvarlama, tane tane konuş- gibi uyarıların altında yatan neden, genellikle boğumlanma bozukluğudur. Boğumlanmanız bozuk ise anlaşılma tehlikesiyle karşı karşıyasınız demektir. Anlaşılmıyorsanız konuşmanızın bir anlamı kalmaz. Karşınızdaki kişi ya da kişiler sizi anlamak için belki bir süre aşırı dikkat harcayacaktır, ama sonra onlarda yorulacak ve sizi dinlemekten vazgeçecektir. Oysa konuşmanın amacı anlatmaktır. Anlatırken de anlaşılabilir. Anlaşılmadan nasıl anlatabilirsiniz ki? Ayrıca boğumlanma mekanizması zayıf olan ya da iyi çalışmayan kişiler, konuşurken çabuk yorulurlar, bu da konuşmanın yorulması gücünü kaybetmesi demektir. Yorgun bir konuşmanın etkili olmasına olanak yoktur.” (Gürzap, 2009: 88).

Artikülasyon hataları dinleyicinin kulağına seslerin tanınmaması biçiminde yansır. Yanlış boğumlanan bir ses kimi zaman kelimenin tamamını tanınmaz hale getirebilir. Böyle bir durumla karşı karşıya gelmemek için iyi bir konuşmacının boğumlanma konusunda bazı egzersizler yapması yararlı sonuçlar verebilir (Yaman, 2001: 63).

2.1.2.7. Yaygın Artikülasyon ve Söyleyiş Bozuklukları

Gevşeklik: Sesi çıkarma esnasında başvurduğumuz belli başlı bölgelerin tembelliğinden ileri gelir. Bu tarz konuşmalarda konuşulan heceler ya da kelimeler anlaşılmaz. Bu tarz bir durumla karşılaşıldığında dişlerin arasına bir kurşun kalem yerleştirilir. Bu sayede dil, yanaklar ve dudaklar olması gerektiği gibi çalıştırılır.

Atlama: Genellikle hızlı konuşan kişilerde görülür. Günlük konuşmada söylediklerine dikkat etmeyen özensiz kişilerde sıklıkla ortaya çıkan bir boğumlanma kusurudur (Er, 2012: 223).

Yanlış Söyleniş

Gaste

Bi Dakka

Hamfendi

Befendi

Doğru Söyleniş

Gazete

Bir dakika

Hanımefendi

Beyefendi

Gassaray	Galatasaray
Nassınız	Nasılısınız
Meraba	Merhaba
Kitlendim	Kilitlendim
Ünverste	Üniversite
Kave	Kahve
Kak'ordan	Kalk oradan
Komser	Komiser

Gılama: “R” ünsüzünün küçük dilin titremesiyle boğazda meydana gelmesidir. Genellikle “r” ünsüzü yerine “ğ” ye benzeyen bir ünsüz duyulur. Dil ile yapılan yeterli tiril çalışmaları ile düzeltilebilir.

Çene Kapalılığı: Çene kapalılığı konuşma esnasında alt çenenin rahatça hareket etmesini engelleyecek şekilde kapalı durmasıdır. Çene kapalılığına bağlı olarak dudakların ve dilin hareketi engellendiğinden boğumlanma hareketi zorlaşır. Bu durum başta ünlü sesler olmak üzere dil ötümlü ünsüzlerinde çıkış kalitesini olumsuz etkiler. Çenenin kasıldığı zamanlarda farkında olmadan dişler de sıkılabilir. Böyle durumlarda /A/ sesi /I/, /E/ sesi /İ/ sesine benzer. Çene aynı zamanda gırtlakla da bağlantılı olduğundan bu durum sesin volümsüz çıkmasına sebep olur. Ses eğitimi çalışmalarının ilk basamağı olan gevşeme aşamasında yüz kaslarını gevşetmeye yönelik yapılan egzersizler bu durumu istenilen yönde değiştirebilir.

Değiştirme: Düşünmeden ve hızlı konuşmaktan ileri gelen bir ünsüzün yerine başka bir ünsüzün söylenmesi şeklinde açıklanabilir. Aşağıda değiştirmeye yönelik sık kullanılan hatalar verilmiştir (Er, 2012: 224).

Yanlış Kullanım	Doğru Kullanım
Makaz	Makas
Ahçı	Aşçı
Şevkat	Şefkat
Göynüm	Gönlüm

Bilader	Birader
Herkez	Herkes
Belber	Berber
Şemşiye	Şemsiye
Mutbak	Mutfak
Lepilepi	Leblebi
Heligopter	Helikopter
Kıprıs	Kıbrıs
Ratyo	Radyo
Capon	Japon
Mefat	Vefat

Islıklama: Halk arasında tıslama olarak da geçer. “S” ünsüzünün şiddetini abartmaktan kaynaklanmaktadır. Dil üst dişlerin iç tarafına dayanıp hava dişlerin arasından sızarsa bu yanlış ortaya çıkar. Dişlerdeki bozukluktan da kaynaklanabilen bu tarz durumlarda dişlerdeki bozukluğu gidermek ya da “s” ünsüzünün çıkış noktasını iyi bilmek ve ona göre boğumlandırmak önemlidir (Er, 2012: 225).

Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde telaffuz sorunları olan öğretmen adayları çok fazladır. Özellikle belli başlı harfleri kendi gırtlak yapılarına göre tamamen farklılaştırmaktadırlar. Bu durumla ilgili Şahin’in görüşleri şöyledir:

“Doğu ve Güneydoğu vatandaşlarımızın büyük bir kesimi kar ile kâr arasındaki farkı elbette çok iyi biliyor. Ancak konuştuklarında kar ile kâr arasındaki farkı algılamak pek de mümkün değildir. Hakkârili vatandaşlarımızın çoğu, yaşadıkları ilin adını tam olarak doğru telaffuz edemez. Doğu ve Güneydoğulu vatandaşlarımızın ‘ince a’ yı telaffuz edememe sorununun temeli ise bölgede kullanılan Arapça Kürtçe ve Zazacanın etkisiyle sesin gırtlığa inmiş olmasıdır. Bu bölgede yaşayan vatandaşlarımızda ‘a, ı, o’ ve ‘ü’ gibi kalın seslerin telaffuzunda sorun yaşanmaz. Çünkü kalın seslerin çıkış yerleri tam olmamakla birlikte gırtlığa yakındır. ‘â, e, i, ö’ ve ‘ü’ gibi ince seslerin çıkış noktası ise yine tam olmamakla birlikte dil ucudur. Sürekli gırtlaktan konuşmaya alışmış bir kişiye ince sesleri söyletebilmek deveye hendek atlatmak gibidir. Ancak imkânsız değildir. Sabır ve çalışma ister. Uygulanacak yöntemler kişiden kişiye değişir. Bazı kişilerin sorunu sadece kulak dolgunluğudur. Bu en kolay olanıdır. Birkaç tekrarla sorunu aşarız. Diğerleri ise daha zordur... Yine aynı bölge insanında ‘k’nin ‘g’leşmesi sorunu görülür. Kırk ‘gırg’ şeklinde telaffuz edilir.” (Şahin, 2009: 93-94).

Öğretmenlik mesleğini yapanların tam ve doğru bir artikülasyon ile konuşmaları, söylediklerini karşı tarafa anlaşılır bir şekilde duyurmalarını sağladığı gibi, Türkçemizi güzel konuşma konusunda da öğrencilerine iyi birer örnek olmaları açısından önemlidir.

2.1.3. Konuşma Becerisi

Konuşma genel anlamıyla, insanın duygu ve düşüncelerini, çeşitli sesler aracılığıyla karşısındaki kişilere aktarmasıdır.

Sesi doğru kullanmakla ilgili verilen eğitimlerin temel olarak hedeflediği ilk eğitim konuşma eğitimidir. Harflerin doğru ve tekniğine uygun çıkışı, konuşma organlarının ve nefes tekniklerinin kullanılması sırasında yapılan alıştırmalar, sesin tekniğine uygun çıkışını amaçlar. Ses eğitiminin ilkeleri, bu eğitimin çeşitli disiplinlerle birlikte uygulanması gerekliliğinden dolayı, ilgili olduğu anatomik, fizyolojik, fiziksel, eğitimsel, sanatsal ve dilbilimsel özelliklere göre belirlenirler (Kartal, 2013: 71).

İdeal bir konuşma esnasındaki titreşim aralıkları erkeklerde 40-200 Hz, kadınlarda ise 140-400 Hz arasındadır (Parker,2015:225). Uygun olmayan bir seviyede konuşma ya da şarkı söyleme aşırı güç ve gırtlaktaki iç kasların daralmasına sebep olur. Bu da vokal mekanizmanın yorgunluğuna bağlı olarak, vokal bitkinliğe ve ses kısıklığına sebep olur (Boone and Mc Farlane, 1994: 13).

Modern toplumda iletişimin oynadığı rol, güzel, etkili ve anlaşılır konuşmanın hiç olmadığı kadar iletişimin merkezinde olmasını gerektirmektedir. “Tüm eğitimcilerin, politikacıların, sanatçıların, sunucuların dilimizi kusursuz ve hatasız kullanması, hem etkili iletişimi sağlayacak, hem de fikirleri dinleyiciler tarafından tam anlaşılacaktır”(Sinanoğlu, 2002: 113).

Gürzap ise iyi bir konuşmacı olmanın önemini aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“İşiniz konusunda ya da genel kültür olarak çok geniş bir donanım ve birikimine sahip olabilirsiniz. Ama konuşma eylemini iyi ve doğru bir biçimde

gerçekleştiremiyorsanız o bilgi ve birikiminizi iyi bir biçimde kullanamıyorsunuz demektir. Sizinle aynı işi yapan, ama o konuda sizin kadar bilgi ve beceriye sahip olmayan bir başka kişi, sizden daha iyi konuşabilme becerisine sahipse, sizden daha az olan bilgisini daha iyi anlatabileceği gibi sizden daha başarılı bir konumda görülebilir. Bu da kendinize yaptığınız bir haksızlıktır. Mesleğinde başarılı olan kişilere bakacak olursanız çoğunun iyi konuşan kişiler olduğunu görürsünüz.” (Gürzap, 2009: 35).

Konuşma sorunu olan bireyin konuşma becerisinde şu durumlar göze çarpabilir:

- İşitilemeyecek kadar aşırı alçak sesle konuşma.
- Konuşmanın rahatlıkla anlaşılabilmesi.
- Sesinin ya da konuşurken sergilediği görünümünün karşıdakini rahatsız etmesi.
- Belirli bir sesin beklenildiği gibi söylenememesi.
- Konuşurken zorluk çekme.
- Sözdizimi, dil biçimi vb. sapmaları.
- Dilin vurgu, ezgi, ritim özelliklerine uygunluk göstermemesi, konuşmanın bunlardan yoksun olması, tekdüzelik.
- Yaşına, cinsiyetine, fiziksel gelişimine uygun olmayan sesle konuşulması (Konrot, 1998: 98).

Vural ‘a göre ise bozuk diksiyon’un sebepleri şunlardır (Vural, 2005:18):

- Boğumlama/ Artikülasyon/ Telaffuz kusurları
- Vurgu yanlışları
- Yanlış Tonlama/Perdeleme/Ezgileme
- Doğru nefes almasını bilmemek
- Sesi ve soluğu denetim altına alamamak
- Ses için hijyenik/ sağlıklı şartları oluşturmamak (Ses yolu sorunları yaşamak)
- Harfleri ve heceleri yutmak (Örneğin: “ı” ünlüsünü söyleyememek)
- Hız kusurları
- Yanlış ya da yersiz vurgu ve duraklar
- Harfleri ve heceleri yutmak
- Rahatlama tekniklerini ya da alıştırmalarını bilmemek.

Ses ve söz anlatım için insanın elinde bulunan araçların en kuvvetlisi olsa bile, iç benliğinin enginliğini tam olarak anlatamaz. Bu sebeple tam bir ifade aracı olmayan dilde, konuşurken vurgulama, tonlama, yavaşlama ve hızlandırma (konuşmanın ritmi), yükseltme ve alçaltma (konuşmanın tonlaması), hatta susma gibi sese bağlı birçok çarelerden faydalanılmaktadır (Dilaçar,1968: 14).

2.1.3.1. Konuşmada Anlam Ayırıcılar (Fonoloji)

2.1.3.1.1. Vurgu

Konuşma ya da okuma esnasında herhangi bir hece ya da kelimenin diğerlerine göre daha yüksek bir sesle yani daha baskılı bir şekilde söylenmesidir. Vurgular tam ve doğru olmadan doğru, güzel ve etkili konuşma söz konusu olamaz. Verilen anlam farklı anlaşılabilir (Kaya, 2014: 33). Vurgunun içinde geçen “baskılı söyleme” ifadesi, bir kelime veya hecenin bağırarak söylenmesi değil, seste perde değişikliği yapılması, yani vurgulanması gereken hece veya kelimenin diğerlerine oranla bir perde yukarıdan söylenmesidir. Bir başka ifadeyle de seste ton değişikliği yapılmasıdır (Şahin, 2009: 46).

İfade etmenin gücü ve güzelliği sadece açık bir telaffuzu değil aynı zamanda iyi ayarlanmış bir ses kullanımını gerektirir. İfade etme hiçbir zaman sabit ve basmakalıp şekilde olmamalıdır. Yükselme ve alçalmalar olmaksızın konuşma monoton olarak kalacaktır.

Konuşmadaki tonlama ve vurguların konuşmayı monotonluktan çıkardığı ve dinleyicilerin dikkatini daha uzun süre konuşma üzerinde tuttuğu bilinen bir gerçektir. Martinet vurgunun işlevini şu şekilde belirtir: “Vurgu, her şeyden önce aykırılık sağlama işlevidir. Aynı sözcükte bulunan aynı türden öbür birimlere özellik kazandırdığı sözcüğü ya da vurgu birimini nitelendirir” (Martinet, 1998: 107). Özdemir’e göre ise “ Vurgu, ton ve söyleyiş özelliği söze dalgalı bir ses ahengi katar. Böylelikle anlatım, tekdüzeliğin durgunluğundan kurtulur ve canlanır.” (1976: 131).

Akıcı bir konuşma belirli bir konuşma melodisi taşır. Bu melodiyi her dilin aksan ve kendine has müziği oluşturmaktadır (Cevanşir ve Gürel, 1982: 61).

Önen'e göre, düşünceleri vurgulamak, dikkat çekmek ya da konuşmayı daha ilginç kılmak için ses yoğunluğunda ve şiddetinde zaman zaman değişiklikler yapmak gerekir (Önen, 2004: 44).

Vurgu, dilde anlam ayırıcı özelliğe sahip öğelerden birisidir. Yazılışları aynı anlamları farklı olan kelimeler, vurgu yoluyla ayırt edilebilirler. Buna örnek olarak aşağıdaki kelimeleri verebiliriz. Aşağıda verilen örneklerde koyu olan heceler vurguyu işaret etmektedir (Yaman, 2001: 32).

Düşünce (fikir)	Düşünce (düştüğünde)
Sirkeci (semt)	Sirkeci (meslek)
Ordu (yer adı)	Ordu (askeriye)
Çizme (olumsuz emir)	Çizme (giyim)
Kazma (olumsuz emir)	Kazma (alet)

2.1.3.1.2. Konuşma Hızı

Konuşmanın anlaşılır ve akıcı olması için konuşma hızının iyi ayarlanması gerekmektedir. Olağan konuşma hızı dakikada 125-175 kelime olarak belirlenmiştir. Dakikada 125'in altında kelime kullanılıyorsa yavaş, 175'in üstünde kelime kullanılıyorsa hızlı konuşmaya girmektedir. Konuşma hızı konuşmadaki anlaşılabilirliği büyük ölçüde etkilediğinden özellikle öğretmenlerin konuşma hızlarına dikkat etmeleri gerekmektedir.

Hızlı konuşan bir öğretmen kelimeleri iyi bağumlayamayacağı için anlaşılabilirliği olumsuz yönde etkileyecektir. Yavaş konuşan bir öğretmen ise kelimeleri yayararak ve uzatarak konuşmadaki canlılığı kaybederek, öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına sebep olacaktır. Carnegie'nin "Ancak, tonun ve hızın ayarlanmasıyla istenilen fikirler daha çabuk yerine ulaşır." görüşü de bunu desteklemektedir (Carnegie, 1999: 114).

Er, konuşma hızı konusunda beş genel kusur belirlemiştir.(2012: 269) Bunlar:

- 1- Çok hızlı ya da çok yavaş konuşmak. (Tempo kusuru)
- 2- Kelimeleri yayararak, uzatarak ya da kesik, kopuk kopuk söylemek.(Tartım kusuru)
- 3- Tekdüze konuşmak. (Sesin bükümsüz oluşu)
- 4- Yetersiz ve yanlış duraklar yapmak.
- 5- Konuşma tartımında değişiklikler yapmak.

2.1.3.1.3. Ton/ Tonlama

Seslerin kendi aralarında yükseklik- alçaklık, bakımından birbirinden ayrılmasına ton, duygu ve düşüncelerin gereğine göre seste oluşan ton farklılıklarına ise tonlama denmektedir.

Ton ciğerlerden ağzın çatısına, yani damağa uzanan çelik bir tele benzetilebilir; Tonun koyuluğu ya da parlaklığı tonun damağa temas ettiği yere göre belirlenir. Ses yumuşak damağa çarptığı zaman koyu, sert damağa çarptığı zaman ise parlaktır (Morhart, 1909: 21).

Sesin kendine has perdesini ve kalitesini kazanması sese tonalite kazandırmaktan geçer. Bu da sesin perdesi, şiddeti, genliği ve süresinin hece ya da kelimelerde değişmesi ile söz konusudur. (Aycan, 2012)

Konuşma zinciri içinde alçalan ve yükselen tonlar anlam ayırıcı birer ses birim olarak kullanılır. Aksan; tonlamanın önemini Türkçede bulunan /ha/ ünleminin alçalan ve yükselen tonlarda farklı anlamlara gelmesi örneğini vererek açıklamıştır. “Bir şeyi anlamadığını belirtmek isteyen, soru sormak için /ha?/ diyen bir kimse yükselen tonla, anladım, o muydu demek isteyen kimse ise alçalan bir tonla aynı ögeyi kullanır” (Aksan, 1980: 70).

Konuşmayı bir hareketler zinciri olarak tanımlayan Gürzap, her cümlenin kendine özgü bir hareketi olduğunu belirtir. Cümlenin önemine ve anlatmak istediği

düşünceye göre bu hareketin de değiştiğini ekler. Aynı tonla başlayıp aynı tonda biten cümleler dizisinde bir hareketten söz etmek mümkün değildir. Bu hareketin yokluğu ise konuşmadaki derinliğin ve renkliliğin kaybı anlamına gelmektedir. Yani, konuşma monoton ve tekdüze bir hale gelir. Bu ise iletişimi olumsuz etkileyen etkenlerin başında gelmektedir (Gürzap, 2009: 113).

Amerikalı yazar, hatip, kişilerarası iletişim uzmanı Carnegie ise konuşmada tonlamanın önemini şu sözlerle vurgulamıştır:

“Kendinizi tekdüze bir ses tonuyla konuşurken bulursanız –ki bu çoğunlukla yüksek bir ses tonudur- kendi kendinize insanlarla konuştuğunuzu ve insan gibi sesler çıkarmanız gerektiğini hatırlatın. Belki o zaman mekanik sesiniz yerini kendi sesinize bırakır. Sesinize vereceğiniz dalgalanmayla, seçtiğiniz kelimeleri veya ifadeleri, sahilde hafif hafif kıpırdanan palmye ağaçlarının havasına sokabilirsiniz.” (Carnegie, 1999: 113).

Konuşmadaki yorum olarak da nitelendirebileceğimiz tonlama yaparak konuşabilme, anlatıma bir şiirsellik ve melodi katar. İyi bir ses rengine, kapasitesine ve de tonlama yapabilme becerisine sahip insanlar, dinleyenlerini adeta büyüleri altına alırlar. Özellikle öğretmenlik mesleğini icra edenlerin, dikkatleri çok çabuk dağılabilen öğrencilerin dikkatlerini toplamak için sık sık tonlama yapmaları gerekmektedir.

2.1.3.2. Konuşmayı Sağlayan Organların Gelişme Evleri

2.1.3.2.1. Bebeklik Dönemi

Yeni doğmuş bir bebeğin gırtlığı bir kadınınkinin üçte biri kadardır, fakat daha küçük gözüktür. Bunun sebebi ise gırtlığın dil kemiğine bir sonraki periyotta olduğundan daha yakın olmasıdır. Gırtlığın kıkırdağı muhafaza eden iki tabakadan oluşan dış yüzeyi erkek gırtlığında görülen keskin açının yerine çok önemsiz bir kıvrıma sahiptir. Gırtlak üç yaşına kadar çok hızlı, altı yaşına kadar ise daha yavaş bir büyüme seyretmektedir. Bu zamandan 14 ya da 15 yaşına kadar gırtlığın ebatlarında

önemli bir değişiklik olmaz ve bu ebatlar erkek ve kız çocuklarında neredeyse aynıdır. Tüm bu süre içerisinde ses genişliğinin artmasına rağmen ses perdesi aynı düzeyde kalır ve sesin frekansı yetişkin bir kadının frekansından daha fazla olmaz (Browne, Behnke, 1887: 83).

Sağlıklı çocuklarda 1-2 yaşına kadar 5 yarım ton olan ses kapasitesi, 12 yaşında 14-19 yarım tona çıkar. Kız ve erkek çocuk sesleri arasında bir farklılık yoktur. Her ikisinin de ses türü soprano ya da altodur (Cevanşir ve Gürel, 1982: 58).

Konuşma seyri ise; 4-8 aylık dönemde sesli ve sessiz harfleri içeren tek heceler ile agulama, 6. Aydan sonra “ba-ba-ba” gibi hece yenilemeleri görülmektedir. İlk sözcükler 8-18 aylar arasında çıkmaktadır. İkinci yılın sonuna doğru iki sözcüğü bir araya getirebilir ve sözcük dağarı 200’e ulaşır. 2,5 yaşı ile birlikte 400’e ulaşan kelime hazinesi 3,5 yaşında 1000’i aşar. Üç yaş ile birlikte çoğu çocuk oldukça iyi konuşmaya başlar ve her zaman doğru fiil kalıplarını kullanmasa da cümle kurarak konuşabilir. 4,5 yaşına gelmiş bir çocuk artık düzgün cümleler kurabilir (Karacan, 2000).

2.1.3.2.2. Çocukluk ve Ergenlik (Mutasyon) Dönemi

Genellikle 14 veya 15 yaşlarında fakat bazen bir iki yıl öncesi ya da sonrasında görülen ergenlik çağında, gırtlak en son boyutuna ulaşana kadar altı aydan iki ya da üç yıla kadar olan bir periyotta hızlı bir şekilde gelişir (Browne and Behnke, 1887: 83).

Bu süre içinde ses telleri erkek çocuklarda 1 cm, kız çocuklarda 3-4 mm kadar uzar. Erkeklerde konuşma tonu bir oktav, kızlarda bir üçlü kalınlaşır (Cevanşir ve Gürel, 1982: 58). Diğer bir ifadeyle, erkek çocukların ses telleri yüzde 60 kadar büyürken kız çocuklarının ses telleri yüzde 35 kadar büyür (Ömür, 2001: 91).

Bu dönemde ses bağdokuları sadece uzunluk olarak değil kalınlık olarak da büyür. Erkek çocuklarda kıkırdak muhafaza tabakası hassas eğimini kaybederek “Ademin elması” adıyla tanınan çıkıntıyı şekillendirir. Bir bütün olarak gırtlakın derinliği uzunluğuna kıyasla daha fazla büyür. Bu ise, vokal ses dokularının genişlemesinin bir sonucudur. Böylelikle daha düşük tonlar üretilir. Kızlarda gırtlak,

derinlik ve genişlikten ziyade uzunluk olarak büyür ve koruyucu tabakanın yatay hattı düzgünlüğünü kaybetmez (adem elması çıkmaz). Ses bağ dokuları erkek gırtlakındakinden daha kısa ve daha ince kalır (Browne and Behnke, 1887: 84).

Bu dönemdeki değişimler yalnızca gırtlakta ve ses tellerinde oluşmaz. Aynı zamanda rezonans boşluklarında ve artikülasyonu sağlayan (diş, dil, çene, ağız) bölgelerde de önemli değişiklikler olur (Ömür, 2001: 92).

Yukarıdaki açıklamadan da anlaşılacağı gibi erkek çocukların sesleri erkek bas veya tenor'e dönüşürken kızlardaki değişim daha az, daha kademeli ve neredeyse fark edilemeyecek bir derecededir.

Bu zaman diliminde seslerin hassas olduğu gerçeği göz önünde bulundurularak sesi yoracak (bağırma, uzun periyodlar halinde şarkı söyleme, ses sınırını aşarak şarkı söyleme vb.) eylemlerde bulunulmamalıdır. Bu dönemde seslerinde meydana gelen ani değişikliği yadsımamaları için öğrenciler bilgilendirilmelidir. Bu konuda müzik öğretmenlerine de büyük bir rol düşmektedir.

2.1.3.2.3. Yetişkinlik Dönemi

Bu dönemde sesin özellikleri ve sınırları şekillenmiştir. Genel olarak ses tellerinin uzunluğu erkeklerde 20-25 mm. Kadınlarda ise 16-20 mm'dir. Erkek seslerinin kadın seslerinden kalın olmasının nedeni yukarıda bahsettiğimiz üzere ses tellerinin daha uzun ve kalın olmasıdır.

Yirmili yaşlarda troid ve krikoid kıkırdaklar, otuzlu yaşların sonlarında ise aritenoid kıkırdaklar kemikleşmeye başlar (Ömür, 2001: 91).

Bu dönem sesin karakterini bulduğu en verimli dönemdir. Üniversite yıllarına denk gelen bu dönemin başlarında verilen doğru eğitimlerle sese ve konuşmaya ilişkin doğru beceriler kazandırılabilir.

2.1.3.2.4. Yaşlanma Dönemi

Yaşlanmayla birlikte ses telleri elastikiyeti ve kolajen lifleri azaldığından inceler ve bozulur. Damar tıkanıklığı nedeniyle gırtlığın beslenmesinin bozulması, akciğer kapasitesinin düşmesi, hormon, su ve “C” vitamini metabolizmalarının da azalması da ses çıkarma fonksiyonunun bozulmasına sebep olmaktadır (Ömür, 2001: 90).

Bu dönemde larenks kas zayıflığı nedeniyle aşağı iner, yalancı ses tellerinin guddelerinin(şişlik) atrofisi ili birlikte larenks mukozasında kuruluk olur. Ses kapasitesi sınırları küçülür ve entansifliğini kaybeder. Erkeklerde ses falsete geçer ve sesleri titreleşir. Kadınlarda konuşma tonu kalınlaşırken, erkeklerde inceler. Rezonans azalır ve ses renginde değişiklikler meydana gelir (Cevanşir ve Gürel, 1982: 60).

Yapılan araştırmalarda yaşlanmış öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının seslerindeki değişime bağlı olarak ders anlatırken yoruldukları ve verimsiz bir şekilde ders işledikleri sonucuna varılmıştır. Sesteki bu değişikliklere rağmen, ses bakımı ve doğru konuşma becerileri kazanarak bu zorlukların üstesinden gelinebilir.

2.1.4. Konuşma ve Şarkı Söyleme Eğitimleri

Konuşma ve şarkı söylemedeki bütün fizyolojik yasa ve kurallar her ikisi için geçerlidir. Akustik efektleri ayrı olsa da oluşum mekanizmaları aynıdır. Yalnızca konuşma için önceden belirlenmiş bir ton yüksekliği, ölçü ya da ritim yoktur (Cevanşir ve Gürel, 1982: 61).

Konuşma ve şarkı söyleme eğitimlerinin pek çok ortak yönü vardır. Her ikisi de öğretme aşamasında ses problemlerinden kaçınmaya çalışırken mümkün olan en güçlü ve etkin öğretime yardımcı olabilmesi için vokal mekanizmanın fizyolojisini inceler. Her ikisi de sesin güzelliği kadar etkileyici nitelikleriyle de ilgilenirler. Sesin yapay taklidinden ziyade bireyin doğal sesini geliştirmesine çalışırlar. Şan öğretmenleri ses mekanizmasına zarar vermemek adına rezonansı ve gücü arttırmak için teknikler geliştirmişlerdir. Bu teknikler, ses fizyolojisi çalışmalarıyla geliştirilen bilimsel ilkelere dayanır. Onlar daha etkileyici olması için sesi geliştirerek öğrencilerin mümkün olan en

yüksek seviyeye ulaşmasını sağlarlar. Bu tekniklerin konuşma eğitimi uygulamalarında da kullanılması mümkündür.

Unutulmamalıdır ki; tıpkı vücudumuzun diğer sistemleri gibi ses mekanizması da kaslar yardımıyla çalışır. Nefes almada, fonasyonda ve artikülasyonda kullanılan kaslar konuşma ve şarkı sesi üretimindekilerle aynıdır. Şarkı söyleme esnasında tonun sürdürülebilmesi için nefesin de sürdürülebilir olması gerekir. Sesli harfler uzatılırken uzun periyodlar halinde ses telleri aktif edilir. Yüz kasları sessiz harfleri hızlıca üretebilmek için canlı ve doğru bir şekilde çalışmalıdır. Sesli harflerin uzatılması dışında tüm bu şartlar konuşma için de geçerlidir (Siple, 1997).

İnsan yaşamında sesin konuşma ve müzik yapma gibi iki önemli işlevi vardır. Ses eğitimi doğrudan ilgilendiren konuşma eğitimi, ses eğitimi içinde verilen bir eğitimidir. Dolayısıyla bu iki eğitim birbirinden ayrı düşünülemez. Şarkı söyleme eğitimi alanların iyi bir diksiyona ihtiyaçları olduğu gibi, konuşma eğitimi alanların da seslerini doğru bir şekilde kullanabilme becerisine sahip olmaları gerekmektedir. Ses ve sözün doğru etkileşimiyle anlatımdaki güç kaçınılmazdır.

2.1.5. Öğretmenlerde Ses Eğitiminin Gerekliliği

Öğretmenin sesi, bilgi verme perspektifinden öğrencinin öğrenebilme yetisiyle doğrudan ilişkilidir. Anlatılan konunun karşı tarafa açık bir şekilde iletilmesi için öğretmenin dili anlaşılır olmalıdır.

Gürzap, öğretmenin dersini sunuş biçimiyle öğrencileri etkisi alması arasında doğru bir orantı olduğunu belirtir. Bir öğretmen ne kadar doğru ve etkili bir konuşmaya sahipse öğretme eyleminde de o denli başarıya ulaşacaktır. Bu bütün diller için geçerlidir. “Bozuk kötü ve anlaşılmaz bir dil ile konuşan öğretmen, kendi konusunu istediği kadar iyi bilse de o bilgiyi öğrenci topluluğuna aktaramaz. Çünkü öğrencilerle gerekli iletişimi kuramaz” (Gürzap, 2009: 25). Ünlü düşünür Aristoteles’in şu sözleri bu görüşü destekler niteliktedir. “Başkalarına açıklamamız gereken şey ne olursa olsun dil sanatlarının da az, fakat gerçek bir önemi vardır, bir şeyin söyleniş tarzı onun anlaşılabilmesini hiç kuşkusuz etkilemektedir” (Aristoteles, 2012: 167).

Sesin kötü, yanlış ve aşırı kullanımının sesin kalitesini kötü yönde etkileyen ve kullanımını sınırlayan hastalıklara sebep olduğu bilinen bir gerçektir. Evren, vokal kord nodülü, vokal kord polipi, mutasyon bozuklukları (mutasyon falsetto gibi), üst solunum yolu enfeksiyonları ve reflü gibi pek çok hastalığın insan sesinde bozukluklara sebep olduğuna ve bu hastalıkların, sesini profesyonel anlamda kullanan bireylerde manevi kayıplara uğrattığına dikkat çekmiştir (Evren, 2006: 2).

Yaşamını sesi üzerinden kazanan pek çok kişinin mesleğinin gereğini yapabilmek ve seslerini duyurabilmek adına seslerini zorladığını ve erken yaşlarda ses problemlerine maruz kaldığına dikkat çeken Kartal, bu sorunun ses eğitimiyle aşılabileceğini belirtmiştir (Kartal, 2013: 65).

Çevresel faktörlerden biri olarak gürültü, profesyonel ses kullanıcıları açısından en genel risk faktörüdür. Kural olarak bir kişi etraftaki ses şiddetinin kalkış noktası olarak 40 dB olduğu durumlarda her 10 dB’de kendi ses şiddetini 3 dB artırır. Sınıflardaki ses limiti olan 40 dB genellikle aşılar, bununla birlikte öğretmenlerin ses yüksekliğinden dolayı bu rakam 58 ve 79 dB arasında çeşitlilik gösterebilir (Pekkarinen and Viljanen, 1991).

Sınıf içerisinde etkin bir iletişimi sağlamak için öğretmenler ses zararlarına maruz kalmaksızın öğrencilerle iletişim kurmaya elverişli olmalıdır. Ortalama büyüklükte bir sınıfta, öğretmen ve öğrenciler arasındaki mesafe çok büyüktür ve gürültü kaçınılmazdır. Bu durum, öğretmenlerin seslerinin zarar görme riskine maruz kalmasına ve öğrencilerin öğretmenlerin eğitimini açık bir şekilde anlamamasına neden olur (Jo’nsdo’ ttr, 2003’den akt., Bele, 2008).

Okullardaki kuru hava sıklıkla karşılaşılan bir problemdir. Tebeşir kullanımı ve kalabalığın hareketliliğinden kalkan tozlar solunumu güçleştirmektedir. Böyle durumlarda ağızdan alınan nefes ses tellerine ciddi zararlar verebilir. Ayrıca öğretmenlerin maruz kaldığı diğer bir problem ise strestir. Ses araştırmacıları arasında stresin sesi olumsuz etkilediği hususunda bir uzlaşma vardır. Stresin psikolojik etkileri,

ses yolu ve beden mekanizmasının hassas mekanizmasına doğrudan müdahale eder ve bu da performans kalitesinin olumsuz etkilenmesine yol açar.

Tüm ses problemlerinin yaklaşık olarak %90'ı sesin kötü bir şekilde kullanılmasının sonucudur. Bu da bu problemlerin önlenebileceği anlamına gelir (Marge, 1991). Öğretmenlerin seslerini kötü kullanması genellikle istenmeyen akustik şartlarla, başka bir ifadeyle çeşitli tedbirler yoluyla ortadan kaldırılabilecek çevresel risk faktörleriyle ilişkilidir. (Carding, Horsley and Docherty, 1999).

Tüm bu sebeplerden dolayı öğretmenlerin; ses mekanizmasındaki bozulmalardan sebep oluşabilecek mesleki hastalıklara meydan vermemek, öğrenciye iyi bir model olmak ve sorumlu oldukları derslerin sunuş kalitesini arttırmak için ses eğitiminden geçmeleri gerekmektedir.

2.1.6. Sesin Korunması

Profesyonel ses kullanıcıları hangi durumlarda seslerinin zarar göreceğini öngörebilmeli ve bu olasılıklara karşı seslerinin dayanıklılık kazanmasını sağlamalıdır. Ses sağlığı ve bakımı bir yandan çok kolay diğer yandan ise sürekli bir dikkat gerektirmektedir.

Sesin korunmasına öncelikle sesi gereğinden fazla yormamakla başlanabilir. “Yetişkinlerde 4-6 saat arası konuşmadan sonra, fizyolojik olarak ses yorulmaya başlar. Bu süre konuşulan çevreye, sesin şiddetine ve çevredeki gürültüye bağlıdır” (Cevanşir ve Gürel, 1982: 66). Ses bakımının yapılmasını ve ses sağlığının korunmasını sağlamak için aşağıda sıralanan hususlar dikkate alınmalıdır.

- Sesi kullanmadan önce vücudun gevşemesini sağlayacak şekilde egzersizler yapılmalıdır.
- Tozlu ortamlarda çok fazla bulunulmamalı, mecbur kalındığı durumda ise sadece burundan nefes alınmalıdır.

- Sigara kullanılmamalı ve içilen ortamda bulunulmamalıdır.
- Ayaklar  ş t lmemeli, özellikle soğuk ve yağışlı havalarda dışarıda fazla vakit geçirilmemelidir.
- Yüksek tonlarda ses zorlanmamalıdır.
- Düzenli spor yapılmalıdır. Yüzme sporu konuşmacı ve şarkıcılar için en yararlı sporlardan biridir (Cevanşir, Gürel, 1982: 62).
- Klimalı ortamlarda (sıcak- soğuk) mümkün olduğunca bulunulmamalıdır.
- Dolu mide diyafram hareketlerini engellediğinden yemeklerden hemen sonra uzun süreli konuşmalar yapılmamalıdır ve şarkı söylenmemelidir.
- Kışın dışarıya atkısız çıkılmamalıdır. Konuşma esnasında bir atkı ya da şal ile hava ısıtılmalıdır.
- Mide asidinin ses tellerine zarar vermemesi için mide rahatsızlıklarınız varsa doktora başvurulmalıdır. (Reflü)
- Yatmadan üç saat önce gıda alımını durdurulmalıdır. Aksi durumda gece boyunca artmış mide asidi ses tellerinize zarar verecektir.
- Ses tellerinin nemli kalabilmesi için günde en az iki litre su tüketilmelidir.
- Sıkça boğazı kazır tarzda temizlemek ve öksürmek ses tellerine zarar verir. Böyle durumlarda yutkunun veya biraz su için.

- Gürültülü ortamlarda konuşmaktan kaçının. Kendi sesinizi rahatça duyabildiğiniz mekânlarda bulunun.
- Ses sisteminde rahatsızlık hissediliyorsa, ses bir süre dinlendirilmeli, ses istirahati uygulanmalı, bağırmaya eş değer etki yarattığı için fısıldayarak konuşulmamalıdır.
- Stresten mümkün olduğunca uzak durulmalıdır. Stres kas gerginliği yaratarak sesin zorlu kullanımına neden olur. Bu da ses tellerine hasar verir.
- Soğuk algınlığı ve üst solunum yolu hastalıklarında çok yaygın olarak kullanılan ilaçların içeriğindeki bazı maddeler tükürük salgısını azaltarak boğazı kuruttuğundan bu ilaçlar en acil durumlarda kullanılmalıdır. Zorunlu durumlarda yanında bol miktarda su tüketilmelidir.
- Ağır yük taşınmamalı, itilip çekilmemelidir.
- Düzgün bir ses için yeterli miktarda hava alınmalıdır. Bunun için diyafram kasımızı kullanarak aldığımız nefes en etkilisidir. Bol bol açık havaya çıkıp diyafram nefesi alınmalıdır.
- Sağlıklı bir ses için düzenli ve iyi uyku da çok önemlidir. Uyku düzenine dikkat edilmelidir.
- Çok dar elbiseler veya kemerler, rahat solunumu engellediğinden ve reflüyü artırdığından kullanılmamalıdır.
- Kahve, çay ve alkol çok tüketilmemelidir. Bu tür içecekler, ses tellerinin kurumasına ve balgam artışına sebep olabilir.
- Eğer konuşmak sizin için özel çaba gerektiren bir aktivite olmaya başladıysa sesinizi kullandıktan sonra boğazınızda rahatsızlık ya da ağrı, sesinizde yorulma ya da kırılmalar hissediyorsanız en yakın zamanda bir KBB uzmanına başvurulmalıdır.

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Adıgüzel'in (2005), “Aktörlere Yönelik Ses – Konuşma - Vücut Eğitimi ve Geliştirilmiş Uygulama Yöntemleri,” isimli yüksek lisans tezinde konservatuvarlarda uygulanan ses ve konuşma eğitimlerinin sistemli hale getirilmesi amaçlanmış ve bu hedefle uyumlu olarak seçilmesi mümkün olan yöntemler tartışılmıştır. Betimsel bir yöntemin benimsendiği bu çalışmada, egzersizler için yurtdışı ve yurtiçinden ses ve konuşma uzmanları ile görüşülmüş ve Prof. Dr. Tracey Moore’un üniversite müfredatları hakkındaki görüşleri göz önüne alınmıştır. Bu çalışmayla amaçlanan ise önerilen egzersizlerle sesin ve bedenin sahne üzerinde arzu edilen rahatlığa ve özgürlüğe kavuşturulmasıdır.

Alves, Robazzi, Marziale, Felipe ve Romano (2009), “Sağlık Sorunları ve Öğretmenlerin Sesleri: Bir çalışanın sağlık sorunu” başlıklı çalışmalarında, literatür taramasıyla mesleki vokal bozukluklara odaklanan çalışmaları tespit etmişler ve bu çalışmaları analizlerine konu etmişlerdir. Scielo kütüphanesinde indekslenen 11 yıllık süre boyunca çıkarılan yayımlar, önceden belirlenen dâhil etme ve hariç tutma kriterlerine göre taranmış ve öğretmenlerin mesleki vokal bozukluklarıyla ilgili yirmi makale bulunmuştur. Araştırmacılar inceledikleri kütüphane kaynaklarındaki öğretmenlerin ses bozukluklarıyla ilgili mevcut makalelerin yeterli olmadığını görüp öğretmenlerin vokal bozuklukları ile ilgili daha çok araştırmanın yapılması gerektiği yargısına varmışlardır. Öğretmenlerin mesleklerinin gereği olarak konuşma eylemini diğer tüm mesleklerden daha çok gerçekleştirdikleri göz önüne alındığında öğretmenlerin ses eğitimleri konusunda çok az sayıda araştırma yapılmış olması ve ciddi bir ses eğitimi almamış olmaları önemli bir eksiklik olarak görülmüştür.

Akkaya (2012) “Öğretmen Adaylarının Konuşma Sorunlarına İlişkin Görüşleri” başlıklı makalesinde öğretmenlerin konuşma sorunlarının makro ölçekte toplumu, mikro ölçekte ise öğrencileri etkilediği tespitine yer vermiştir. Bu durumun konuşma sorunları yaşayan öğrencilerin yetişmesine yol açtığı düşüncesinden yola çıkarak öğretmen

adaylarının konuşma sorunlarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışmanın temel varsayımı, konuşma sorunlarının görüldüğü öğrencilerin bu problemi yaşamalarında konuşma sorunu yaşayan öğretmenlerin önemli bir rol oynadığıdır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının konuşma bozukluklarının giderilmesinin bu adayların ileriki yıllarda yetiştirecekleri öğrencilerin konuşma sorunlarının azaltacağı fikrinden hareket edilmiştir. Bu bağlamda, Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi 4. sınıf öğrencisi olan 101 kişiye “Konuşma sorunlarınız nelerdir?” açık uçlu sorusu yöneltilerek araştırmanın verileri elde edilmiştir. Verilerin içerik analizinin yapılması sonucunda öğretmen adaylarının ses, ton vurgu, telaffuz yanlışları; psikolojik (topluluk karşısında konuşamama, birebir ilişkilerde konuşamama), konuşma duraksaması, dil bilgisi kurallarını uygulayamama, bilgi eksikliği, konuşmaya odaklanamama, fiziksel nedenlerle toplumsal engellerden kaynaklanan konuşma sorunlarının olduğu ortaya çıkarılmıştır. Öğretmen adaylarının konuşma sorunlarını asgari düzeye çekebilmek için drama, tiyatro, pandomim gibi çalışmalar yapılabileceği gibi eğitim fakültelerinde sözlü anlatım dersinin yanında diksiyon, etkili konuşma gibi derslere de yer verilebileceği önerileriyle çalışma sona ermiştir.

Aycan, (2012) “Ses Eğitimi Yöntemlerinin Türkçe Konuşma Eğitimindeki Vurgu Kusurlarının Düzeltilmesine Etkisi” başlıklı doktora tezinde ses eğitimi uygulamalarının Türkçe kullanımında en sık rastlanan sorun olan vurgulama kusurlarını gidermedeki etkililik düzeyini odağına almıştır. Çalışma, 2009-2010 öğretim yılı bahar döneminde Türkçe Konuşma Eğitimi dersini alan Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü 3. sınıf öğrencilerinden gönüllülük esaslı ile belirlenen 29 kişi ile uygulamalı olarak yürütülmüştür. Araştırma deneysel yöntemlerden ön test-son test modeli kullanılmıştır. Bu amaca ulaşmak için ön test-son test uygulaması “Vitalograph Alpha, model 6000” taşınabilir Spirometre cihazı ve “PRAAT” ses analiz programı ile yapılmış; daha sonra elde edilen veriler istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmiştir. Bu analiz sonucunda ses eğitimi sonrasında analizi yapılan bütün kelimelerin sürelerinde anlamlı bir artış gözlenmiştir ($p<0.001$). “Türk” ve “vazifen” kelimeleri için yoğunluğu ($p<0.05$) ve genliği ($p<0.05$); “Muhafaza” kelimesi için yoğunluğu ($p<0.001$) ve genliği ($p<0.05$); “Müdafaa” kelimesi için yoğunluğu ve genliği ($p<0.001$); “Mevcudiyetinin” kelimesi için genliği ($p<0.05$); “İstikbalinin” kelimesi için yoğunluğu

($p < 0.05$), genliği ($p < 0.05$) açısından anlamlı bir artış olmuştur. Araştırmanın sonucunda vurgu kusurlarının düzeltilmesi bakımından istatistiksel olarak sesin süresi, yoğunluğu ve genliği değerlerinde önemli artış olduğu, perde değerlerinde ise anlamlı bir artış olmadığı tespit edilmiştir. Türkçe konuşma eğitimi alan öğrencilerde ses eğitimi uygulamaları kapsamında hazırlanan alıştırma ların, doğru nefes kullanımı ve vurgu kusurlarının düzeltilmesinde olumlu bir etkisinin olduğu ifade edilmiştir.

Başaran ve Erdem, (2009) “Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerisi İle İlgili Görüşleri Üzerine Bir Araştırma” başlıklı makalelerindeki odak noktaları öğretmen adaylarının güzel konuşma becerisine ilişkin tutumları, örnek aldıkları modeller, topluma model teşkil eden kişilere ilişkin görüşleri, bir konuşmayı güzel bulmalarında kullandıkları kriterler ve konuşmalarının etkili ve güzel olmasını engelleyen nedenler olarak sayılmıştır. Bu araştırmaya göre; öğretmen adayları, popüler müzik yapan sanatçıların, dizi veya film karakterlerinin ve siyasetçilerin kötü birer model oluşturdukları kanısına sahipken üniversite hocalarının, şair ve yazarların ise iyi birer model oluşturduklarını düşünmektedirler. Bununla birlikte, konuşmacının vurgu ve tonlamalarının, konuya hâkimiyetinin, telaffuzunun, konuşma esnasında uygun yerlerde durma/ duraksama yapabilmesinin, konuşmacının dinleyiciyi motive etme becerisinin, ses tonunun, konuşmanın işitilebilirliği ve beden dili kullanımının iyi ve etkili konuşma için önemli olduğu fikrini paylaşmaktadırlar. Buna ek olarak, öğretmen adaylarının ekseriyeti özellikle kadın öğretmen adayları güzel konuşma becerisini kazanmak ve geliştirmek için kursa gitmek istediklerini belirtmişlerdir.

Bele, (2008) “Öğretmen Eğitiminde Ses Eğitimi” başlıklı makalesinde sesin, insanlar arası iletişimde temel bir araç olduğu düşüncesiyle, hem öğretmenler için mesleki açıdan hem de öğrenciler için kendilerini sözlü olarak ifade edebilmeleri ve kimliklerini yansıtma ları bakımından önemli bir faktör olduğunun altını çizmiştir. Bu iki yönlü perspektif Norveç Ulusal Eğitim Müfredatında büyük bir öneme sahiptir. Ses bozuklukları dünya genelindeki öğretmenler arasında oldukça yaygındır ve bu durumun gelecekte daha da ileri boyutlarda olacağı öngörülmektedir. Ses problemleri öğretmenlerin etkin bir şekilde eğitim vermelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Yapılan bu tarihsel araştırma, Norveç öğretmen eğitim sisteminde sözlü geleneğin

önemini gözler önüne sermiştir. Farklı meslek gruplarına verilen ses eğitimi kurslarının ses bozukluklarını önlediğini gösteren son çalışmaların arka planına muhalif olarak; Norveç öğretmen eğitimi sistemi içerisinde yer alan ses eğitimi organizasyonu için bir öneri getirilmiştir. Öneri, eğitim ve ses bozuklukları arasındaki ilişkinin açık bir şekilde ifade edilmesini ve öğretmen eğitiminde ses eğitiminin yeniden tanıtılması yoluyla öğretmenler arasında yaygın olan ses bozukluklarının önlenmesine odaklanmayı içermektedir.

Boominathan, Mahalingam, Samuel, Babu ve Nallamuthu (2012) “ Yaşlı Üniversite Öğretim Üyelerinin Ses Karakteristikleri Üzerine Bir Pilot Çalışma” başlıklı çalışmalarında şu noktaların üzerinde durmuşlardır:

Hindistan’da öğretim üyeleri emekliliklerinden sonra da üniversitede ders verebilmektedirler. 70 yaş ve üzeri öğretim üyeleri uzun süreli ses kullanımı sebebiyle bir takım sıkıntılar çektikleri gibi ses kısıklığı sorunu yaşadıkları ve stres altında kaldıkları da bilinmektedir. Araştırma, öğretim üyelerinin durumlarının tespiti için yapılmıştır. Bu bağlamda, 11 erkek 9’u kadın olmak üzere Yaş ortalaması 64.3 olan 20 öğretim üyesi seçilmiştir. Yaşlı öğretim üyelerinin ses karakterlerinin profilinin çıkarılması için Sri Ramacandra Üniversitesinin geliştirdiği bir ses değerlendirme protokolü kullanılmıştır. Bu protokolde izlenen yöntemse: Deney gruplarından alınan örneklerin Atmos Media Stroboscope Sistemi kullanılarak elde edilen larinks işlevleri ve yapıları bakımından Otolaryngolog ve konuşma dil pataloglarının değerlendirmeleridir. Çalışmadaki göstergeler, ses simetrisi, ses titreşimi, mukoza dalgalanması, genleşmesi, titreşim olan ve olmayan bölümlerin durumları göz önüne alınarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın ilk kısmını oluşturan bu aşamada betimsel istatistik yöntemi kullanılmıştır. İkinci aşamada ise algı analizi yapılmıştır. Bu algı analizi sırasında yaşlı öğretim üyesinin ders sırasındaki yaptığı konuşmalar tespit edilerek fonasyon, perde, ses yüksekliği ve ses kalitesi açısından değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda, yaşlı öğretim üyelerinin genç öğretim üyelerine kıyasla ses, fonasyon ve ses titreşimleri konusunda sorunlu oldukları görülmüştür. Yaşlı öğretim üyelerinin nefeslerinin gücünde azalma, sesin yüksekliğinde değişkenlik ve titremeler ortaya çıkmıştır. Akustik analizinde, yaşlılığın vokal kıvrımların azalmasına sebep

olduğu görülmüştür. Çalışma sonucunda konuşmanın temel frekansı ile yaşlanma arasında bir ilgi olduğu ortaya çıkmıştır.

Çongur (2000) “İlköğretim ve Lise Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Ses Hastalıkları ve Tedavi Yöntemleri Sonuçlarının Araştırılması” başlıklı yüksek lisans tezinde; ses problemi yaşadığı düşünülen 20 öğretmene ses problemini tespit etmeye yardımcı olabilecek 34 soruluk bir anket uygulanmıştır. Bu anket sonuçları yardımıyla tespit edilen ve ciddi ses problemi olduğu düşünülen 10 öğretmenin ses ranjı, ses harmonik özellikleri, ses tınısı ve ses kaliteleri Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi KBB Anabilim dalı Odyoloji Bilim dalı Ses Laboratuvarında CSL(Computerized Speech Laboratory) ve MDVP (Multi Dimensional Voice Program) kullanılarak incelenmiştir. Değerlendirme sonucunda; bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla daha çok ses problemlerine sahip oldukları gözlenmiş ve öğretmenlere seslerini doğru kullanmaları için ses ve nefes denetimi gibi konularda 2 ay boyunca eğitim verilmiştir. Verilen ses ve nefes eğitimi sonucunda 2. Bir anket uygulanarak bu eğitimin yararları belirlenmiştir. İkinci anket sonucunda elde edilen bulgular 1. Anket ile karşılaştırılarak yorumlanmış ve yapılan değerlendirme sonucunda, tüm öğretmenlerin ses eğitimi ve ses anatomisi ile ilgili bilgilenmeleri, solunum aktivitelerini geliştirecek çalışmalar yapmaları öneri olarak sunulmuştur. Ayrıca, sesi kullanım tekniklerini öğrenmeyi ihmal etmemeleri ve verilen önerilere düzenli bir şekilde uymaları takdirde mevcut ses problemlerinin giderilebileceği sonucuna varılmıştır.

Duffy, Hazlett (2004) “Öğretmen Eğitiminde Önleyici Ses Bakım Programlarının Etkisi: Derinlemesine Bir Çalışma” başlıklı makalelerini şöyle özetlemişlerdir: Öğretmenlik mesleği “mesleki disfoni” diye adlandırılan problem nedeniyle diğer mesleki gruplardan daha yüksek bir ses sağlığı riskini barındırmaktadır. Bu yüzden öğretmenlik mesleği için problemlerin henüz oluşmadan iyi bir ses sağlığının sağlandığı öncelikli bir “mesleki disfoni” önlemine ihtiyaç duyulur. Öğretmenler arasında görülen mesleki disfoninin başlıca önleme yöntemlerinin araştırılması adına Ulster Üniversitesi (Kuzey İrlanda) lisansüstü eğitim programında eğitim alan 55 kişilik bir öğretmen örneklemini kullanılmıştır. Bu kişiler rastgele seçilmiş olup kontrol grubu, dolaylı grup, dolaysız grup olmak üzere üç eğitim grubuna dâhil edilmişlerdir. Bu 3 grubun ses

performansı, söz konusu programın yapıldığı yıl iki ayrı zamanda ölçülmüştür: İlki herhangi bir öğretimin ya da çalışmanın başlamasından önce, ikincisi ise öğretim pratiklerinden sonra. Çalışmada çok boyutlu çıktılara ulaşmak için akustik ve öz algılama ölçütleri kullanılmıştır. Akustik ölçümler ilk zamandan ikinci zamana kadar kontrol grubu için kötüye gidişi, doğrudan grup için gelişmeyi ve son olarak doğrudan olmayan grup için ise hiçbir değişim olmadığını yansıtmıştır. Bu da eğitim programının faydalı olduğu sonucunu doğurmuştur. Öz değerlendirme skorları akustik sonuçlara uygun olarak çeşitlilik göstermiş olup ilginç bulgular sağlamıştır. Bu çalışmanın bulgularının öğretmenlere, onların eğitimlerine, ses terapistlerine, sağlık girişimcilerine ve insan kaynakları personeline faydalı olacağı düşünülmüştür.

Evren (2006) “Ses Eğitimi Yöntemlerinin Ses Hastalıklarının tedavisinde Kullanımı” başlıklı yüksek lisans tezinde ses eğitimi yöntemlerinin ses hastalıklarının tedavisinde kullanılıp kullanılmayacağını incelemiştir. Bu bağlamda Konya Selçuk Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi K.B.B. Anabilim Dalı’na ses bozukluğu şikâyetiyle başvuran 15 hastanın muayene, teşhis ve tedavileri, konunun uzmanı tarafından gerçekleştirilmiş ve ilgili uzmanın ses eğitimi önerdiği 3 hastanın tedavisinde ses eğitimi yöntemleri uygulanmıştır. Hastaların teşhis ve tedavi aşamalarında videolarenngostroboskopik incelemeler yapılmıştır. Bu incelemeler sonucu elde edilen kayıtlardan, uygulanan ses eğitimi çalışmaları ve form sonuçlarından elde edilen bulgular, öncelikle bu alanda yapılmış diğer çalışmalar ile karşılaştırılmış ve uzman kişilerin sağladığı bilgiler ışığında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda ses eğitimi uzmanları tarafından kullanılan ses eğitimi yöntemlerinin ses hastalıklarının (vokal kord nodülü, mutasyonel falsetto) tedavisinde kullanılabileceği sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte tedavi süresince hastaların çalışmalara düzenli olarak katılımının ve en az 2,5- 3 ay süreyle ses eğitiminde devamlılığın sağlanmasının elde edilecek sonucu doğrudan etkileyeceği belirtilmiştir.

Gotaas, Starr (1993) “Öğretmenler Arasındaki Ses Yorgunluğu” başlıklı çalışmalarında icra edilen mesleğin sese yansımalarına odaklanmışlardır. Bu bağlamda çalışmanın dayandığı örnekleme oluşturan kayıtlar, ses yorgunluğu deneyimi yaşayan öğretmenler ve ses yorgunluğu deneyimi yaşamayan öğretmenlerden sağlanmış olup

çalışma günlerinin başlangıcında ve sonunda elde edilmiştir. Ses yorgunluğu deneyimi yaşayan kişilerin yorgun oldukları ve yorgun olmadıkları günler de kayda alınmıştır. İki grup da her bir kayıt alma zamanında kendi ses karakteristiklerini değerlendirmiştir. Daha sonra bir dinleyici paneli aynı kayıtlardan bu karakteristikleri değerlendirmiştir. Her iki grup kendi konuşma zamanlarının miktarını ve karakteristiklerini değerlendirmiş, psikolojik değerlendirmeyi tamamlamış ve medikal geçmiş sağlamışlardır. Araştırmanın sonucunda yorgunluk yaşayan öğretmenlerin vokal çaba gerektiren aktivitelerde çokça zaman harcadıkları ve durumlarının farkında olmadıkları gözlemlenmiştir. Ayrıca yorgunluk yaşayan öğretmenlerin sağlıklı olma eğiliminde oldukları fakat meslektaşlarından daha fazla alerjileri ve işitme problemleri yaşadıkları bununla birlikte aile üyelerinde de ses problemlerinin mevcut olduğu görülmüştür.

Gürhan, (2013) “Ses Eğitimi Çalışmalarının Politikacıların Konuşma Becerilerine Etkisi” başlıklı doktora tezi politikacıların konuşma becerilerinin geliştirilmesini odağına almaktadır. Bu çerçevede ses eğitiminin temel unsurları olan duruş, solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyon egzersizleri bu amacın gerçekleştirilmesinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu çalışmanın amacı, politikacıların ses sorunlarını gidermeye yardımcı olmak suretiyle etkili konuşma yeteneklerini geliştirmek ve bu suretle ses eğitimine işlevsel bir nitelik kazandırmaktır. Bu araştırmada, tek denekli araştırma yöntemlerinden AB modeli seçilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinde 50 ve daha fazla milletvekili bulunduran iki muhalefet partisinden toplam altı milletvekili belirlenerek çalışma grubu oluşturulmuş ve Gürhan’ın geliştirdiği 12 ögeden oluşan davranış gözlem formu ön test ve son test ölçme aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmanın deneysel işlemi sekiz hafta sürmüştür. Bu süreçte katılımcılara solunum, fonasyon, rezonans, artikülasyon ve duruş basamaklarını içeren ses eğitimi uygulanmıştır. Uygulama öncesinde ve sonrasında davranış gözlem formu ile nicel veriler toplanmıştır. Verilerin sınıf içi korelasyon analizine göre işlenmesi sonucunda, katılımcılara uygulanan ses eğitimiyle, davranış gözlem formundaki 12 davranışta da olumlu yönde ve anlamlı derecede gelişme olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, ses eğitimi uygulamalarının politikacıların konuşma becerileri üzerinde olumlu yönde etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Houtte, Claeys, Wuyts ve Lierde, (2010) “Öğretmenler arasında Ses Düzensizliğinin Etkisi: Vokal Şikâyetler Tedavi Araştırması, Vokal Bakım Bilgisi ve Ses ile İlgili Eksiklikler” başlıklı çalışmalarında öğretmenlerin ses düzensizliğine sahip olma konusunda ileri derecede risk altında oldukları düşüncesinden yola çıkarak, öğretmenlerin vokal bakım, tedavi ve ses ile ilgili bilgi eksikliklerinin olup olmadığını araştırmayı hedeflemişlerdir. Sonuçlar göstermiştir ki, öğretmenlerin yarısından fazlası (%51.2, 509/994) kariyerleri süresince ses düzensizliği yaşamışlardır. Bu ses düzensizliklerinin öğretmenlerin kişisel ve profesyonel hayatları üzerinde olumsuz etkileri olmuş ve toplum için önemli bir finansal yük teşkil ettiği görülmüştür. Çalışmanın sonucunda etkili vokal teknikler ve vokal hijyen (tebeşir kullanılmamalı, günlük sıvı alımı arttırılmalı, alkol ve kafein tüketimi azaltılmalı, sigara bırakılmalı, bağırılmamalı,vs...) kullanılarak ses düzensizliğinin engellenmesinin gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca öğrencileri profesyonel birer vokal kullanıcı olarak hazırlamaları için öğretmenlik bölümlerinde okuyan öğrencilere eğitimleri sırasında ses eğitimi verilmesi önerilmiştir.

Katrancı (2015) “Öğretmen Adaylarının Konuşma Kaygılarının İncelenmesi: Sözlü Anlatım Dersine Yönelik Bir Uygulama” makalesinde Sözlü Anlatım dersinin öğretmen adaylarının konuşma kaygıları üzerindeki etkisini incelemiştir. Deneysel desenlerden Tek Grup Ön Test - Son Test Modelinin uygulandığı çalışma, 2013-2014 eğitim yılında 212 öğretmen adayının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacıların oluşturduğu iki kategorili sorular ve Sevim’in (2012) geliştirdiği “Öğretmen Adaylarına Yönelik Konuşma Kaygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının konuşma kaygı düzeyleri, cinsiyet ve öğretmenlik programına göre, sözlü anlatım dersindeki uygulamalardan önce ve sonra karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda, Sözlü Anlatım dersinin öğretmen adaylarının Türkçeyi etkili ve güzel kullanmalarını üzerinde ve topluluk önünde konuşmaya dair görüşlerinde olumlu etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, Sözlü Anlatım dersinin öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin azalmasında da etkisi olduğu görülmüştür. Uygulama sonrasında, en düşük kaygı seviyesine okul öncesi öğretmenlerinin sahip olduğu görülürken cinsiyet değişkenine göre yapılan karşılaştırmada erkeklerin konuşma kaygı düzeyinin kadınlardan daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Mattiske, Oates, Greenwood (1998), “Öğretmenler Arasındaki Ses Problemleri: Yaygınlık, Nedenler, Önleme Ve Tedavi Üzerine Bir Çalışma” başlıklı makalelerini şöyle özetlemişlerdir: Ses bozukluklarının okul öğretmenleri için başlıca mesleki tehlikelerden biri olduğu düşünülmektedir. Ortaya çıkan semptomlar öğretmenin sınıftaki faaliyetlerini yerine getirebilmesini etkiler bununla birlikte diğer personel ve öğrencilerle olan çalışma ilişkisini geliştirmesini engeller. İstirahat, konuşma patalojisi yönetimi ve cerrahi müdahale maliyetli olabilir. Ayrıca şiddetli ses problemleri öğretmenin sınıfından kalıcı olarak ayrılmasıyla da sonuçlanabilir. Yayımlanan bu çalışma öğretmenlerdeki ses bozukluklarının önemli yansımalarına rağmen öğretmenlerdeki ses problemlerinin yaygınlığı ile ilgili bulguların, nedenlerinin ve bu ses problemlerini ileriye taşıyan faktörlerin ne olduğu konusunda yetersiz olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde, önleme programlarının faydalılığı ve öğretmenlerdeki ses problemlerinin tedavisi üzerine yapılan önceki çalışmalar da az sayıda kesin sonuç sağlamıştır. Daha önceki birçok çalışma anekdotal yada şahsi görüş üzerinden yürütüldüğü için ampirik ses verileri hakkında daha fazla araştırmaya gerek vardır. Ses bozukluğunu meydana getiren daha operasyonel tanımlamalar ve buna sebep olan ilgili faktörler daha fazla enstrümantal değerler ile literatür konusunda daha dikkatli bir bakış açısı ve doğru istatistik analizleriyle ele alınmalıdır. Sadece bu şekilde öğretmenlerin etkin bir şekilde eğitiminin geliştirilmesi adına sağlam temellere sahip olunabilecektir.

Niebudek, Kotylo, Politanski ve Kowalska (2008), “Mesleki Ses Bozukluklarında Vokal Yüklenme Testiyle Akustik Analiz: Ses Terapisinin Öncesi ve Sonrası Çıktılar” başlıklı araştırmalarında mesleki ses bozukluklarının tedavi sonuçlarının değerlendirilmesi için vokal yüklenme testiyle akustik analizin kullanılabilirliğini değerlendirmek amaçlanmıştır. Disfoniye sahip 51 kadın öğretmen, tedavi öncesi ve sonrası muayene edilmiştir (Ses Özrü Endeksi — VHI, laringo-videostroboskopi ve yerel yüklenme ile akustik analiz). Vokal eğitim alan öğretmenlerin (grup I) sonuçları, sadece ses hijyeni konusunda talimat verilen öğretmen grubuyla (grup II) karşılaştırılmıştır. Sübjektif değerlendirme sonuçları (VHI puanı) ve objektif değerlendirme (akustik analiz), grup I’de, grup II’ye göre çok daha fazla gelişmiştir.

Tedavi sonrası muayene, deneklerde, özellikle gurup I’de, vokal yüklenme sonrası kötü ses titreşimlerinde azalma oluğunu ortaya çıkarmıştır.

Pasa, Oates, ve Dacakis (2007) “İlkokul Öğretmenlerinin Ses Bozukluklarının Önlenmesinde Vokal Hijyen Eğitimi Ve Ses Fonksiyon Alıştırmalarının Göreceli Etkinliği” isimli çalışmalarında öğretmenlerdeki ses bozukluklarının mesleki işleyiş ve sağlık yönünden etkilerini incelemişlerdir. Öğretmenlerin, çalıştıkları çevrenin istenmeyen akustik şartlara sahip olması, öğretim faaliyeti sebebiyle yüksek kapasitede ses kullanım gerekliliği ve yüksek derecedeki stresten dolayı yaygın ses problemlerine sahip olduklarına inanılmaktadır. Öğretmenlerin değiştirebilecekleri faktörler nedeniyle oluşan tüm ses problemi türlerinin önlenebilir olmasına rağmen farklı önleyici stratejilerin etkinliği konusunda sınırlı bilgi mevcuttur. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı ilkokul öğretmenlerinde görülen vokal semptomların ve yanlış vokal kullanımların azaltılmasının yanı sıra; ses bakımı bilgisi, fonasyon süresi ve seslendirmede maksimum frekans aralığının artırılmasında vokal hijyen eğitimi ve vokal fonksiyon alıştırmalarının etkinliğinin araştırılmasıdır. Çalışmaya Avusturalya Melbourne’deki dört okuldan 37 öğretmen dâhil olmuştur. Bu okullar vokal hijyen, vokal fonksiyon araştırmaları ve kontrol gruplarından her birine rastgele atanmıştır. Verilen eğitimden sonra kontrol grubu pek çok değişken yönünden kötüye gidişler görülmesine rağmen vokal hijyen ve vokal fonksiyon alıştırmaları katılımcılarında vokal karakteristiklerin ve ses bilgisinin geliştiği gözlemlenmiştir. Ayrıca vokal hijyen grubu katılımcılarının vokal fonksiyon alıştırmaları grubu katılımcılarına nazaran daha büyük gelişmeler sağladığı görülmüştür. Tüm bulgular öğretmenler için önleyici ses çalışmasının etkin olmasının yüksek olasılıkta olduğuna işaret etmektedir.

Russel, Oates, Greenwood (1998) “Öğretmenlerde Ses Problemlerinin Yaygınlığı” isimli çalışmalarında öğretmenlerden yüksek oranda ses bozukluğu deneyimi yaşayan kişiler olarak bahsetmişlerdir. Öğretmenlerdeki ses problemleri konusunda yapılan önemli çalışmalara rağmen, ses bozukluklarının bu gruptaki yaygınlığının nedeni henüz tam olarak bilinmemektedir. Bu çalışma Güney Avustralya’daki devlet okulu öğretmenleri arasından rastgele seçilmiş 1168 öğretmene mail yoluyla anket göndererek öğretmenlerdeki ses problemlerinin yaygınlığını araştırmayı amaçlamıştır. Ankete

cevap veren kadınların sayısı erkeklerin iki katı olarak ölçülmüştür. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerdeki ses bozukluklarının nedenlerinin daha fazla araştırılması gerektiği ve profesyonel ses kullanıcılarından oluşan bu grupta görülen ses problemlerinin önlenmesini hedef alacak eğitimsel programların gelişmesinin önemi vurgulanmıştır.

Smith, Lemke, Taylor, Kirchner, ve Hoffman (1998) “Öğretmenler ve Diğer Meslekler Arasında Ses Problemlerinin Sıklığı” başlıklı çalışmalarında rastlantısal olarak seçilen ilköğretim ve lise öğretmenleri arasında vokal problemlerin beyan sıklığını, diğer mesleklerde çalışan bireylerle kıyaslamışlardır. Araştırmanın sonucunda öğretmenler seslerini kullanırken daha yorgun, halsiz hissettiklerini ve konuşmayla ilgili daha sık fiziksel rahatsızlık yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin, ses problemlerinin iş performanslarını negatif etkilediğini beyan etme ve iş ortamında bir değişiklik sağlama konusunda daha yüksek eğilime sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bu bulgular öğretmenlerin, ses bozukluklarına bağlı olarak daha yüksek risk gurubunda olduğunu ve bu durumun mesleklerini yürütme açısından risk teşkil ettiği sonucunu gözler önüne sermiştir.

Simberg , Sala , Vehmas , Laine. (2005) “12 Yıllık Periyod Süresince Öğretmenlerde Görülen Vokal Semptomların Yaygınlığındaki Değişimler” isimli çalışmalarında ise öğretmenlerde görülen vokal semptomlar ve ses bozukluklarını saptamak adına 1988 yılında son iki yılda meydana gelen altı vokal semptom hakkında bilgi sağlamak amacıyla anket uygulaması yapmışlardır. 478 deneğin %12’si vokal semptomların haftalık ya da daha sık olarak meydana geldiğini ifade etmiştir. Çalışma aynı anketin kullanılması yoluyla 2001 yılında tekrar yapılmıştır. Bu ikinci çalışmanın sonuçları(n=241) vokal semptomların oldukça arttığını göstermiştir. Öğretmenlerin %29’u vokal semptomların haftada bir ya da daha sık meydana geldiğini, %20’si iki ya da daha fazla semptomun haftada en az bir kez meydana geldiğini ifade etmiştir ki bu da 1988 yılında görülenden daha fazladır. Dolayısıyla ses bozuklukları öğretmenler arasında muhtemelen büyük bir problem olarak gelişmektedir. Bunun sebebi olarak şu tespitlerde bulunmuşlardır. Öğretmenler 2001 yılında sıklıkla sınıfların büyüklüğündeki artışlardan şikâyetçi olmuşlardır. Gürültü ve yaramaz öğrenciler gibi rutin çalışmayı

olumsuz yönde etkileyen faktörlerde de önemli artışlar gözlemlenmiştir. Yaramaz öğrencilerin sayısındaki artış, gürültü ve stres'in öğretmenlerdeki ses semptomlarını arttıracacağı görüşüyle de çalışmalarını sonlandırmışlardır.

Thomas, Kooijman, Donders, Cremers, and de Jong (2007). Kesitsel anket uygulamasının yapıldığı “Ses Üzerinde Olumsuz Etkisi Olduğu Düşünülen Risk Faktörleri ve Stajyer Öğretmenlerin Ses Handikapları” adlı çalışmalarında, sesi ile ilgili şikâyeti olmayan stajyer öğretmenlerle sesi ile ilgili şikâyeti olan stajyer öğretmenleri karşılaştırarak bu ses şikâyetlerinin psikolojik etkilerini ortaya koymak ve ses engellerine ilişkin risk faktörlerini gözlemek amaçlanmıştır. Çalışmada sınırlı bir karşılaştırma yapılabilmek için, stajyer öğretmen grubuna (geleceğin profesyonel ses kullanıcıları) karşılık, ses kullanımı gerektirmeyen meslek grupları arasından referans grubu oluşturulmuştur. Referans grubunda görülen %9.7'lik orana karşılık, stajyer öğretmenlerde ses şikâyetleri oranı %17.2 olarak kaydedilmiştir. Göreceli riski gösteren tahmini risk oranı ise 1.94 olmuştur. Stajyer öğretmenlerde ölçülen Ses Handikap İndeksi (VHI) skorları referans grubu skorlarından daha büyük çıkmıştır ($P = 0.034$). Ses Handikap İndeksi alt ölçek skorlarında ise önemli farklılıklar görülmemiştir ($P > 0.05$). Hâlihazırdaki ses şikâyetlerini belirten stajyer öğretmenler, ses şikâyeti yaşamayan stajyer öğretmenlere göre tüm VHI ve alt ölçek skorlarında daha yüksek sonuçlar sağlamışlardır ($P < 0.001$). Sesleri ile ilgili şikâyetleri olmayan aday öğretmenlerin %17'sinin %75'ten daha yüksek VHI skorlarına sahip olduğu belirlenmiştir. (Bu kişiler, kendi ses handikaplarını görmezden gelebilir ve muhtemelen ses şikâyetlerinin değerlendirilmesinde yanlış-olumsuz vakaları temsil edebilir.) Bağımsız değişken olan VHI ile birlikte verilen risk faktörlerinin lojistik regresyon analizi; mevcut risk faktörlerinin kişilerin sesleri üzerinde oluşturduğu düşünülen olumsuz etkinin VHI aralığında artan VHI skorlarıyla bir ilişki içerisinde büyüdüğünü göstermiştir. Öngörülen risk faktörlerinin sayısı ile VHI aralığında artan VHI skorları arasında anlamlı bir korelasyon olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmanın sonucunda ise şu önerilerde bulunmuşlardır: Ses handikaplarıyla ilişkili olarak risk oluşturan faktörler hakkında stajyer öğretmenlerin kazanacağı farkındalık, bu öğretmenleri ses problemlerine neden olan unsurları değiştirmeye yöneltebilir. Ses handikaplarını etkin

bir şekilde yönetebilme, risk olarak ele alınabilecek tüm faktörler karşısında bilinçli ve dikkatli olmakla mümkün olabilir.

Timmermans, Coveliers, Wuyts, and Van Looy (2012) “Öğretmen Eğitimine Ses Eğitimi Programı Eklenmesinin Etkileri” isimli çalışmalarında üçer saatlik olan dolaylı ve dolaysız eğitim modüllerine her bir katılımcı için 30’ar dakikalık bireysel rehberlik bölümleri eklemiştir. Çalışmanın odak noktası, üç bölümden oluşan bu eğitim örnekleminin katılımcıların sesi üzerine olan etkileridir. Çalışmanın katılımcıları Brussel, Vrije Üniversitesi’nde yükseköğrenim gören 81 öğrencidir. Bu öğrencilerden bir kısmı n=51 ses eğitim programını tamamen almış olup, kontrol grubu n=30 hiçbir şekilde ses eğitimi almamıştır. Çalışmanın başlangıcında her iki gruba da öznel değerlendirme ve öznel ölçümler uygulanmıştır ve çalışmadan 4 ay sonra eğitim sonuçları incelenmiştir. Gerilme parametresinin gelişimi dışında öznel değerlendirmelerde kayda değer bir değişim görülmemiştir. Bununla birlikte bazı nesnel parametrelerin sadece eğitilen grup üzerinde ve özellikle de kadınlar üzerinde gelişmeler sağladığı görülmüştür. 30 dakikalık bireysel rehberlik bölümünün etkileri oldukça sınırlı olup erkek ve kadınlar için farklılıklar göstermiştir. Tüm bunlara rağmen sonuçlar bu eğitim modülünün etkililiğini ve öğretmen eğitimine dahil edilmesi gerektiği görüşünü öne sürmüştür.

Töreyin (1992), “Öğretmenlik Mesleğinde Ses Eğitiminin Gereği” başlıklı makalesinde temel bir olgudan hareket etmektedir. Bu olgu, insan sesinin konuşma ve anlaşma için oynadığı temel roldür. İyi kullanılabilen (vurgu-tonlama ve diksiyon ile) ve iyi eğitilmiş bir ses, etkili ve inandırıcı bir konuşmanın ilk şartını oluşturur. Herkes için geçerli olan bu tespit, öğretmenler, spikerler, hatipler, politikacılar gibi mesleği sürekli konuşmayı gerektiren kişiler söz konusu olduğunda daha önemli bir hal alır ve bununla bağlantılı olarak ses eğitimi bu insanlar için daha fazla önem arz eder. Buradan çıkacak doğal sonuç ise mesleğini sesiyle icra eden kişilere ses eğitimi verilmesi gerektiğidir. Dolayısıyla, ülkemizde öğretmen yetiştiren kuruluşlarda ses eğitiminin ders olarak okutulması elzemdir.

Töreyin (1996), “Sınıf Öğretmenliği Bölümlerinde Ses ve Konuşma Eğitimi” başlıklı bildirisinde öğretmen ile öğrenci arasındaki etkileşim ile çocuğun dilini düzgün kullanabilmesi, doğru, etkili ve güzel konuşabilmesi arasında önemli bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Yerinde vurgu ve uygun tonlamalarla, doğru seçilmiş sözcükler ve güzel bir ses tonuyla konuşan bir öğretmen hem öğrencilerini olumlu yönde etkileyecek hem de sesine gösterdiği özen sayesinde sesini koruyacak ve öğrencilere iyi bir örnek olacaktır. Çağdaş ve demokratik bir toplumun konuşan ve doğru iletişim kuran bir toplum olduğu görüşü göz önüne alındığında, sağlıklı toplumları oluşturacak olanların etkili ve güzel konuşan insanlar olacağını ifade etmiştir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı ve alt problemleri doğrultusunda izlenen yöntem hakkında bilgiler verilmiştir. Bu amaçla araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, uygulama basamakları, çalışma programı, verilerin toplanması ile analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma desenlerden açıklayıcı desen kullanılarak yapılmıştır.

Açıklayıcı desenlerde, araştırmacılar öncelikle nicel verileri toplarlar, analiz ederler ve ardından bu verileri tamamlamak ve rafine edebilmek için nitel verileri toplarlar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009: 214).

Araştırmanın nicel verileri deneysel yöntemlerle elde edilmiştir. Uygulama sürecinde tek denekli araştırma yöntemlerinden AB deseni kullanılmıştır. Tek-denekli araştırma yöntemleri, araştırma örnekleminde yer alan denek sayısının bir olduğu durumlarda kullanılan deneysel yöntemlerdendir. Tek-denekli araştırmada, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisi tek bir denek üzerinde araştırılır. Araştırmada birden fazla denek olması durumunda, bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki neden-sonuç ilişkisi, denekler arası karşılaştırma yapılmaksızın, her bir denekle ayrı ayrı incelenir. Deneklerin yansız atamayla seçilememeleri nedeniyle tek-denekli araştırmalar yarı-deneysel kabul edilir (İftar, Tekin, 1997, s. 24). Araştırmada bağımlı değişken sınıf öğretmeni adaylarının “konuşma becerileri”, bağımsız değişken ise konuşma becerileri üzerinde etkisi incelenen “ses eğitimi

çalışmaları” olarak belirlenmiştir. Nitel veriler toplanırken ise ses eğitimi sürecinden geçen sınıf öğretmeni adaylarına yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır.

AB Deseni

AB deseni iki aşamayı içermektedir. İlk aşamada araştırmanın bağımlı değişkeni açısından deneğin durumu/düzeyi belirlenir. Bu aşama başlama düzeyinin belirlenmesi olarak adlandırılır(A). Başlama düzeyinin belirlenmesi deneğin gerçek durumunun belirlenmesi ve değişiminin izlenebilmesi nedenleriyle araştırmanın iç geçerliliği açısından oldukça önemlidir. İkinci aşamada ise bağımlı değişken üzerindeki etkisi incelenecek olan bağımsız değişken uygulanır ve bağımlı değişken deneysel işlem sürecinde ölçülür(B). Bu ikinci aşama deneysel işlem aşaması olarak adlandırılır. Toplanan verilerin grafik oluşturularak verilerin zamana bağlı değişimi görsel olarak yorumlanabilir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2009: 266).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma grubunu; 2015- 2016 Eğitim- Öğretim yılı güz döneminde Erzincan Üniversitesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı’nda eğitim görüp “Müzik Öğretimi” dersini alan, çalışmada yer almaya gönüllü, etkili ve doğru konuşma konusunda sorunları olduğu tespit edilen 10 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcılar sekiz hafta, haftada bir saat süren ses eğitimi uygulamalarına bireysel olarak katılmışlardır. Çalışmaya dahil olan 10 katılımcının 6’sı kız 4’ü erkek olup yaş ortalamaları 19’dur. Çalışmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının herhangi bir ses rahatsızlıkları bulunmamaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri deneysel işlem sürecinin başlangıcında ve sonunda uygulanmak üzere Gürhan (2013) tarafından geliştirilen davranış gözlem formunun araştırmaya uyarlanmış biçimiyle kullanılarak elde edilmiştir. Gürhan tarafından geliştirilen davranış gözlem formu konuşma becerilerini ölçen 12 sorudan oluşmaktadır.

Bu araştırmada ise soru sayısı verilen eğitimle paralel olarak, Gürhan'ın izniyle sekiz'e düşürülmüştür.

Konuşma becerilerine ilişkin gözlem formunda ses eğitiminin beş temel ögesi (Solunum, Fonasyon, Rezonans, Artikülasyon, Duruş) göz önünde bulundurulmuş, ölçülecek davranışlar beşli derecelendirme ölçeği doğrultusunda değerlendirilmiştir. (Gürhan, 2013: 50)

Deneysel işlem öncesinde ve sonrasında konuşma eğitimi veren öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda belirlenen Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi okutulup, görüntü ve ses olarak kayıt altına alınmıştır. Bu kayıtlar alanında uzman üç ses eğitimcisi tarafından davranış gözlem formuyla değerlendirilmiştir.

Ayrıca, deneysel süreç sonrasında uygulanan ses eğitimi dersinin etkililiğine ilişkin sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerini almak üzere yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmış çalışmaya nitel bir boyut kazandırılmıştır. Görüşme formu, davranış gözlem formundaki davranışlar esas alınarak hazırlanmıştır.

Yarı yapılandırılmış gözlem formları Büyüköztürk ve diğerlerine göre (2009: 163) hem sabit seçenekli cevaplamaı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir. Bu nedenle bu tür görüşme diğer iki yöntemin (yapılandırılmış ve yapılandırılmamış) avantajlarını ve dezavantajlarını içerir.

3.3.1. Uygulama Basamakları

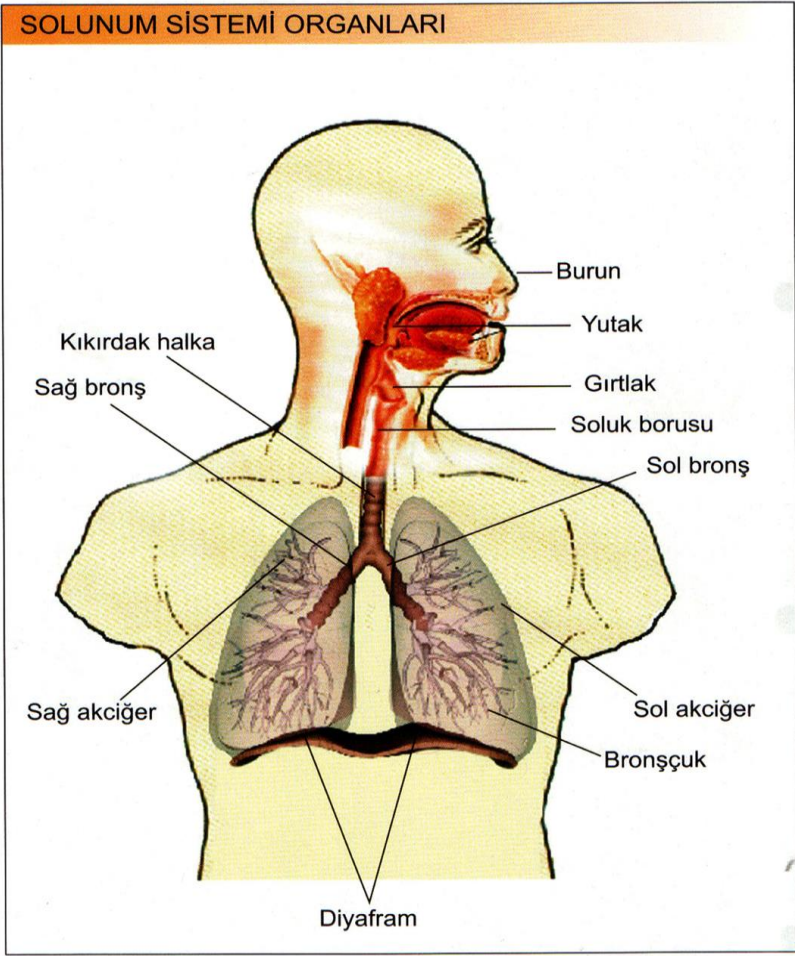
Uygulama basamakları, ses eğitimi öğelerine ilişkin davranışların birbirini takip eden sıralılık içinde değil, bir biri içinden geçen yani sarmal bir sistem düşünülerek uzman görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur.

1.Hafta	<ul style="list-style-type: none"> • Solunum sistemi hakkında bilgilendirme • Gevşeme Egzersizleri • Duruş
----------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Solunum egzersizleri
2.Hafta	<ul style="list-style-type: none"> • Gevşeme Egzersizleri • Solunum Egzersizleri • Ses değişimi (Mutasyon dönemi) hakkında bilgilendirme • Sesin korunması konusunda bilgilendirme • Rezonans çalışmaları
3. Hafta	<ul style="list-style-type: none"> • Gevşeme Egzersizleri • Solunum egzersizleri, Rezonans Çalışmaları • Fonasyon egzersizleri • Ses Egzersizleri • Artikülasyon çalışmaları
4.Hafta	<ul style="list-style-type: none"> • Gevşeme Egzersizleri • Solunum egzersizleri, • Ses egzersizleri • Ünlü ve ünsüz birleşimine ilişkin çalışmalar
5.Hafta	<ul style="list-style-type: none"> • Gevşeme Egzersizleri • Solunum egzersizleri, rezonans çalışmaları • Ses egzersizleri • Ünlülere ilişkin alıştırma tümceleri
6.Hafta	<ul style="list-style-type: none"> • Gevşeme Egzersizleri • Solunum egzersizleri ve rezonans çalışması • Boğumlanma çalışmaları için belirlenmiş tekerlemeler • Eser çalışması
7.Hafta	<ul style="list-style-type: none"> • Gevşeme Egzersizleri • Solunum egzersizleri, rezonans çalışmaları • Ses egzersizleri • Vurgu ve tonlama Çalışmaları • Eser çalışması

8.Hafta	<ul style="list-style-type: none"> • Gevşeme egzersizleri • Solunum egzersizleri, rezonans çalışmaları • Ses egzersizleri • Vurgu ve tonlama çalışmaları • Eser çalışması
----------------	--

3.3.2. Çalışma Programı

1.HAFTA	<ul style="list-style-type: none"> • SOLUNUM SİSTEMİ
1 saatlik çalışma süresi	<div style="text-align: center;"> <p>SOLUNUM SİSTEMİ ORGANLARI</p> <p>The diagram illustrates the human respiratory system. It shows the nasal cavity (Burun), pharynx (Yutak), larynx (Gırtlak), trachea (Soluk borusu), bronchi (Sağ bronş and Sol bronş), lungs (Sağ akciğer and Sol akciğer), bronchioles (Bronşçuk), and the diaphragm (Diyafram). The trachea is shown as a central tube with branching bronchi leading to the lungs. The diaphragm is located at the base of the thoracic cavity.</p> </div> <p style="text-align: center;">Şekil 2. Solunum Sistemi Organları</p> <p>Solunum sistemi organlarının resim üzerinden tanıtılması.</p>

• GEVŞEME EGZERSİZLERİ

- YÜZ KASLARINI GEVŞETME ÇALIŞMALARI

- *Yüz esniyormuş gibi pozisyon alır. (5-10 kere)
- *dudaklar periyodik yana ve öne doğru hareket ettirilir. (x-u-x-u-x-u)
- *İki dudağı da ağız içine alınır sonra da dışa döndürülür.
- *Dil ağızın dışarısında hareket ettirilir. (dudakları yalama)
- *Dili ağız içinde sağ ve sol yanağa doğru itilir.
- *Çene aşağı doğru çekilir ve bırakılır.
- *Çiğneme hareketleri (sakız çiğniyormuş gibi)
- *Alt çene (ağız açık) sağa sola hareket ettirilir. (Kartal, 2013:114-119)

-BOYUN KASLARINI GEVŞETEN ÇALIŞMALAR

- *Baş yavaş bir şekilde boyun etrafında döndürülür.
- *Baş rahat bir şekilde (boyun kaslarını rahat bırakarak) öne, arkaya, sağa, sola düşürülür. (Egüz, 1999: 33)
- *Boyun bölgesine parmak uçlarıyla masaj yaptırılır.

-GÖĞÜS, SIRT VE KOL KASLARINI YUMUŞATMA ÇALIŞMALARI

- *Omuzlar gövdeye bağlandığı eklemden daire çizilerek döndürülmesi.
- *İki kolu önde kavuşturmak.
- *Omuzların öne ve arkaya doğru yatırılması. (Egüz, 1999: 33)

-BELİ VE GÖVDEYİ YUMUŞATAN ÇALIŞMALAR

- *Gövde bel etrafında sakın bir şekilde döndürülmesi.
- *Vucudu öne ve arkaya doğru yaylandırmak.
- *Parmak uçlarına basarak kollar yukarıya doğru kaldırılır ve vücut esnetilir. (Egüz, 1999: 34)

-BACAK KASLARINI GEVŞETEN ÇALIŞMALAR

	<p>*Bacaklar silkilir.</p> <p>*Bacakları önden arkaya, arkadan öne savurmak. (Egüz, 1999:34)</p> <p>• DURUŞ</p> <p>Ses eğitiminin önemli bir basamağı olan duruş, vücudun dengeli olarak bir çizgi üzerinde durmasıdır. Sağlıklı bir duruşta:</p> <p>*Kafa ense kasları üzerine oturtulmalıdır.</p> <p>*Kafa göğüs ve kalça, omurga tarafından hepsi birbirinin altına gelecek şekilde desteklenmelidir</p> <p>*Kafanın duruşu çenenin serbest olmasına izin verecek şekilde olmalı ve boğazı geriye çekmemelidir</p> <p>*Omuzlar ve göğüs dik, sırt bölgesi gerilimsiz olmalıdır.</p> <p>*Bel bölümü arkada içeriye doğru kavis yapmamalı, göbek salınmamalıdır (Sabar, 2013: 52).</p> <p>• SOLUNUM EGZERSİZLERİ</p> <p>*Diyafram kasının yeri gösterilerek, kası çalıştırma becerisi kazandırılır.</p> <p>*Çiçek koklar gibi soluk alınır ve (F) konsonu ile ateşe üfler gibi düzenli olarak boşaltılması istenir. Bu alıştırma yapılırken öğrenciye nefes tutma alışkanlığı da kazandırılır, doğru alınan nefesin belli bir süre tutulması öğretilir (Egüz, 1999: 25).</p> <p>*Alınan havanın “KIH” hecesiyle maskeye fırlatılması (Kolçak, 1998: 52).</p>
<p>2.HAFTA</p>	<p>• GEVŞEME EGZERSİZLERİ</p> <p>• SOLUNUM EGZERSİZLERİ</p> <p>Doğru alınan soluk, (S) konsonu ile boşaltılması.</p> <p>Nefes tutulduktan sonra, kesik kesik boşaltılmaya başlatılması. (5 ile başlayıp gittikçe arttırılarak) (Kolçak, 1998: 52)</p> <p>Kesik ve Uzun nefesler</p>

1. S-S-S-S-S-S-S
2. S-S-S-S-S-SSSSSSSS
3. SSSSSSSS-S-S-S-S-S
4. S-S-S-S-S-S-SSSSSSSS-S-S-S-S-S
5. SSSSSSSS-S-S-S-S-S-S-SSSSSSSS
6. S-SSSS-S-SSSS-S-SSSS-S-SSSS
7. SSSS-S-SSSS-S-SSSS-S-SSSS-S

Büyüyün ve küçülen kesilen ve uzun nefesler

1. S-S-S-S-S-S-s-s-s-s-s
2. s-s-s-s-s-S-S-S-S-S
3. S-s-S-s-S-s-S-s-S-s
4. s-S-s-S-s-S-s-S-s-S
5. s-s-s-S-s-s-s-s
6. S-S-S-S-S-s-S-S-S-S
7. SSSSSS-s-s-s-s-s
8. ssssss-S-S-S-S-S (Çevik, 1999: 93-95)

• SES DEĞİŞİM (MUTASYON) DÖNEMİ

Genellikle 14 veya 15 yaşlarında fakat bazen bir iki yıl öncesi ya da sonrasında görülen ergenlik çağında gırtlak en son boyutuna ulaşana kadar altı aydan iki ya da üç yıla kadar olan bir periyotta hızlı bir şekilde gelişir. (Browne and Behnke, 1887: 83) Bu süre içinde ses telleri erkek çocuklarda 1 cm, kız çocuklarda 3-4 mm kadar uzar. Erkeklerde konuşma tonu bir oktav, kızlarda bir üçlü kalınlaşır. (Cevanşir ve Gürel, 1982: 58) Erkek çocukların ses telleri yüzde 60 kadar büyürken kız çocuklarının ses telleri yüzde 35 kadar büyür. (Ömür, 2001: 91)

Bu dönemde ses bağdokuları sadece uzunluk olarak değil kalınlık

olarak da büyür. Erkek çocuklarda kıkırdak muhafaza tabakası hassas eğimini kaybederek “Ademin elması” adıyla tanınan çıkıntıyı şekillendirir. Bir bütün olarak gırtlığın derinliği uzunluğuna kıyasla daha fazla büyür. Bu ise vokal ses dokularının genişlemesinin bir sonucudur, böylelikle daha düşük tonlar üretilir. Kızlarda gırtlak derinlik ve genişlikten daha fazla olarak uzunluk olarak büyür ve koruyucu tabakanın yatay hattı düzgünlüğünü kaybetmez (adem elması çıkmaz). Ses bağ dokuları erkek gırtlığındakinden daha kısa ve daha ince kalır. (Browne and Behnke, 1887: 84)

Bu dönemdeki değişimler yalnızca gırtlakta ve ses tellerinde oluşmaz. Aynı zamanda rezonans boşluklarında ve artikülasyonu sağlayan (diş, dil, çene, ağız) bölgelerde de önemli değişiklikler olur. (Ömür, 2001: 92)

Yukarıdaki açıklamadan da anlaşılacağı gibi erkek çocukların seslerinin erkek bas veya tenor’e dönüşürken kızlardaki değişim daha az, daha kademeli ve neredeyse fark edilemeyecek bir derecededir. Bu zaman diliminde seslerin hassas olduğu gerçeği göz önünde bulundurularak sesi yoracak (bağırma, uzun periyodlar halinde şarkı söyleme, ses sınırını aşarak şarkı söyleme vb.) eylemlerde bulunulmamalıdır. Bu dönemde seslerinde meydana gelen ani değişikliği yadsımamaları için öğrenciler bilgilendirilmelidir.

• SESİN KORUNMASI

Profesyonel ses kullanıcıları hangi durumlarda seslerinin zarar göreceğini öngörebilmeli ve bu olasılıklara karşı seslerinin dayanıklılık kazanmasını sağlamalıdır. Ses sağlığı ve bakımı bir bakıma çok kolay bir yandan ise sürekli bir dikkat gerektirmektedir.

Sesin korunmasına öncelikle sesi gereğinden fazla yormamakla başlanabilir. Yetişkinlerde 4-6 saat arası konuşmadan sonra, fizyolojik olarak ses yorulmaya başlar. Bu süre konuşulan çevreye, sesin şiddetine

ve çevredeki gürültüye bağlıdır. (Cevanşir ve Gürel, 1982: 66)

Sesi kullanmadan önce vücudun gevşemesini sağlayacak şekilde egzersizler yapılmalıdır.

Tozlu ortamlarda çok fazla bulunmamalı, mecbur kalındığı durumda ise sadece burundan nefes alınmalıdır.

Sigara kullanılmamalı ve içilen ortamda bulunulmamalıdır.

Ayaklar üsütülmemeli, özellikle soğuk ve yağışlı havalarda dışarıda fazla vakit geçirilmemelidir.

Yüksek tonlarda ses zorlanmamalıdır.

Düzenli spor yapılmalıdır. Yüzme sporu konuşmacı ve şarkıcılar için en yararlı sporlardan biridir.

Klimalı ortamlarda (sıcak- soğuk) mümkün olduğunca bulunulmamalıdır.

Dolu mide diyafram hareketlerini engellediğinden yemeklerden hemen sonra uzun süreli konuşmalar yapılmamalıdır ve şarkı söylenmemelidir.

Kışın dışarıya atkısız çıkılmamalıdır. Konuşma esnasında bir atkı ya da şal ile hava ısıtılmalıdır.

Mide asidinin ses tellerine zarar vermemesi için mide rahatsızlıklarınız varsa doktora başvurun. (Reflü)

Yatmadan üç saat önce gıda alımını durdurun. Aksi durumda gece boyunca artmış mide asidi ses tellerinize zarar verecektir.

Ses tellerinin nemli kalabilmesi için günde en az iki litre su tüketilmelidir.

Sıkça boğazı kazır tarzda temizlemek ve öksürmek ses tellerine zarar verir. Böyle durumlarda yutkunun veya biraz su için.

Gürültülü ortamlarda konuşmaktan kaçının. Kendi sesinizi rahatça duyabildiğiniz mekânlarda bulunun.

Ses sisteminde rahatsızlık hissediliyorsa, ses bir süre dinlendirilmeli, ses istirahati uygulanmalı, bağırma ya eş değer etki yarattığı için fısıldayarak konuşulmamalıdır.

Stresten mümkün olduğunca uzak durulmalıdır. Stres kas gerginliği yaratarak, sesin zorlu kullanımına neden olur. Bu da ses tellerine hasar verir.

Soğuk algınlığı ve üst solunum yolu hastalıklarında çok yaygın olarak kullanılan ilaçların içeriğindeki bazı maddeler tükürük salgısını azaltarak boğazı kuruttuğundan bu ilaçları en acil durumlarda kullanılmalıdır. Zorunlu durumlarda yanında bol miktarda su tüketilmelidir.

Ağır yük taşınmamalı, itilip çekilmemelidir.

Düzenli bir ses için yeterli miktarda hava alınmalıdır. Bunun için diyafram kasımızı kullanarak aldığımız nefes en ekilidir.

Sağlıklı bir ses için düzenli ve iyi uyku da çok önemlidir. Uyku düzenine dikkat edilmelidir.

Çok dar elbiseler veya kemerler, rahat solunumu engellediğinden

	<p>ve reflüyü artırdığından kullanılmamalıdır.</p> <p>Kahve, çay ve alkol çok tüketilmemelidir. Bu tür içecekler, ses tellerinin kurummasına ve balgam artışına sebep olabilir.</p> <p>Eğer konuşmak sizin için özel çaba gerektiren bir aktivite olmaya başladıysa sesinizi kullandıktan sonra boğazınızda rahatsızlık ya da ağrı, sesinizde yorulma ya da kırılmalar hissediyorsa en yakın zamanda bir KBB uzmanına başvurulmalıdır.</p> <p>• REZONANS ÇALIŞMALARI</p> <p>Kafayı öne doğru eğerek ve sesi rezonans bölgelerine göndererek tınlatma çalışması. (aummm.. sesleri ile)</p> <p>‘mum, mom, hom, hım, mım, mim,’... heceleri ile hafif uğultu şeklinde belli seslerde ve çeşitli ritimlerde rezonans alıştırmaları yapılması. (Sabar, 2013: 79-81)</p> <p>Derin bir diyafram nefesi alıp “aaa”, “eee” ünlülerinin uzatarak ve nefesi kontrol ederek söyletilmesi. (20 saniye ve üzeri)</p>
<p>3.HAFTA</p>	<p>• GEVŞEME EGZERSİZLERİ</p> <p>• SOLUNUM EGZERSİZLERİ, REZONANS ÇALIŞMALARI</p> <p>Köpek nefesi alıştırmaları: olabildiğince küçük ve hızlı hareketlerle nefes alınıp verilerek yapılması.</p> <p>Kesik ve uzun nefes egzersizlerinin tekrarı yapılması.</p> <p>Ma me mi mo mu... tek ton üzerinde çalışma (Gürhan, 2013: 57)</p> <p>“Ng” çalışmasının yapılması. (Bu çalışmaya başlarken ağzınızı “a” pozisyonunda tutun, çene ve dilin ön bölümü hareketsiz kalınır. Vokali konuşun “aa”, dilin arka bölümü ve damakla “ng” ve sonra yine vokal “aa” yı tınlatılır, “ng-aa” derken olabildiğince sert damağı kullandığınızı düşünüp, yumuşak damak tınısının sert katılım yapmamasına özen gösterilir. (Sabar,2013: 83)</p> <p>• FONASYON EGZERSİZLERİ</p> <p>-Sessiz koseantlarla fonasyon: Ho, hoft, höft, huft, hüft, hop, hos, hom, hon vb.</p>

-Sesli konsonantlarla fonasyon: Most, moft, lost, soft, mok, mom, mor, lor, sor vb. sesleri çıkartılır.

• SES EGZERSİZLERİ

3 ses içeren dizisel egzersiz modelleri (Vokal kullanımında yumuşak damağın yeri, esneme ve hapsirme hissi verilerek fark ettirilecek)

• ARTİKÜLASYON ÇALIŞMALARI

a-Çıkış Biçimlerine Göre Ünlüler (Vokaller)'in gösterilmesi

“Kalın A”

“a” sesi; kalın, düz ve geniş bir ünlüdür. “a” sesi çıkarılırken dil doğal duruşunu değiştirerek ortaya doğru biraz yükselir, dudaklar hareketsiz, yanaklar gevşek ve çene açık kalır. Örn: Ay, kar, çaba, ada. (Şenbay,1991: 32)

“İnce A”

Dilin ön kısmı alt dişlerin ardına dokunur, sırtı ağız boşluğunda yaygın biçimdedir. Ağız baş parmak kalınlığında açıktır. Örn: Lâf, dükkân, kâmil, kâhya, kâğıt, iskân. (İnce:3)

“Uzun A”

Türkçe kelimelerde uzun ünlü bulunmaz. Yabancı (özellikle Arapça) dillerden Türkçemize girmiş kelimelerde rastlarız. Katil, hakim, bahane, şahane, nane...(Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 102).

“Açık E”

“e” sesi çıkartılırken çene aşağıdadır, dil ileri doğru yükselir ve boğumlanma noktası daha ileridedir. Dil ucu alt sıra dişlere dokunur . Örn: Eş, sen, sene. (Şenbay,1991: 33)

“Kapalı E”

“Açık e” ye oranla boğumlanma noktası daha ileridedir, dudak kenarları kulaklara doğru biraz yaklaşır çeneler hafifçe sıkılır. Örn: Kedi, kendi, mendil. (Şenbay, 1991: 33)

“I”

Kalın, dar ve düz ünlüdür. “I” sesi çıkartılırken ağız dar dudaklar yarı kapalıdır. Dil ucu geriye çekilir. Kenarları üst sıra dişlere değeri. Dilin arka sırtı yumuşak damağa doğru kalkıktır. Örn: Ilıştırmak, ılımlılık,

	<p>ışıklandırmak. (İnce: 4)</p> <p>“İ”</p> <p>İnce düz ve dar bir ünlüdür. “İ” sesi çıkartılırken dudaklar dar biçimde açıktır. Dilin ön kısmı öne doğru biraz kabarır. İki yanı üst sıra dişlerin kenarlarına değer. Örn: İçişleri, iskambil, lise. (İnce:4)</p> <p>Kalın “O”</p> <p>Kalın, yuvarlak ve geniş ünlüdür. “o” sesi çıkartılırken çene aşağı doru hafif sarkık, dil ucu ağız boşluğunun içinde serbest, dil sırtı arka damağa doğru hafif kabarıktır. Dudakların alt ve üst köşeleri birbirine yaklaşır öne doğru uzar. Örn: Bol, ortodoks, otlak. (İnce:5)</p> <p>İnce “O”</p> <p>İnce, yuvarlak ve geniş ünlüdür. Çıkış biçimi kalın “o” ya benzer. Sadece dil arkaya doğru değil de, biraz daha öne doğru kabarır. Dilimize yabancı dillerden geçmiş sözcüklerde bulunur. Örn: Lôdos, gôl, lôsyon, lokma. (İnce:5)</p> <p>“Ö”</p> <p>İnce, geniş ve yuvarlak bir ünlüdür. “ö” sesi çıkartılırken dudaklar öne doğru uzar, yuvarlak bir biçim alır, dil sırtı öne doğru kalkıktır. Örn: Söz, göz, öbek. (İnce:6)</p> <p>“U”</p> <p>Kalın, yuvarlak ve dar bir ünlüdür. “u” sesi çıkartılırken dudaklar öne doğru uzar, yuvarlak bir biçim alır, ağız az açık durumdadır. Dil ardı yumuşak damağa doğru öteki arka dil ünlülerinin çıkışında olduğundan daha çok kalkıktır. Örn: Ulusçuluk, umutsuzluk, uzunluk. (İnce:6)</p> <p>“Ü”</p> <p>İnce, dar ve yuvarlak bir ünlüdür. “ü” sesi çıkartılırken dudaklar öne doğru uzar, yuvarlak bir biçim alır ve büzülür. Dilin ön sırtı sert damağa doğru yükselir. (İnce:6)</p> <p>b-Çıkış Biçimlerine Göre Ünsüzler (Konson)‘in gösterilmesi</p> <p>“B”</p> <p>Dudakların birleşip açılmasıyla ve tonlu olarak meydana gelir. Örn: Bıçak, böbürlenmek, biber (Şenbay,1991: 37).</p>
--	--

	<p>“C”</p> <p>Diş-damak ünsüzüdür. Dişler birbiri üzerine binecek kadar yaklaşır, dil ucunun ön kenarları iki sıra dişin arkasına yayılır, bu suretle durdurulan hava, alt çenenin aşağı düşmesiyle serbestleyerek dile ve diş sırasına sürünüp tonlu olarak çıkar. Örn: Cafcaflı, cacık, cambaz. (Şenbay,1991: 37).</p> <p>“Ç</p> <p>Dil-ön damak ünsüzüdür. Dilin iki yanı damağa değer, dil ucu biraz arkaya çekilir. Dudaklar hafif öne doğru çıkar. Örn: Çakmak, çınar, çam (Güler ve Hengirmen, 2005: 18).</p> <p>“D”</p> <p>Dil ucu-diş ardı ünsüzüdür. Dilin damağın ön kısmına üst diş köklerine dayanıp açılmasıyla tonlu olarak meydana gelir. Örn: Dam, dadı, dede. (Şenbay, 1991: 39)</p> <p>“F”</p> <p>Dudak-diş ünsüzüdür. Üst kesici dişler alt dudağın üstüne dokunup açılmasıyla ve tonsuz olarak çıkar. Örn: Farfara, felfelek, ferman(Şenbay, 1991: 39)</p> <p>“G”</p> <p>Dil-damak ünsüzüdür. Dil sırtının damağın gerisini kapatmasıyla oluşur. İnce ünlülerle damağın ön kısmında(gel, gör, git, güya, güç...), kalın ünlülerle damağın arka kısmında(gar, gıcık, guguk, gocuk...) çıkar (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 108).</p> <p>“Ğ”</p> <p>Sızıcı, ötümlü ve bir yumuşak damak ünsüzüdür. Dilimizde varlığını ancak kendinden evvel gelen ünlünün süresini uzatmakla hissettirir. Örn: Boğaz: boaz, doğal: doal (Şenbay,1991: 41).</p> <p>“H”</p> <p>Gırtlak ünsüzü olup sert ünsüzdür. Ağız bölgesine gelen havanın çıkardığı ilk ünsüzdür. Örn: Habbe, haberci, hafta (Şenbay,1991: 42).</p> <p>“J”</p> <p>Dişlerin birbirine yaklaşması, dudakların ileri uzatılması ve dil sırtının damağa doğru kalkmasıyla oluşur. Dil ucu da alt yumuşak damağa değmektedir. Örn: Japon, jandarma, jambon (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 108).</p> <p>“K”</p>
--	--

Dil-art damak ünsüzüdür. Dil sırtının damağın gerisini bir de damağın daha ön kısmını kapatmasıyla meydana gelir, tonsuz olarak çıkar. Örn: Kel, kir, kör (Şenbay,1991: 43).

“L”

Dil ucu-ön damak ünsüzüdür. Dil ucunun diş eti ve ön damağa değdirilmesiyle çıkarılır. Örn: Lale, lavanta (Güler ve Hengirmen, 2005: 19).

“M”

Çift dudak ünsüzü olup havanın ağızda kapatılmasıyla oluşur. Akciğerlerden gelen havanın hem ağza hem de buruna geçirilmesiyle oluştuğundan burun sesidir diyebiliriz. Dudaklar içe doğru kapanıktır. Örn: Macera, madalya (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 107).

“N”

Dil ucu-diş eti ünsüzüdür. “n” ünsüzü dilin damağın ön kısmına, diş köklerine dayanıp açılmasıyla tonlu olarak meydana gelir. Örn: Nabız, nasır, nadide (Şenbay, 1991: 45)

“P”

Çift dudak ünsüzüdür. Dudakların birleşip açılmasıyla tonsuz olarak meydana gelir. Örn: Paça, paçavra, paket (Şenbay,1991: 46).

“R”

Dil ucu- diş eti ünsüzüdür, ötümlü olan bu ses çıkarılırken dil ucu diş etlerine hafifçe çarpar. Dil sırtı geriye doğru kabarıp kenarları sert damağa yaklaşır (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 109).

“S”

Dil ucu-diş eti ünsüzüdür. Dil ucu diş köklerine yaklaşır ve hafif aşağı kıvrılırken aradan geçen havayla ötümsüz olarak sızar. Bu arada dudaklar açıktır. Dil, diş aralarına değdirilince bu ses peltek çıkar. Örn: Randevu, rekor, rozet, repertuar (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 109).

“Ş”

Dil eti damak ünsüzü olup ötümsüzdür. “ş” sesi çıkarılırken dişler birbirine, dil sırtı da katı damağa yaklaşır, hava dilin ortasından tonsuz olarak sızar. Örn: Şaka, şakşakçı, şafak (Şenbay, 1991: 47)

“T”

Dil ucu-diş ardı ünsüzüdür. “t” sesi dilin damağın ön kısmına, diş

	<p>köklerine dayanıp açılmasıyla tonsuz olarak meydana gelir. Örn: Tabak, tabela, tablet (Şenbay,1991: 48).</p> <p>“V”</p> <p>Diş-damak ünsüzüdür. “v” sesi çıkartılırken üst kesici dişler alt dudağın üstüne dokunur. Tonlu olarak çıkarılır. Örn: Vade, vadi, vagon (Şenbay,1991: 48).</p> <p>“Y”</p> <p>Dil-ön damak ünsüzüdür. “y” sesi dil ortasıyla ön damak arasından çıkar. Örn: Yaba, yağmur, yayan (Şenbay, 1991: 49)</p> <p>“Z”</p> <p>Dil ucu-diş eti ünsüzüdür. “z” sesi çıkarılırken dilin ucu alt diş köklerine yaklaşır, hava dilin arasından tonlu olarak sızar. (Şenbay,1991: 49).</p>
<p>4.HAFTA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • GEVŞEME EGZERSİZLERİ • SOLUNUM EGZERSİZLERİ <p>Kesik ve uzun nefes egzersizlerinin tekrarının yapılması.</p> <ul style="list-style-type: none"> • SES EGZERSİZLERİ <p>3'lü aralıklardan oluşan egzersiz modelleri ve 5 ses içeren dizisel egzersiz modelleri (“Sİ” hecesi ile)</p> <p>“Pır” hecesi ile 3'lü ve 5'li dizi çalışması.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ÜNLÜ VE ÜNSÜZ BİRLEŞİMİNE İLİŞKİN ÇALIŞMALAR <p>Aşağıda verilen tümceler öğrenciye yüksek sesle okutturulacaktır.</p> <p>Bİ BE BA BÜ BÖ BU BO BI</p> <p>Cİ CE CA CÜ CÖ CU CO CI</p> <p>Çİ ÇE ÇA ÇÜ ÇÖ ÇU ÇO ÇI</p> <p>Dİ DE DA DÜ DÖ DU DO DI</p> <p>Fİ FE FA FÜ FÖ FU FO FI</p> <p>Gİ GE GA GÜ GÖ GU GO GI</p> <p>Hİ HE HA HO HU HÖ HÜ HI</p> <p>Jİ JE JA JO JÖ JU JÖ JI</p> <p>Kİ KE KA KÜ KÖ KU KO KI</p>

	<p>Lİ LE LA LÜ LÖ LU LO LI Mİ ME MA MÜ MÖ MÜ MO MI Nİ NE NA NÜ NÖ NU NO NI Pİ PE PA PÜ PÖ PU PO PI Rİ RE RA RÜ RÖ RU RO RI Sİ SE SA SÜ SÖ SU SO SI Şİ ŞE ŞA ŞÜ ŞÖ ŞU ŞO ŞI Tİ TE TA TÜ TÖ TU TO TI Vİ VE VA VÜ VÖ VU VO VI Yİ YE YA YO YÖ YU YÜ YI Zİ ZE ZA ZÜ ZÖ ZU ZO ZI (Şenbay,1991: 38-49)</p>
<p>5.HAFTA</p>	<p>• GEVŞEME EGZERSİZLERİ</p> <p>• SOLUNUM EGZERSİZLERİ, REZONANS ÇALIŞMALARI</p> <p>-Pıh-çuh-tuh-kıh-pıh-çuh aralarda hissettirmeden nefes alarak bir dakika sürdürülerek yapılması.</p> <p>-Sum, mun, min, men, man, heceleri ile hafif uğultu şeklinde belli seslerde ve çeşitli ritimlerde rezonans alıştırmaları yapılması. (Gürhan, 2013: 60)</p> <p>• SES EGZERSİZLERİ</p> <p>3'lü aralıklardan oluşan egzersiz modelleri ve 5 ses içeren dizisel egzersiz modelleri (Dil pozisyonuna dikkat edilerek)</p> <p>ÜNLÜLERE İLİŞKİN ALIŞTIRMA TÜRMCCELERİ</p> <p>“A” Ünlüsüyle ilgili tümceler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aç at yol almaz, aç it av almaz. • Ağlarsa anam ağlar, kalanı yalan ağlar. • Adana'dan Antalya'ya Arap atıyla apar topar aparılan Abdullah, akşamüstü aniden ayrıldı. <p>“E” Ünlüsüyle ilgili tümceler</p>

- Ekmeği ekmeğe ver, bir ekmeğe de üste ver.
- Erkek mekteplerinde elemeler gelecek sene beşer derstenmiş.
- Mermerciler, berbere erken geldiler.
- Zengin Erdem, sendikada, eldiven, elbise, mendil ve şemsiyenin önemli olduğuna değinecek.
- Beni en beğenen hep benim, beni en beğenen kendi kendimim.
- Gece penceredeki benekli tekir kedi, tenceredeki etini, kendi kendine yedi.

“T” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Ilgaz’lı ışık, ılıcalarda ıslıkla ısına ısına ılık ıhlamur ısıttı.
- Irgat, Kızılırmak Irmağı’nda ıslak ıvır zıvırını ısıta ısıta ısındı.
- Yiğnaklara çiğ gibi sığınaklar yığıldı.
- Iğdır’ın ığıl ığıl akan, ılıman ırmağını Kırgızlara anlattı.
- Yakındaki kaplıcada sığırcıklar çatılara yığılmış.
- Bıyıklı bıkkın pısırsık, ılık ırmağın akışını ırgatlara anlattı.

“İ” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- İş ister, işten kaçır.
- İsteddiğini söyleyen istemediğini işitir.
- İbrik ve ırmık imal eden incirlili iblis İbiş’in ilikleri iyice inceldi.
- İpeği imal eden imparator, İsmail’i izledi.
- İçişleri Bakanı, ivedilikle istifasını iletteğine yemin etti.

“O” Ünlüsüyle ilgili tümceler

- Olmaz olmaz deme, olmayacak dediğin oluyor.
- Oruçlu oduncu oluklu okunu oflaya oflaya orduya doğrulttu.
- Londra yolundaki loş evlerde nohut noksan lokmadır.
- Alkolik lort, lokantanın locasında lokumları lokma lokma yuttu.
- Psikolog, Türkolog Etimolog ve Antropologlar meteoroloji tahmininden dolayı Hollanda’da toplandı.
- Doğramacı, oğlu doğduğu zaman, doğru yoğurtçuya koşmuş.

	<p>“Ö” Ünlüsüyle ilgili tümceler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Öküz ölür gönü kalır, yiğit ölür ünü kalır. • Önce öfkeyle öttüğünden Ökkeş’i görmedi. • Öğretmen öğleyin öğrencilere dört öğeden oluşan öğütleri söylemiş. • Öğretmen, özerk öğretimde, örnek çalışmalara destek oldu. • Ödemişli ödlele Ömer, öksürüklü Özdemir’in öküzüyle ördeğini öldürmüş. <p>“U” Ünlüsüyle ilgili tümceler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uyku uyku getirir, uyku et bitirir. • Umdum umdum, geri yumdum. • Hükûmet, hukuka aykırı hareket eden mahkûmları sükûnete davet etti. • Uluborlulu Ufuk, utangaç Ulaş’la uğraşmaktan usandı. • Uzun burunlu umutsuz kulun mumunu, mumsuz kuytudan ateşlediler. <p>“Ü” Ünlüsüyle ilgili tümceler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Üzüm üzüme baka baka kararır. • Ülker, üzüntüsünden, üzüm üzüm üzüldü. • Ürgüplü Hüseyin, üzüm üzüm üzülen, süzüm süzüm süzülen üzümçüye üzüldü. • Üzüntüden üşüdüğünün üredigini, ürpererek ünlü ünlemesiyle ünledi <p>(İnce: 7)</p>
<p>6.HAFTA</p>	<ul style="list-style-type: none"> • GEVŞEME EGZERSİZLERİ • SOLUNUM EGZERSİZLERİ, REZONANS ÇALIŞMALARI <p>Kesik ve uzun nefes egzersizlerinin tekrarı yaptırılır.</p> <p>“mam”, “mom”, möm”. “mum”, “müm”, “mım” “mem” sesleri yarım aralıklar halinde tizleştirerek ve yarım aralıklar halinde pesleştirilerek seslendirilir. (Helvacı, 2012: 68)</p> <ul style="list-style-type: none"> • BOĞUMLANMA ÇALIŞMALARI İÇİN BELİRLENMİŞ TEKERLEMELER

	<p>-Bir berber bir berbere bre berber gel beraber bir berber dükkanı açalım demiş.</p> <p>-Şu köşe yaz köşesi bu köşe kış köşesi ortada su şişesi.</p> <p>-Barınsız baykuşların bağırdığı bakir ormanda bakkallar baş başa sallandılar.</p> <p>-Karamürselli kara kaptan kadehiyle kasabanın kaynağından kana kana su içti.</p> <p>-Al şu takatukaları takatukacıya götür. Takatukacı takatukaları takatukatmam derse takatukaları takatukatmadan al da gel.</p> <p>-Çatalcada topal çoban çatal yapıp çatal satar. Nesi için Çatalca'da topal çoban çatal yapıp çatal satar. Kârı için Çatalca'da topal çoban çatal yapıp çatal satar.</p> <p>-Şu karşıdaki kara kuru kavak, karardın mı ey kara kuru kavak, sarardın mı ey kara kuru kavak.</p> <p>-Kar kalkar karakartal kalkar karakartal kalkar kar kalkar.</p> <p>-Üç tunç tas kayısı hoşafı.</p> <p>-Kırk kırık küp kırkının da kulpu kırık kara küp.</p> <p>-Gül dibi bülbül dili gibi, gül dibi bülbül dili gibi (Gürzap, 2009: 91).</p> <p>• ESER ÇALIŞMASI</p> <p>2006 ilköğretim müzik dersi öğretim programındaki öğrenme alanları konusunun okutulması.</p> <p>Öğretmenim şarkısı piyano eşliğinde öğrenciye öğretilir.</p>
<p>7.HAFTA</p>	<p>• GEVŞEME EGZERSİZLERİ</p> <p>• SOLUNUM EGZERSİZLERİ, REZONANS ÇALIŞMALARI</p> <p>Nefes alırken diyaframı kullanabilme ve tutma çalışmaları yaptırılır.</p> <p>Kesik ve uzun nefes egzersizlerinin tekrarı yaptırılır.</p> <p>Tonikten beşliye kadar giden kapalı ağız çalışması. (m konsunu ile)</p> <p>• SES EGZERSİZLERİ</p> <p>3'lü 4'lü ve 5'li aralıklardan oluşan egzersiz modelleri ve 3, 4, ve 5 ses içeren dizisel egzersiz modelleri (Vokal kullanımında yumuşak damağın</p>

	<p>yeri, esneme ve hapşırma hissi verilerek fark ettirilecek)</p> <p>• VURGU VE TONLAMA ÇALIŞMALARI</p> <p>Koyu olan hecelerin vurgulanarak anlamın değiştirilmesi (Yaman, 2001: 32)</p> <table border="0"> <tr> <td>Düşünce (fikir)</td> <td>Düşünce (düştüğünde)</td> </tr> <tr> <td>Sirkeci (semt)</td> <td>Sirkeci (meslek)</td> </tr> <tr> <td>Ordu (yer adı)</td> <td>Ordu (askeriye)</td> </tr> <tr> <td>Çizme (olumsuz emir)</td> <td>Çizme (giyim)</td> </tr> <tr> <td>Kazma (olumsuz emir)</td> <td>Kazma (alet)</td> </tr> </table> <p>Tonlama ile duygu durumunun belirtilmesi.</p> <p>-Evet, kabul ediyorum. (Sevinçli)</p> <p>-Evet, kabul ediyorum. (Kızgın)</p> <p>-Evet, kabul ediyorum. (Doğal)</p> <p>-Evet, kabul ediyorum. (İstemsiz)</p> <p>• ESER ÇALIŞMASI</p> <p>Öğretmenim şarkısı ve istiklal marşının piyano eşliğinde öğrenciye söylenmesi.</p>	Düşünce (fikir)	Düşünce (düştüğünde)	Sirkeci (semt)	Sirkeci (meslek)	Ordu (yer adı)	Ordu (askeriye)	Çizme (olumsuz emir)	Çizme (giyim)	Kazma (olumsuz emir)	Kazma (alet)
Düşünce (fikir)	Düşünce (düştüğünde)										
Sirkeci (semt)	Sirkeci (meslek)										
Ordu (yer adı)	Ordu (askeriye)										
Çizme (olumsuz emir)	Çizme (giyim)										
Kazma (olumsuz emir)	Kazma (alet)										
<p>8.HAFTA</p>	<p>• GEVŞEME EGZERSİZLERİ</p> <p>• SOLUNUM EGZERSİZLERİ, REZONANS ÇALIŞMALARI</p> <p>Nefes alırken diyaframı kullanabilme ve tutma çalışmaları yaptırılır.</p> <p>Kesik ve uzun nefes egzersizlerinin tekrarı yaptırılır.</p> <p>M harfi mırıldanılır. Mırıldanma kesilmeden M'den N'ye geçilir. Daha sonra yine mırıldanma kesilmeden N'den M'ye geçilir. Daha sonra M'den N'ye N'den İ'ye İ'den A'ya geçilir. (Gürhan, 2013: 61)</p> <p>• SES EGZERSİZLERİ</p> <p>3'lü 4'lü ve 5'li aralıklardan oluşan egzersiz modelleri ve 3, 4 ve 5 ses içeren dizisel egzersiz modelleri, vokallerin fonetik yapılarına göre tınlatılması. (Vokal kullanımında yumuşak damağın yeri, esneme ve</p>										

	<p>hapşırma hissi verilerek fark ettirilecek)</p> <p>• VURGU VE TONLAMA ÇALIŞMALARI</p> <p>-Vurgu ile cümlelerin farklı anlama gelmesi.</p> <p>Ben dün eve gittim. (Başkası değil Ben)</p> <p>Ben dün eve gittim. (Başka zaman değil Dün)</p> <p>Ben dün eve gittim. (Başka yere değil Eve)</p> <p>Ben dün eve gittim. (Başka bir şey yapmadım Gittim) (Şahin, 2009:64)</p> <p>-Tonlama ile duygu durumunun belirtilmesi</p> <p>Nasıl bu hale geldin? (Acıma ile)</p> <p>Nasıl bu hale geldin? (Merak ile)</p> <p>Nasıl bu hale geldin? (Kızgınlık ile)</p> <p>Nasıl bu hale geldin? (Şaşkınlık ile) (Şahin, 2009: 67)</p> <p>• ESER ÇALIŞMASI</p> <p>2006 ilköğretim müzik dersi öğretim programındaki öğrenme alanları konusunun öğrenciye okutulması.</p> <p>Öğretmenim şarkısı ve istiklal marşının piyano eşliğinde öğrenciye söylenmesi.</p>
--	--

3.4. Verilerin Analizi

AB deseniyle yapılan araştırmalarda toplanan veriler, grafiksel olarak analiz edilir. Bu bağlamda araştırmanın nicel verileri de grafiksel analiz olarak bulgulara dönüştürülmüştür.

Bu çalışmada bireylerin ses eğitimi almadan önceki performansları ile ses eğitimi aldıktan sonraki performansları 3 alan uzmanı tarafından ayrı ayrı puanlanmıştır. Bireylerin performansları için kullanılan gözlem formu içerisinde 8 ölçüt bulunmaktadır. Puanlayıcıların 8 ölçüt ile geneline ait puanların birbirleriyle tutarlılıklarını belirlemek yani puanlama güvenilirliğini belirlemek amacıyla sınıf içi korelasyon analizi-SKK (interclass correlation –ICC) kullanılmıştır.

Alan uzmanlarının puanlama güvenilirliklerinin hesaplanmasında puanlama güvenilirliğinin sınıf içi korelasyon katsayısı ile hesaplanabilmesinde elde edilen puanların eşit aralıklı düzeyde olması ve puanlayıcı sayısının en az 3 ve üstü olması gerekmektedir. Sınıf içi korelasyon katsayılarının düzeyleri toplanan verilerin özelliklerine ve alanlarına göre farklılıklar gösterdiği de söylenebilir. (Erdoğan, 2004). Elde edilen korelasyon katsayısı; $r > 0,40$ ise zayıf, $r = 0,41- 0,59$ arası orta, $r = 0,60 - 0,74$ iyi ve $r > 0,75$ ise mükemmel olarak ifade edilebilir. (Howell, 1997; Şencan, 2005'den akt., Kutlu, Doğan ve Karakaya, 2008: 86).

Çalışmada puanlayıcıların puanlama güvenilirlikleri öncelikle toplam puanlar üzerinden deney öncesi ve deney sonrası için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Ayrıca gözlem formu içerisindeki her bir ölçüt için puanlayıcıların deney öncesi ve deney sonrası puanlarının tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Analiz sonuçları aşağıda Tablo 1. 'de sunulmuştur.

Tablo 1. Deney Öncesi ve Deney Sonrası Puanlayıcıların Sınıf İçi Korelasyon Katsayıları

	Ölçütler	
	Deney Öncesi	Deney Sonrası
	ICC (3,1)	ICC (3,1)
1	0,727	0,663
2	0,669	0,797
3	0,754	0,802
4	0,855	0,804
5	0,699	0,511
6	0,929	0,716
7	0,743	0,860
8	0,674	0,775
Toplam	0,75625	0,741

Analiz sonuçlarına göre ses eğitiminde önce bireylerin performanslarının değerlendirilmesi amacıyla üç puanlayıcı tarafından verilen puanların tutarlılığına ilişkin sınıf içi korelasyon katsayısı ICC/SKK = 0.756 bulunmuştur. Elde edilen

korelasyon değeri $r > 0.75$ ve üzeri olduğunda puanlama güvenilirliğinin oldukça iyi olduğu söylenebilir. Ayrıca puanlayıcıların gözlem formu içerisindeki her bir ölçüte ilişkin olarak puanlama güvenilirliklerine sınıf içi korelasyon katsayısının iki yönlü karışık modele göre bakıldığında puanlama güvenilirliklerinin 3, 4, 6, ve 7. Ölçütlerde mükemmel, 1., 2., 5. ve 8. Ölçütlerde ise iyi olduğu sonucuna varılmıştır.

Bireylere ses eğitimi verildikten sonra bireylerin performanslarına ilişkin üç puanlayıcının verdikleri puanların puanlama güvenilirliklerine ilişkin sınıf içi korelasyon katsayısına bakıldığında ICC/SKK= 0.741 bulunmuştur. Bu değer deney öncesi uygulamada olduğu gibi üç puanlayıcının verdikleri puanların birbiriyle tutarlı olduğu bir diğer ifadeyle puanlayıcıların verdikleri puanların güvenilirliğinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Başka bir deyişle bu katsayının 0,74'ten büyük olması puanlamada kullanılan ölçme aracının da güvenilir olduğu anlamına gelmektedir (Kutlu, Doğan ve Karakaya, 2008: 86). Gözlem formu içerisindeki her bir ölçüte ilişkin puanlayıcıların puanlar arası korelasyon katsayılarına bakıldığında; uygulama sonrasında puanlama güvenilirliğinin 2., 3., 4., 7., 8. ölçütlerde mükemmel olduğu, 1., ve 6., ölçütlerde iyi olduğu, 5. Ölçütte ise orta olduğu şeklindedir.

Bağımlı örneklemelerin ön test ve son test puanları arasındaki farkı karşılaştırmak için ise bağımlı örneklem t testinin karşılığı non-parametrik testlerden, wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır.

Parametrik testler içerisinde yer alan Tek örneklem t testinin parametrik olmayan karşılığıdır. Analizlerde medyan değerini kullandığı için medyan değerine bağlı bir konum Testi olarak tanımlanır. Wilcoxon Tek Örneklem İşaret Sıralaması Testi tesadüfü olarak seçilen tek bir örneklemin medyan değerinin, içinden geldiği evren değerinin medyan değerinden farklı olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılır (Baştürk, 2016:154). Sınıf öğretmeni adaylarına uygulanan ses eğitimi çalışmalarının konuşma becerilerine ne düzeyde etki ettiğinin tespit edilmesi için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testinde kullanılabilen r etki büyüklüğü düzeyi $r = \frac{z}{\sqrt{N}}$ (N=all cases*2) hesaplanmıştır. Cohen 's r değerinin yorumlanmasında; göre r değeri; .1 düşük etki, .3 orta etki, .5 sonrası yüksek etki olarak ifade edilmektedir (Cohen, 1988; akt. Coolican, 2009: 395; Pallant, 2013:224-225).

Deneysel süreç sonrasında uygulanan ses eğitimi dersinin etkililiğine ilişkin sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerini almak üzere uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formuna öğrencilerin verdikleri cevaplar birkaç kez okunmuş ve buna yönelik kodlamalar yapılmıştır. Ardından kodlar bir araya getirilerek, araştırma bulgularının ana hatları ortaya çıkarılmış ve tabloleştirilmiştir.

Çalışmada verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama uygulanmıştır: Toplanan verilerin analizine rehberlik edecek bir kavramsal yapı olmadığı için bu yapı toplanan verilerin tümevarımcı bir analize tabi tutulması sonucu araştırmacı tarafından ortaya çıkarılır. Bu tür araştırmalarda araştırmacı, verileri satır satır okur ve araştırmanın amacı çerçevesinde önemli olan boyutları saptamaya çalışır. Ortaya çıkan anlama göre araştırmacı, belirli kodlar üretir ya da doğrudan verilerden yola çıkarak kodlar oluşturur. (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 232)

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUM

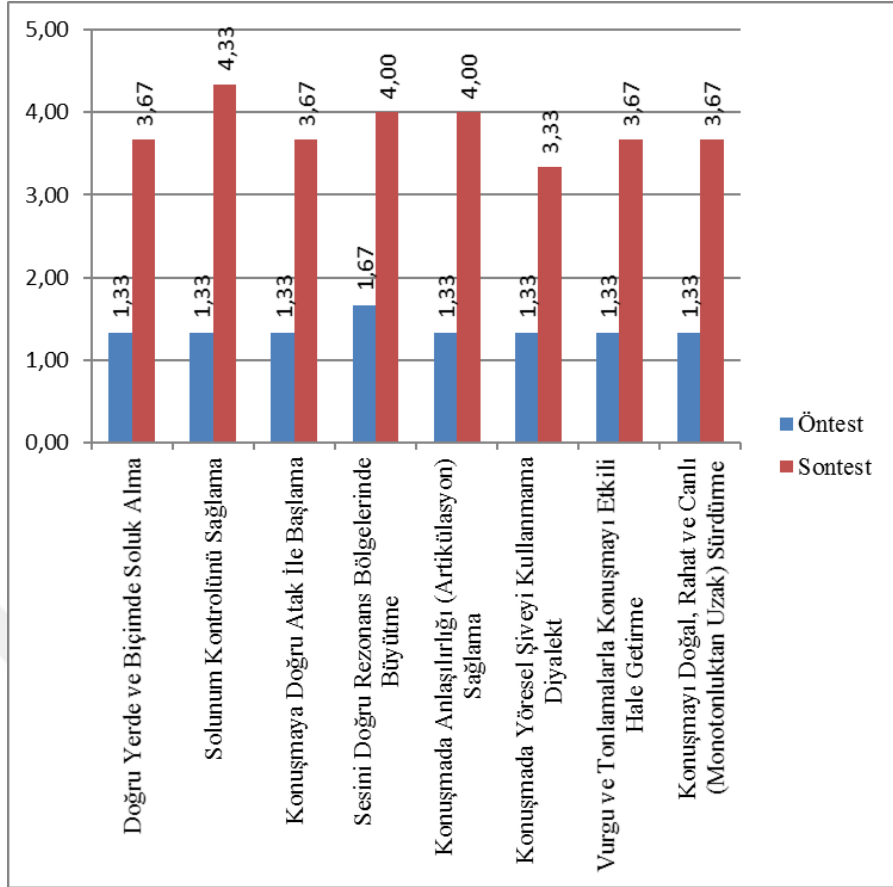
Araştırmanın bu bölümünde verilerden elde edilen bulgular sıralanacak ve bu bulgular eşliğinde yorumlar getirilecektir.

4.1. Her Bir Katılımcının Uygulama Öncesi ve Sonrası Genel Başarı Puan Grafikleri

Bu bölümde, çalışma grubunun ön test ve son test bulguları grafikte ifade edilmiştir. Her bir katılımcının uygulama öncesi ve uygulama sonrası ölçülen davranışlarına ilişkin başarı grafiği oluşturulmuş ve bu doğrultuda ön test ve son test bulgularına ve yorumlarına yer verilmiştir.

4.1.1. Birinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar

Birinci katılımcının ölçülen sekiz davranışındaki gelişimi aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

Grafik 1. Birinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi

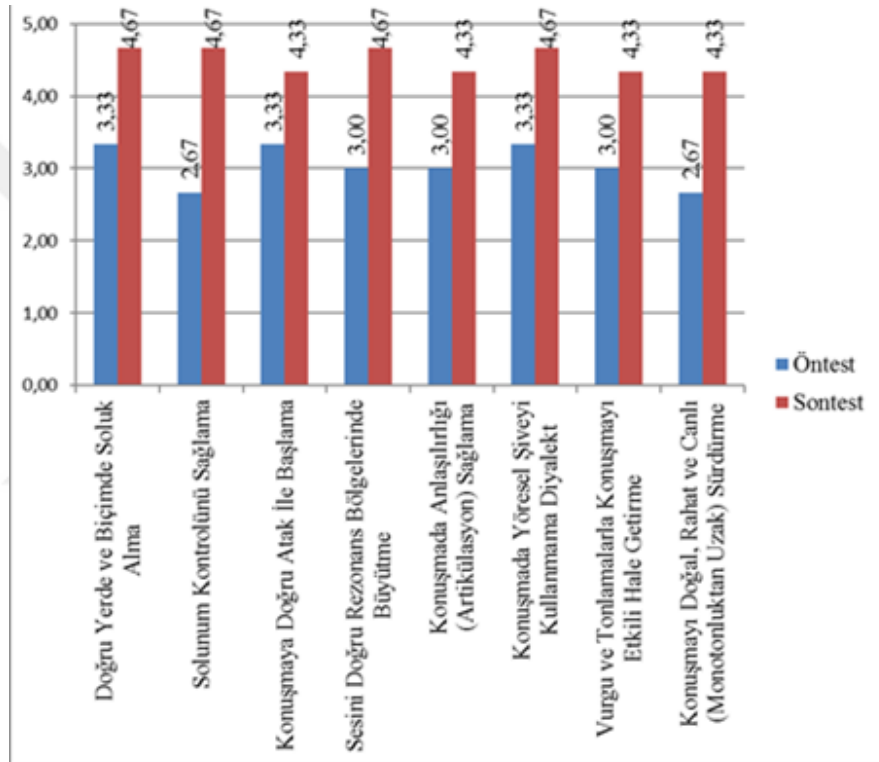
Birinci katılımcının ölçülen davranışlarındaki gelişimine bakıldığında, sekiz davranışta da artış görülmektedir. 5'li derecelendirme ölçeğine göre: *Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışı* 1,33'den 3,67'ye, *solunum kontrolü sağlama* davranışı 1,33'den 4,33'e, *konuşmaya doğru atak ile başlama* davranışı 1,33'den 3,67'ye, *sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme* davranışı 1,67'den 4'e, *konuşmada anlaşılabilirliği sağlama (artikülasyon)* davranışı 1,33'den 4'e, *konuşmada yöresel şiveyi kullanmama* davranışı 1,33'den 3,33'e, *vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme* davranışı 1,33'den 3,67'ye, *konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme* davranışı 1,33'den 3,67'ye yükselmiştir.

Grafik sonuçları değerlendirildiğinde; birinci katılımcının en fazla *solunum kontrolü sağlama* davranışının gelişme gösterdiği, bunun yanında *konuşmada anlaşılabilirliği sağlama* ve *sesi doğru rezonans bölgelerinde büyütme* davranışlarında da

ön teste göre son test ölçümlerinde diğer davranışlarına kıyasla daha fazla gelişme gösterdiği tespit edilmiştir.

4.1.2. İkinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar

İkinci katılımcının ses eğitimi öncesi ve sonrası ölçümlerinden elde edilen sonuçlar aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

Grafik 2. İkinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi

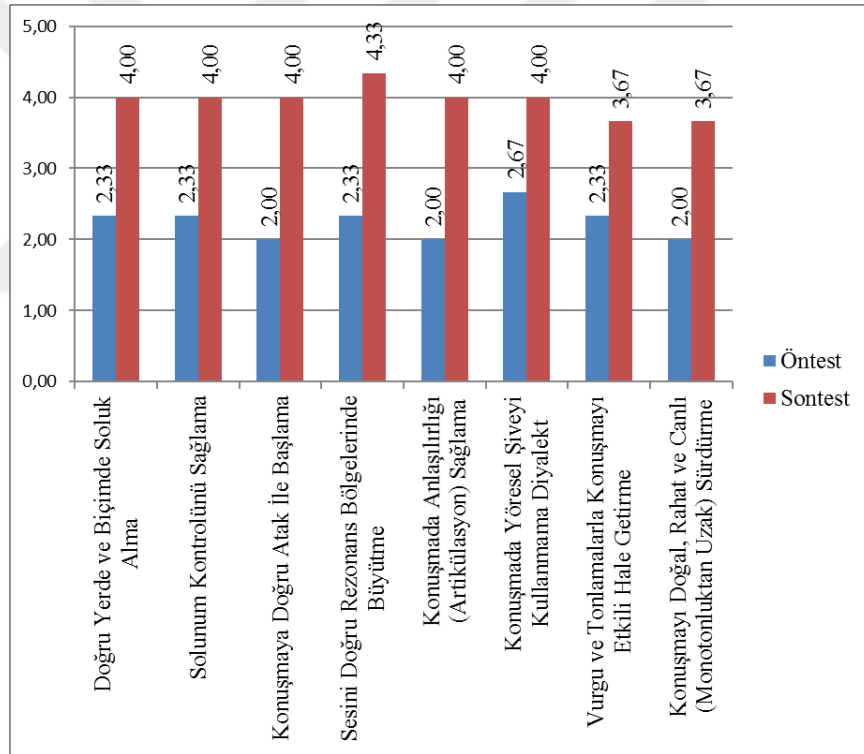
İkinci katılımcının ölçülen davranışlarındaki gelişimine bakıldığında, 8 davranışta da artış görülmektedir. 5'li derecelendirme ölçeğine göre: *Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışı* 3,33'den 4,67'ye, *solumum kontrolü sağlama davranışı* 2,67'dan 4,67'ye, *konuşmaya doğru atak ile başlama davranışı* 3,33'den 4,33'e, *sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışı* 3'den 4,67'ye, *konuşmada anlaşlırlığı sağlama (artikülasyon) davranışı* 3'den 4,33'e, *konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışı* 3,33'den 4,67'ye, *vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme*

davranışı 3'den 4,33'e, konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışı 2,67'den 4,33'e yükselmiştir.

Grafik sonuçlarına bakıldığında ikinci katılımcının en çok *solunum kontrolü sağlama* davranışının gelişme gösterdiği, bunun yanında *sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme* ve *konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme* davranışlarında da diğer davranışlara nazaran daha fazla artış gösterdiği tespit edilmiştir.

4.1.3. Üçüncü Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar

Üçüncü katılımcının davranış gözlem formu ön test ve son test ölçümlerinin sonuçları aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

Grafik 3. Üçüncü Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi

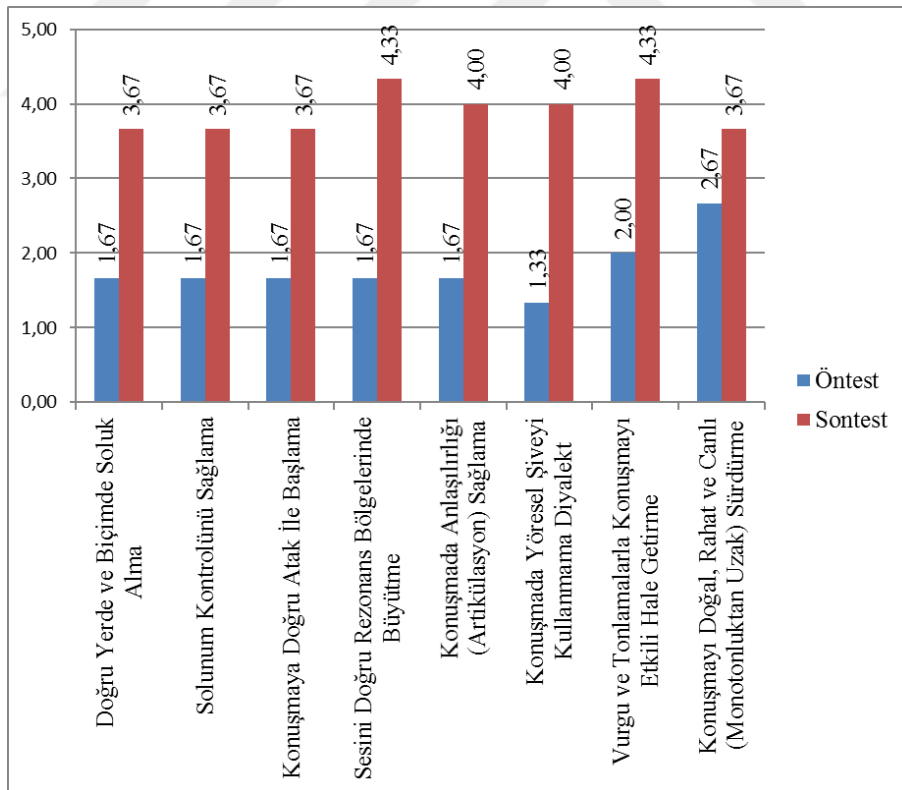
Üçüncü katılımcının ölçülen davranışlarındaki gelişimine bakıldığında, 8 davranışta da artış görülmektedir. 5'li derecelendirme ölçeğine göre: *Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışı 2,33'den 4'e, solunum kontrolü sağlama davranışı 2,33'den 4'e, konuşmaya doğru atak ile başlama davranışı 2'den 4'e, sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışı 2,33'den 4,33'e, konuşmada anlaşılrlığı*

sağlama (artikülasyon) davranışı 2'den 4'e, konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışı 2,67'den 4'e, vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışı 2,33'den 3,67'ye, konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışı 2'den 3,7'ye yükselmiştir.

Üçüncü katılımcının grafik bulguları değerlendirildiğinde; *konuşmaya doğru atak ile başlama, konuşmada anlaşılabilirliği sağlama ve sesi doğru rezonans bölgelerinde büyütme* davranışlarında ön teste göre son test ölçümlerinde diğer davranışlara kıyasla daha fazla artış tespit edilmiştir. Bunun yanında diğer tüm davranışlarında ses eğitimi çalışmaları sonrası puan artışı söz konusudur.

4.1.4. Dördüncü Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar

Dördüncü katılımcının ölçülen davranışlarının ön test ve son test bulguları aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

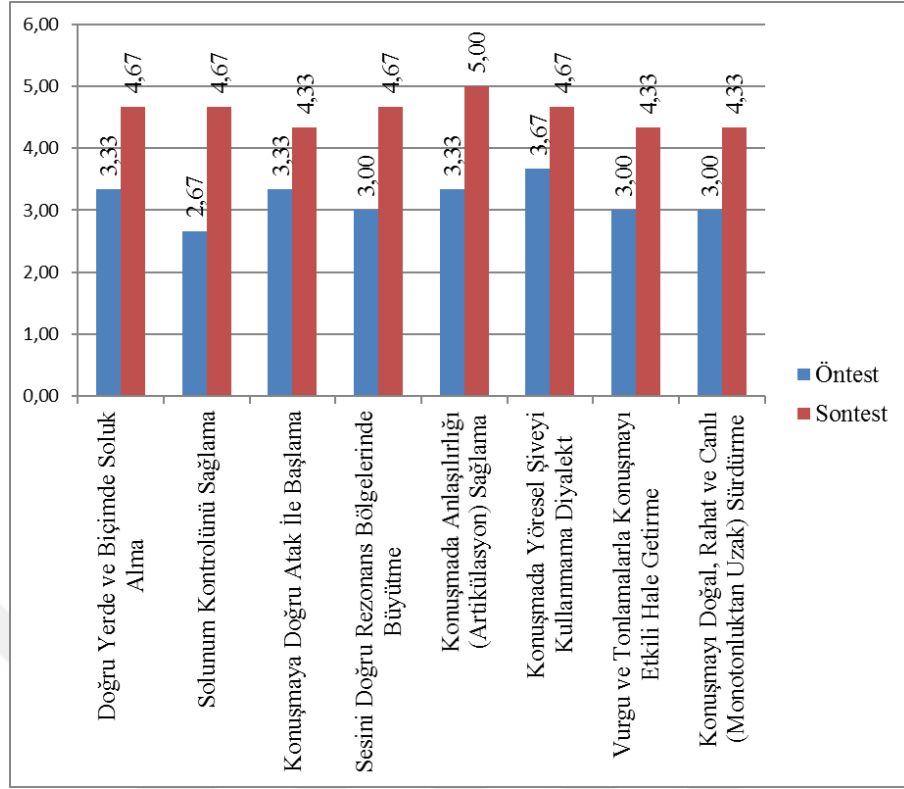
Grafik 4. Dördüncü Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi

Dördüncü katılımcının ölçülen davranışlarındaki gelişimine bakıldığında, 8 davranışta da artış görülmektedir. 5'li derecelendirme ölçeğine göre: *Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışı* 1,67'den 3,67'ye, *solunum kontrolü sağlama davranışı* 1,67'den 3,67'ye, *konuşmaya doğru atak ile başlama davranışı* 1,67'den 3,67'ye, *Sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışı* 1,67'den 4,33'e, *konuşmada anlaşılabilirliği sağlama (artikülasyon) davranışı* 1,67'den 4'e, *konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışı* 1,33'den 4'e, *vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışı* 2'den 4,33'e *konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışı* 2,67'den 3,67'ye yükselmiştir.

Dördüncü katılımcının grafik sonuçlarına bakıldığında en fazla *konuşmada yöresel şiveyi kullanmama* davranışında artış gözlenmiştir. Bunun yanında *konuşmada anlaşılabilirliği sağlama* ve *sesi doğru rezonans bölgelerinde büyütme* davranışlarında da dikkat çekici bir artış görülmüştür.

4.1.5. Beşinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar

Beşinci katılımcının davranış gözlem formu ön test ve son test ölçümlerinin sonuçları aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

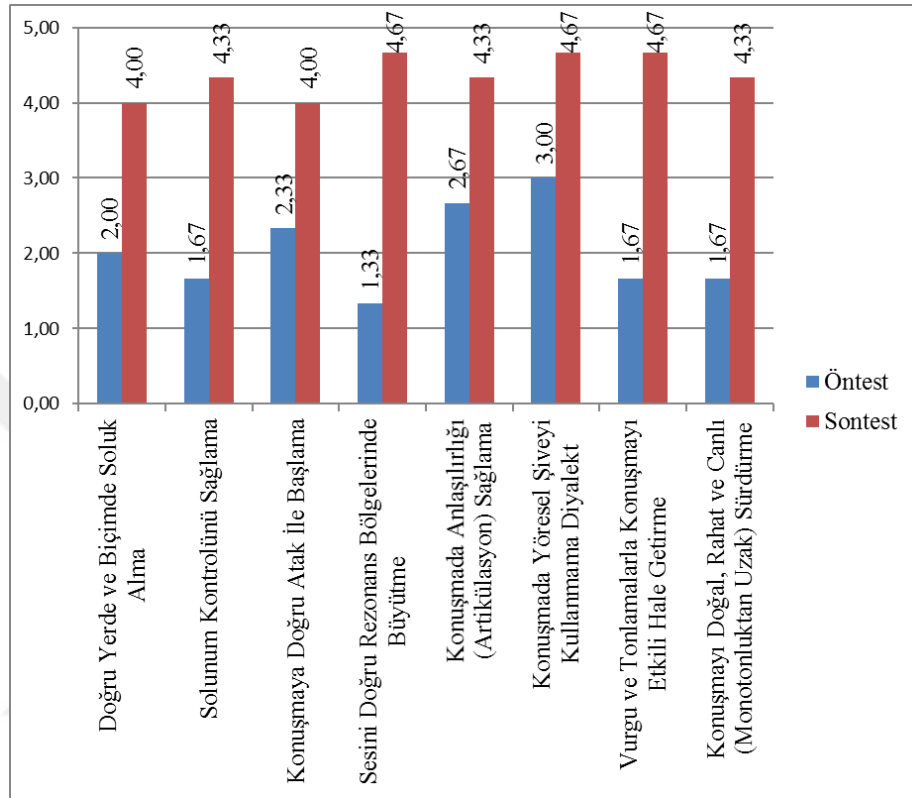
Grafik 5. Beşinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi

Beşinci katılımcının ölçülen davranışlarındaki gelişimine bakıldığında, 8 davranışta da artış görülmektedir. 5'li derecelendirme ölçeğine göre: *Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışı* 3,33'den 4,67'ye, *solunum kontrolü sağlama davranışı* 2,67'den 4,67'ye, *konuşmaya doğru atak ile başlama davranışı* 3,33'den 4,33'e, *sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışı* 3'den 4,67'ye, *konuşmada anlaşılabilirliği sağlama (artikülasyon) davranışı* 3,33'den 5'e, *konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışı* 3,67'den 4,67'ye, *vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışı* 3'den 4,33'e, *konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışı* 3'den 4,33'e yükselmiştir.

Beşinci katılımcının grafik bulguları değerlendirildiğinde en fazla *solunum kontrolü sağlama* davranışının gelişme gösterdiği, bunun yanında *konuşmada anlaşılabilirliği sağlama* ve *sesi doğru rezonans bölgelerinde büyütme* davranışlarının diğer davranışlara kıyasla daha fazla artış gösterdiği tespit edilmiştir.

4.1.6. Altıncı Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar

Altıncı katılımcının davranış gözlem formu ön test ve son test ölçümlerinin sonuçları aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

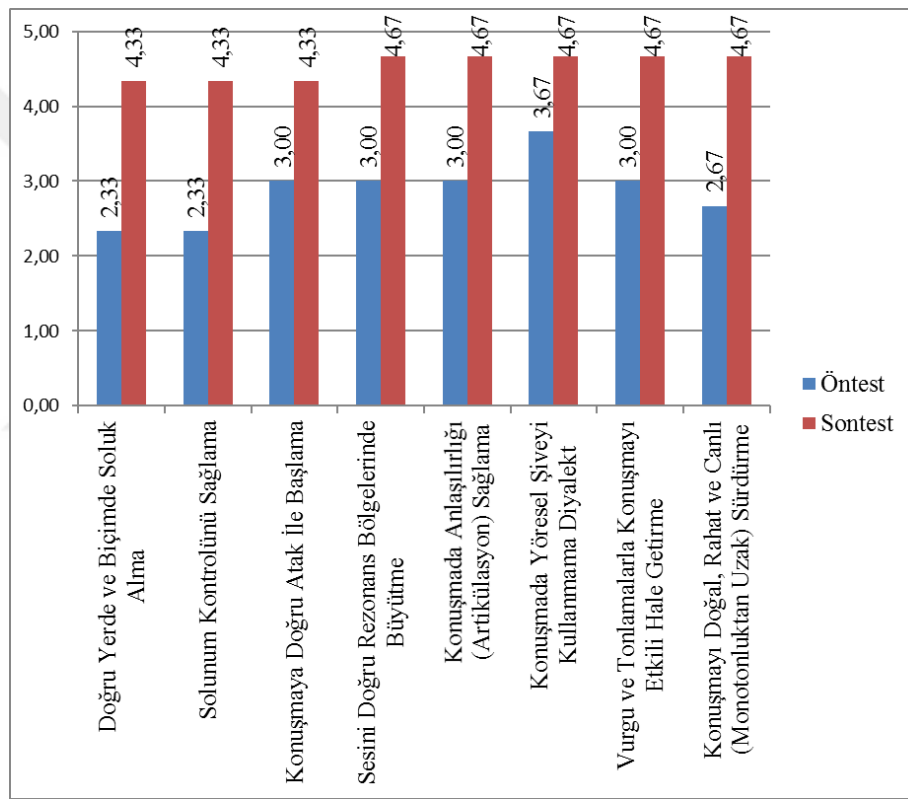
Grafik 6. Altıncı Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi

Altıncı katılımcının ölçülen davranışlarındaki gelişimine bakıldığında, 8 davranışta da artış görülmektedir. 5'li derecelendirme ölçeğine göre: *Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışı* 2'den 4'e, *solunum kontrolü sağlama davranışı* 1,67'den 4,33'e, *konuşmaya doğru atak ile başlama davranışı* 2,33'den 4'e, *sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışı* 1,33'den 4,67'ye, *konuşmada anlaşılrlığı sağlama (artikülasyon) davranışı* 2,67'den 4'33'e, *konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışı* 3'den 4,67'ye, *vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışı* 1,67'den 4,67'ye, *konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışı* 1,67'den 4,33'e yükselmiştir.

Grafik sonuçlarına bakıldığında en fazla *sesi doğru rezonans bölgelerinde büyütme* davranışında artış görülmüş, bunun yanında *vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme* ve *solunum kontrolü sağlama* davranışlarında da diğer davranışlarına göre dikkat çekici bir artış gözlenmiştir.

4.1.7. Yedinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar

Yedinci katılımcının davranış gözlem formu ön test ve son test ölçümlerinin sonuçları aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

Grafik 7. Yedinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi

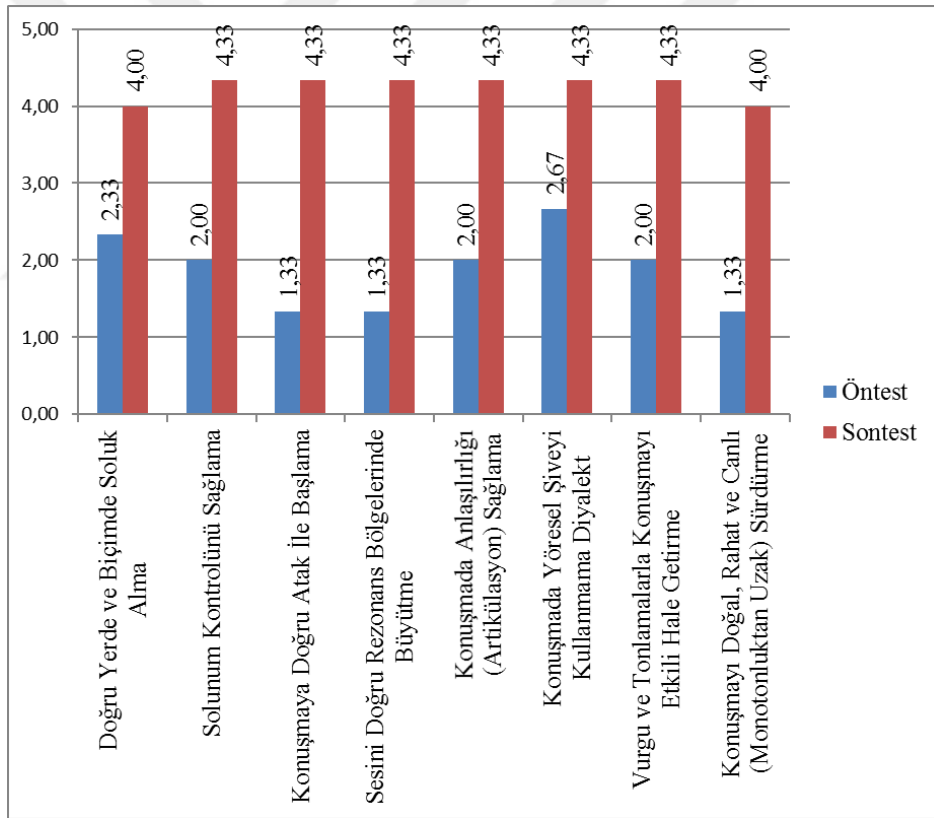
Yedinci katılımcının ölçülen davranışlarındaki gelişimine bakıldığında, 8 davranışta da artış görülmektedir. 5'li derecelendirme ölçeğine göre: *Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışı* 2,33'den 4,33'e, *solunum kontrolü sağlama davranışı* 2,33'den 4,33'e, *konuşmaya doğru atak ile başlama davranışı* 3'den 4,33'e, *sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışı* 3'den 4,67'ye, *konuşmada anlaşılabilirliği sağlama (artikülasyon) davranışı* 3'den 4,67'ye, *konuşmada yöresel şiveyi kullanmama*

davranışı 3,67'den 4,67'ye, vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışı 3'den 4,67'ye, konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışı 2,67'den 4,67'ye yükselmiştir.

Grafik sonuçlarına bakıldığında; *solunum kontrolü sağlama, doğru yerde ve biçimde soluk alma ve konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışlarında diğer davranışlarına kıyasla daha fazla bir artış gözlenmiştir.*

4.1.8. Sekizinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar

Sekizinci katılımcının davranış gözlem formu ön test ve son test ölçümlerinin sonuçları aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

Grafik 8. Sekizinci Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi

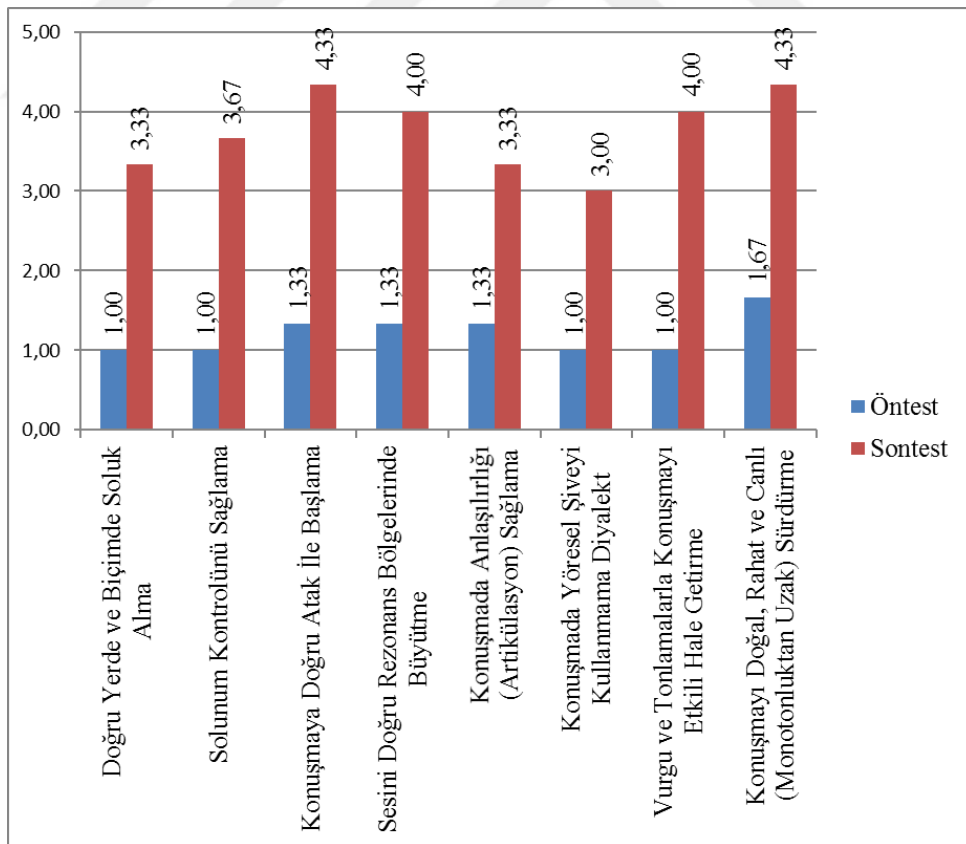
Sekizinci katılımcının ölçülen davranışlarındaki gelişimine bakıldığında, 8 davranışta da artış görülmektedir. 5'li derecelendirme ölçeğine göre: *Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışı 2,33'den 4'e, solunum kontrolü sağlama davranışı 2'den*

4,33'e, konuşmaya doğru atak ile başlama davranışı 1,33'den 4,33'e, sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışı 1,33'den 4,33'e, konuşmada anlaşılabilirliği sağlama (artikülasyon) davranışı 2'den 4,33'e, konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışı 2,67'den 4,33'e, vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışı 2'den 4,33'e, konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışı 1,33'den 4'e yükselmiştir.

Grafik sonuçlarına bakıldığında sekizinci katılımcının en çok artış gösteren davranışları; konuşmaya doğru atak ile başlama, vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme ve sesi doğru rezonans bölgelerinde büyütme şeklindedir.

4.1.9. Dokuzuncu Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar

Dokuzuncu katılımcının davranış gözlem formu ön test ve son test ölçümlerinin sonuçları aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

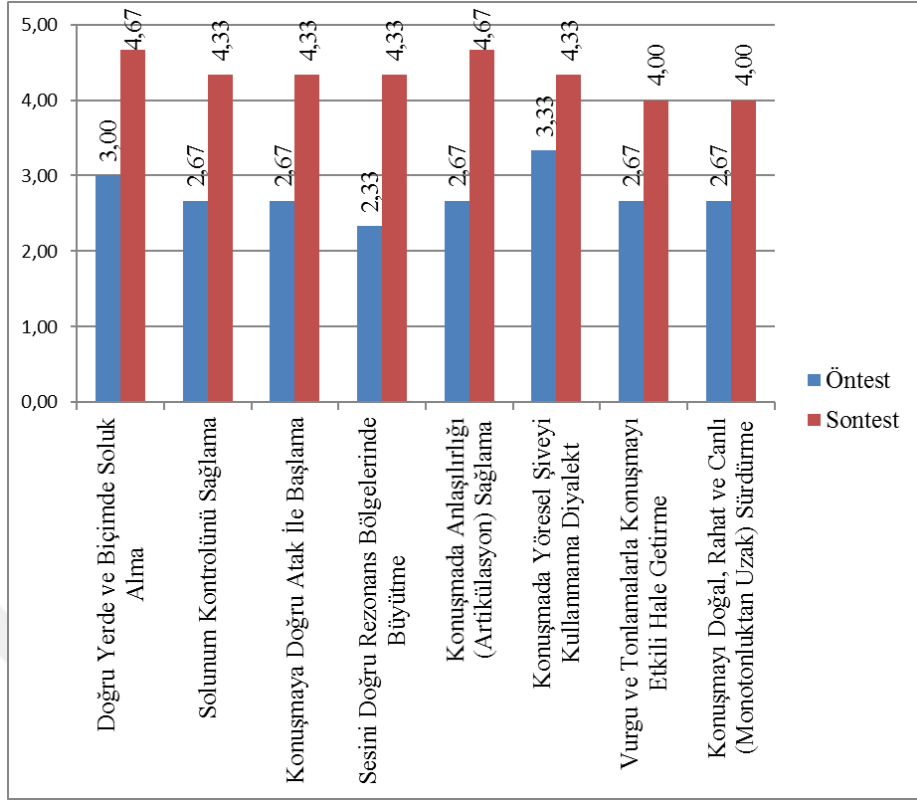
Grafik 9. Dokuzuncu Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi

Dokuzuncu katılımcının ölçülen davranışlarındaki gelişimine bakıldığında, 8 davranışta da artış görülmektedir. 5'li derecelendirme ölçeğine göre: *Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışı* 1'den 3,33'e, *solunum kontrolü sağlama davranışı* 1'den 3,67'ye *konuşmaya doğru atak ile başlama davranışı* 1,33'den 4,33'e, *sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışı* 1,33'den 4'e, *konuşmada anlaşılabilirliği sağlama (artikülasyon) davranışı* 1,33'den 3,33'e, *konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışı* 1'den 3'e, *vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışı* 1'den 4'e, *konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışı* 1,67'den 4,33'e yükselmiştir.

Grafik sonuçları değerlendirildiğinde en fazla *konuşmaya doğru atak ile başlama* ve *konuşmada yöresel şiveyi kullanmama* davranışlarında puan artışı görülmüştür. Bunun yanında *solunum kontrolü sağlama*, *vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme* ve *konuşmada anlaşılabilirliği sağlama* davranışlarında dikkat çekici bir artış gözlenmiştir.

4.1.10. Onucu Katılımcının Ölçülen Davranışlarına ait Bulgular ve Yorumlar

Onucu katılımcının davranış gözlem formu ön test ve son test ölçümlerinin sonuçları aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

Grafik 10. Onuncu Katılımcının Ölçülen Davranışlarındaki Gelişimi

Onuncu katılımcının ölçülen davranışlarındaki gelişimine bakıldığında, 8 davranışta da artış görülmektedir. 5'li derecelendirme ölçeğine göre: *Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışı* 3'den 4,67'ye, *solunum kontrolü sağlama davranışı* 2,67'den 4,33'e, *konuşmaya doğru atak ile başlama davranışı* 2,67'den 4,33'e, *sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışı* 2,33'den 4,33'e, *konuşmada anlaşılabilirliği sağlama (artikülasyon) davranışı* 2,67'den 4,67'ye, *konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışı* 3,33'den 4,33'e, *vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışı* 2,67'den 4'e, *konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışı* 2,67'den 4'e yükselmiştir.

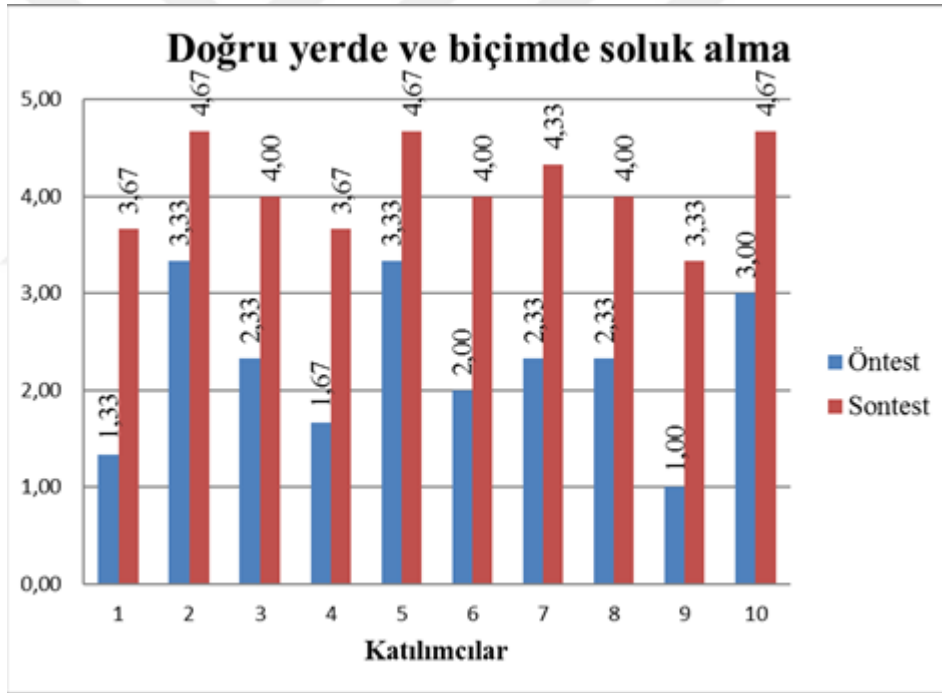
Grafik sonuçlarına bakıldığında; *konuşmada anlaşılabilirliği sağlama* ve *sesi doğru rezonans bölgelerinde büyütme* davranışlarında diğer davranışlarına kıyasla daha fazla artış tespit edilmiştir.

4.2. Alt Problemlere İlişkin Grafikler, Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, her bir davranış bir alt problem olarak ele alınıp çalışmaya dâhil olan 10 katılımcı üzerindeki etkileri grafiklerle gösterilip yorumlanmıştır. Gözlem formundaki davranışlar, araştırma alt problemlerinde tek tek ele alındığından, her davranışa ilişkin bulgular oluşturulup yorumlanmıştır.

4.2.1. Birinci Alt Problem: Doğru Yerde ve Biçimde Soluk Alma

Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışının bütün katılımcılardaki ön test ve son test sonuçları grafikte yer almaktadır.

Grafik 11. Doğru Yerde ve Biçimde Soluk Alma Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi

Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışının gelişimi, 5'li derecelendirme ölçeğine göre: Birinci katılımcıda 1,33'den 3,67'ye, ikinci katılımcıda 3,33'den 4,67'ye, üçüncü katılımcıda 2,33'den 4'e, dördüncü katılımcıda 1,67'den 3,67'ye, beşinci katılımcıda 3,33'den 4,67'ye, altıncı katılımcıda 2'den 4'e, yedinci katılımcıda 2,33'den

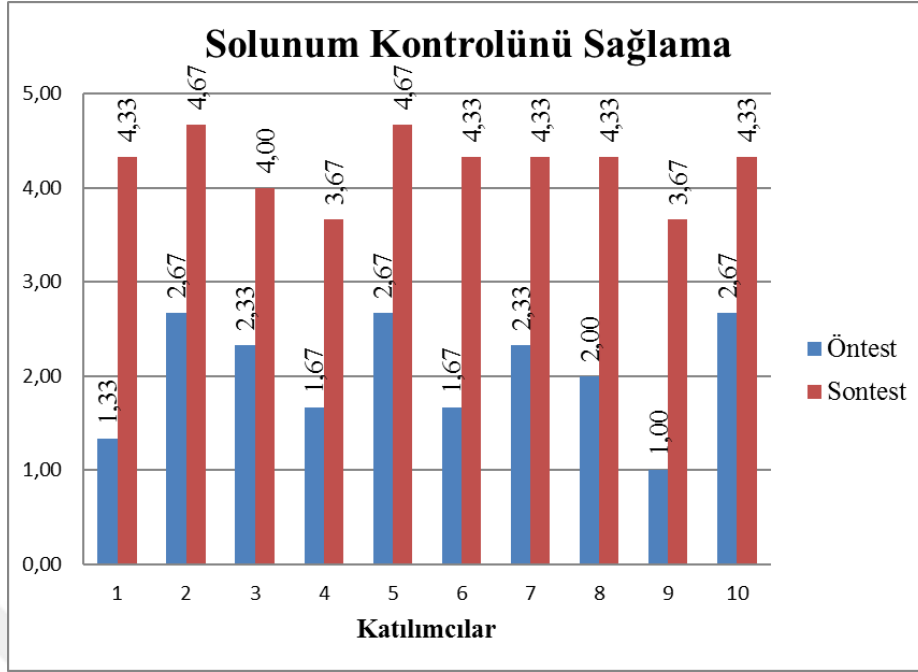
4,33'e, sekizinci katılımcıda 2,33'den 4'e, dokuzuncu katılımcıda 1'den 3,33'e, onuncu katılımcıda 3'den 4,67'ye yükselmiştir.

Grafik bulguları değerlendirildiğinde, yapılan ses eğitimi çalışmaları doğrultusunda bütün katılımcıların *doğru yerde ve biçimde soluk alma* davranışlarında puan artışı gözlenmiştir. Özellikle birinci ve dokuzuncu katılımcıların ön test puanları düşük olduğundan diğer katılımcılara nazaran dikkat çekici bir artış görülmüştür. Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevaplar da bu durumu kanıtlar niteliktedir. Örneğin birinci katılımcının “*Ses eğitiminden önce doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışı ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip değildim. Çalışmalardan sonra diyafram kasımı kullanmayı öğrendim.*” Dokuzuncu katılımcının Ö9. “*Ses eğitimi çalışmaları yanlış şekilde soluk aldığımı fark etmemi sağladı ve nasıl soluk almam gerektiğini kavradım*” şeklinde olmuştur.

İkinci ve beşinci katılımcıların ise ön test puanlarının yüksek olması ölçülen konuşma becerisinin diğer katılımcılara göre fazla olduğunu göstermiştir. Bundan dolayı diğer katılımcılara nazaran ön teste göre son test puanları arasındaki artış daha az gözlenmiştir. Grafik sonuçlarına genel olarak bakıldığında ise, uygulanan ses eğitimi çalışmalarının *doğru yerde ve biçimde soluk alma* davranışının gelişiminin sağlandığı söylenebilir.

4.2.2. İkinci Alt Problem: Solunum Kontrolünü Sağlama

Solunum kontrolü sağlama davranışının bütün katılımcılardaki ön test ve son test sonuçları grafikte gösterilmiştir.

Grafik 12. Solunum Kontrolünü Sağlama Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi

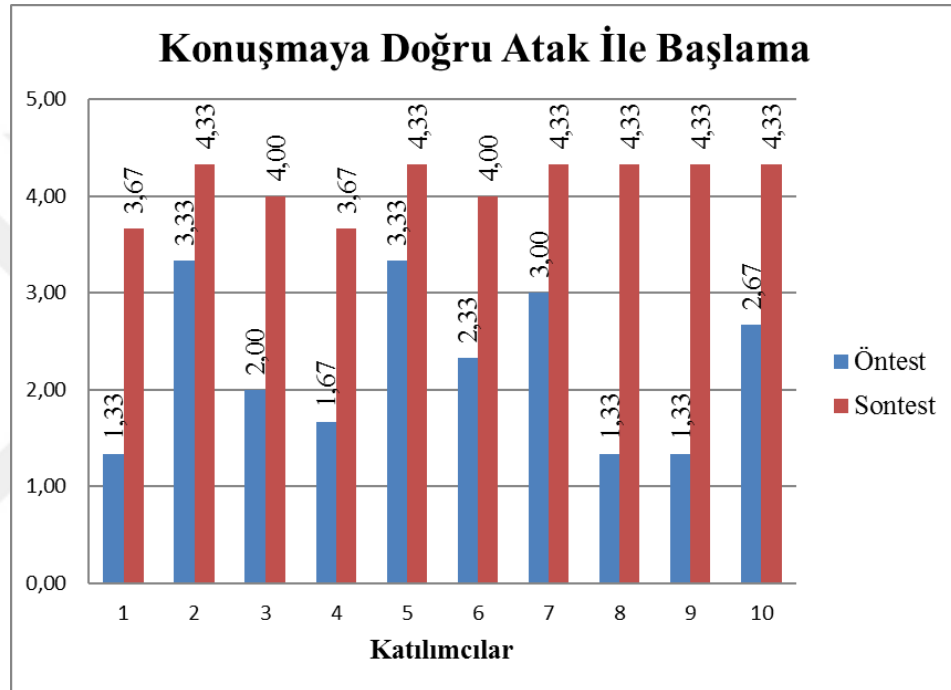
Solunum kontrolünü sağlama davranışının gelişimi, 5’li derecelendirme ölçeğine göre: Birinci katılımcıda 1,33’den 4,33’e, ikinci katılımcıda 2,67’den 4,67’ye, üçüncü katılımcıda 2,33’den 4’e, dördüncü katılımcıda 1,67’den 3,67’ye, beşinci katılımcıda 2,67’den 4,67’ye, altıncı katılımcıda 1,67’den 4,33’e, yedinci katılımcıda 2,33’den 4,33’e, sekizinci katılımcıda 2’den 4,33’e, dokuzuncu katılımcıda 1’den 3,67’ye, onuncu katılımcıda 2,67’den 4,33’e yükselmiştir.

Grafik bulguları değerlendirildiğinde, yapılan ses eğitimi çalışmaları doğrultusunda bütün katılımcıların *solunum kontrolünü sağlama* davranışlarında puan artışı gözlenmiştir. Özellikle, birinci ve dokuzuncu katılımcıların ön test puanlarının diğer katılımcılara kıyasla düşük olması ön test- son test puanları arasında dikkat çekici bir artışı ortaya çıkarmıştır. Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevaplar (örn: Ö. 9. “*Solunum kontrolü sağlama davranışı ses eğitimi çalışmalarından sonra bana, konuşurken oluşan gereksiz duraksamaları gidermemi sağladı. Doğru solunum ile konuşmada tıkanma problemimi aştım.*”) da nicel bulguları destekler niteliktedir. Bunun aksine; ikinci beşinci ve onuncu katılımcıların ön test puanları diğer katılımcılara nazaran yüksek çıkmıştır. Grafik sonuçlarına genel olarak bakıldığında ise uygulanan

ses eğitimi çalışmalarının *solunum kontrolünü sağlama* davranışının gelişimine katkı sağladığını göstermiştir.

4.2.3. Üçüncü Alt Problem: Konuşmaya Doğru Atak İle Başlama

Konuşmaya doğru atak ile başlama davranışının bütün katılımcılardaki ön test ve son test sonuçları grafikte yer almaktadır.

Grafik 13. Konuşmaya Doğru Atak İle Başlama Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi

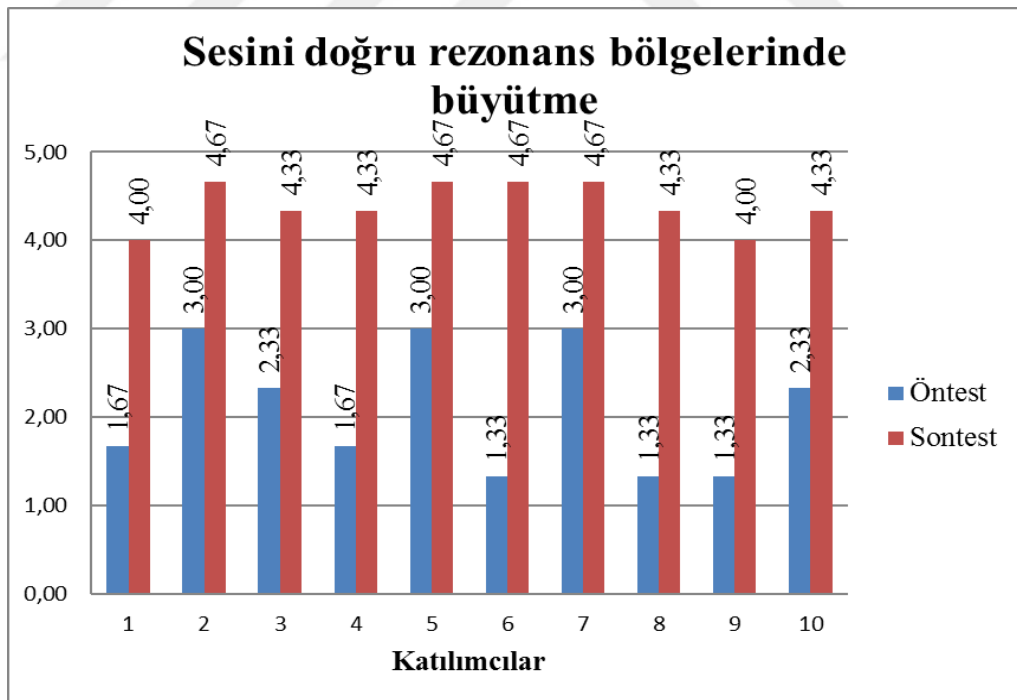
Konuşmaya doğru atak ile başlama davranışının gelişimi, 5'li derecelendirme ölçeğine göre: Birinci katılımcıda 1,33'den 3,67'ye, ikinci katılımcıda 3,33'den 4,33'e, üçüncü katılımcıda 2'den 4'e, dördüncü katılımcıda 1,67'den 3,67'ye, beşinci katılımcıda 3,33'den 4,33'e, altıncı katılımcıda 2,33'den 4'e, yedinci katılımcıda 3'den 4,33'e, sekizinci katılımcıda 1,33'den 4,33'e, dokuzuncu katılımcıda 1,33'den 4,33'e, onuncu katılımcıda 2,67'den 4,33'e yükselmiştir.

Grafik bulguları değerlendirildiğinde, yapılan ses eğitimi uygulamaları doğrultusunda bütün katılımcıların *konuşmaya doğru atak ile başlama* davranışlarında

puan artışı gözlenmiştir. İkinci, beşinci ve yedinci katılımcının ön test puanları, diğer katılımcılara nazaran yüksek olduğundan ön test- son test puanları arasındaki artış diğer katılımcılara göre daha az gelişme göstermiştir. Öte yandan birinci, sekizinci ve dokuzuncu katılımcıların ölçülen davranıştaki eğitim almadan önceki durumları diğer katılımcılara göre düşük çıktığından ön test- son test puanları arasındaki artış daha fazla görülmüştür. Görüşme formunda sekizinci katılımcının Ö8. “*Konuşmaya başlarken gelişigüzel değil de kendimi kontrol altına alarak başlamamı ve bu şekilde devam etmemi sağladı*” yanıtı da ön test son test puan artışını desteklemektedir. Grafik sonuçlarına genel olarak bakıldığında ise uygulanan ses eğitimi çalışmaları ile *konuşmaya doğru atak ile başlama* davranışının sağlandığı görülmektedir.

4.2.4. Dördüncü Alt Problem: Sesini Doğru Rezonans Bölgelerinde Büyütme

Sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışının bütün katılımcılardaki ön test ve son test sonuçları grafikte gösterilmiştir.

Grafik 14. Sesini Doğru Rezonans Bölgelerinde Büyütme Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi

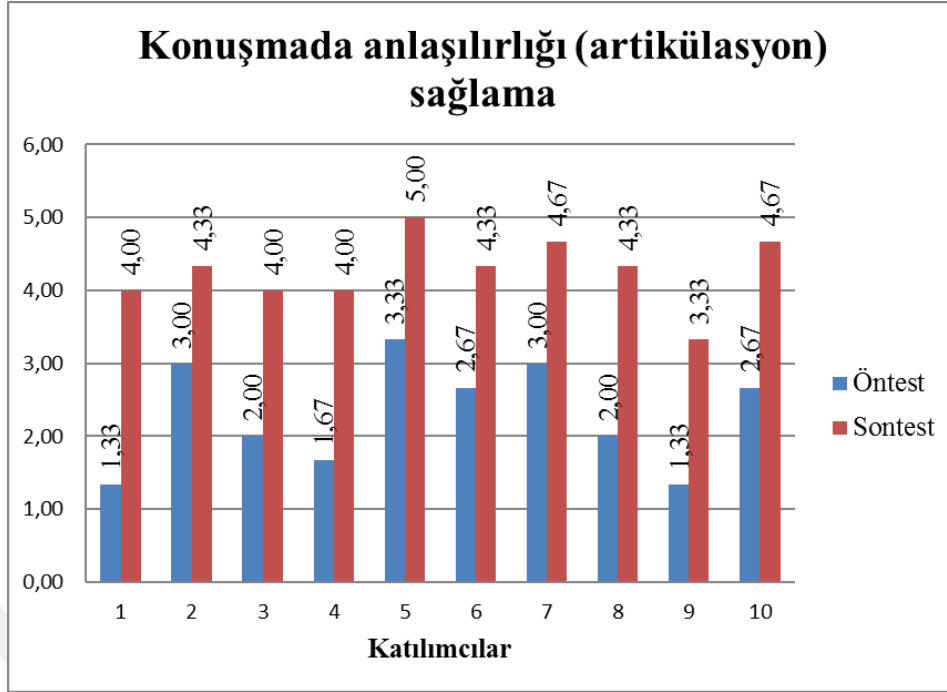
Sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışının gelişimi 5'li derecelendirme ölçeğine göre: Birinci katılımcıda 1,67'den 4'e, ikinci katılımcıda 3'den 4,67'ye, üçüncü katılımcıda 2,33'den 4,33'e, dördüncü katılımcıda 1,67'den 4,33'e, beşinci katılımcıda 3'den 4,67'ye, altıncı katılımcıda 1,33'den 4,67'ye, yedinci katılımcıda 3'den 4,67'ye, sekizinci katılımcıda 1,33'den 4,33'e, dokuzuncu katılımcıda 1,33'den 4'e, onuncu katılımcıda 2,33'den 4,33'e yükselmiştir.

Grafik bulguları göz önüne alındığında, uygulanan ses eğitimi çalışmaları ile bütün katılımcıların *sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme* davranışlarında puan artışı gözlenmiştir. Özellikle birinci, dördüncü, altıncı, sekizinci ve dokuzuncu katılımcıların ön test puanları diğer katılımcılara göre düşük olduğundan ön test- son test puanları arasındaki artış fazla olmuştur. Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevaplar bu artışı destekler niteliktedir. Dördüncü katılımcının “*Sesimin daha gür çıkması ve aynı seviyede kalması konusunda oldukça etkili oldu. Konuşurken boğazımın daha az yorulduğunu hissettiren bir uygulama*” ya da dokuzuncu katılımcının “*Sesi doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışım önceden yoktu. Bu davranışı ses eğitimi çalışmaları ile kazandım ve konuşurken daha anlaşılır ve açık konuşmaya başladım*” şeklindeki cevapları ön teste göre son test puanları arasındaki artışı destekler niteliktedir.

Bunun aksine ön test puanları diğerlerine göre yüksek olan; ikinci, beşinci ve yedinci katılımcıların üçünün de ön test ve son test puanları aynı çıkmış ve daha az artış göstermişlerdir. Bu artışlar, uygulanan ses eğitimi çalışmalarının *sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme* davranışının gelişimine önemli ölçüde katkı sağladığını göstermiştir.

4.2.5. Beşinci Alt Problem: Konuşmada Anlaşılabilirliği (Artikülasyon) Sağlama

Konuşmada anlaşılabilirliği (artikülasyon) sağlama davranışının bütün katılımcılardaki ön test ve son test sonuçları grafikte yer almaktadır.

Grafik 15. Konuşmada Anlaşılrlığı Sağlama Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi

Konuşmada anlaşılrlığı sağlama davranışının gelişimi, 5'li derecelendirme ölçeğine göre: Birinci katılımcıda 1,33'den 4'e, ikinci katılımcıda 3'den 4,33'e, üçüncü katılımcıda 2'den 4'e, dördüncü katılımcıda 1,67'den 4'e, beşinci katılımcıda 3,33'den 5'e, altıncı katılımcıda 2,67'den 4,33'e, yedinci katılımcıda 3'den 4,67'ye, sekizinci katılımcıda 2'den 4,33'e, dokuzuncu katılımcıda 1,33'den 3,33'e, onuncu katılımcıda 2,67'den 4,67'ye yükselmiştir.

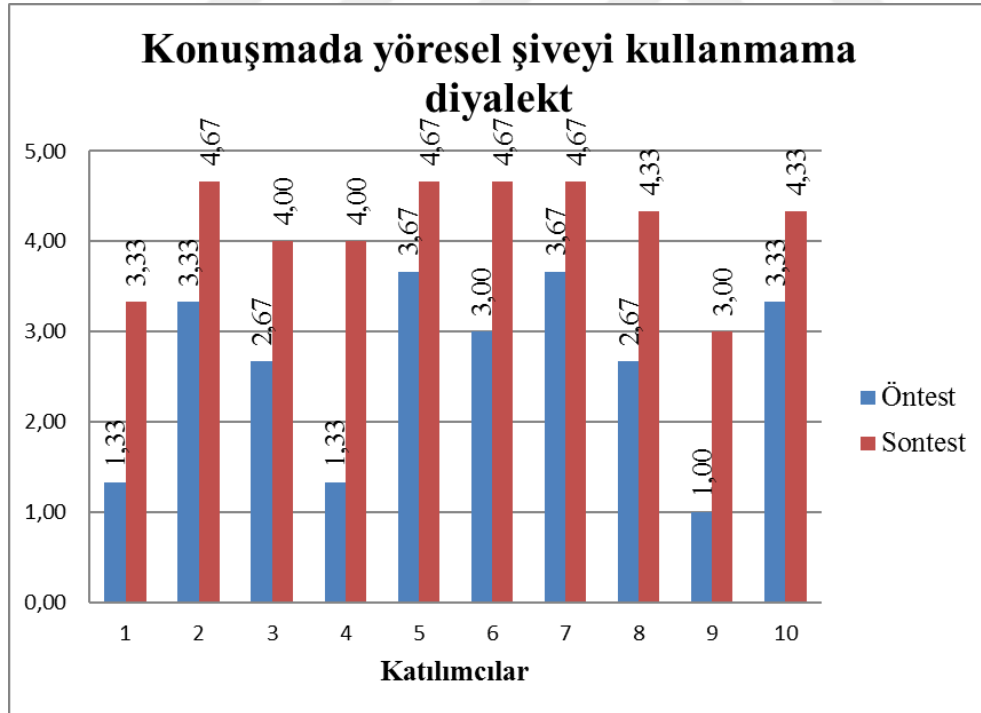
Grafik bulguları değerlendirildiğinde, yapılan ses eğitimi çalışmalarını doğrultusunda bütün katılımcıların *konuşmada anlaşılrlığı sağlama* davranışlarında puan artışı gözlenmiştir. Birinci, dördüncü ve sekizinci katılımcılarda diğer katılımcılarla karşılaştırıldığında ön test puanlarının düşük olduğundan ön teste göre son test puanları arasında daha fazla bir artış olmuştur. Katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevaplar da nicel bulguları destekler niteliktedir. Örneğin; dördüncü katılımcının “Önceden ağzımı açarak konuşmadığım için konuşmalarım anlaşılır değildi. Dersten sonra daha kontrollü davranmaya başladım.” Birinci katılımcının “Ses eğitiminden sonra ağzımdan çıkan kelimeler daha anlaşılır biçimde çıkıyor. Tane tane ve karşıdakilerin anlayacağı şekilde konuşmamda yardımcı oldu.” Sekizinci

katılımcının “*Bazı harfleri yanlış telaffuz ediyordum, ses eğitimi çalışmalarından sonra bunları düzelttim. Kelimelere hâkim olmayı öğrendim*” şeklinde verdikleri cevaplar nicel bulguları desteklemektedir.

Bunun aksine ikinci ve yedinci katılımcıların ön test puanları hâlihazırda yüksek olduğundan son test 'den de iyi bir puan almalarına rağmen aradaki artış diğer katılımcılar kadar fazla değildir. Bütün bu artışlar genel olarak değerlendirildiğinde ise uygulanan ses eğitimi çalışmaları ile *konuşmada anlaşılabilirliği sağlama* davranışının sağlandığı söylenebilir.

4.2.6. Altıncı Alt Problem: Konuşmada Yöresel Şiveyi Kullanmama

Konuşmada yöresel şiveyi kullanmama (diyalekt) davranışının bütün katılımcılardaki ön test ve son test sonuçları grafikte bulunmaktadır.

Grafik 16. Konuşmada Yöresel Şiveyi Kullanmama (Diyalekt) Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi

Konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışının gelişimi, 5’li derecelendirme ölçeğine göre: Birinci katılımcıda 1,33’den 3,33’e, ikinci katılımcıda

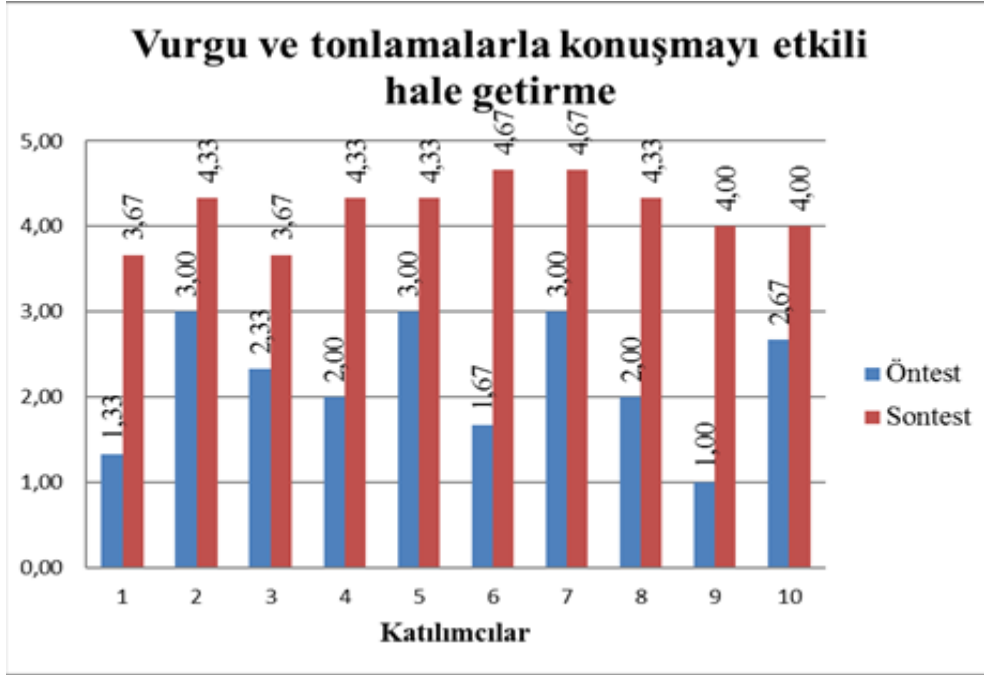
3,33'den 4,67'ye, üçüncü katılımcıda 2,67'den 4'e, dördüncü katılımcıda 1,33'den 4'e, beşinci katılımcıda 3,67'den 4,67'ye, altıncı katılımcıda 3'den 4,67'ye, yedinci katılımcıda 3,67'den 4,67'ye, sekizinci katılımcıda 2,67'den 4,33'e, dokuzuncu katılımcıda 1'den 3'e, onuncu katılımcıda 3,33'den 4,33'e yükselmiştir.

Grafik bulguları ışığında, yapılan ses eğitimi çalışmalarından sonra bütün katılımcıların *konuşmada yöresel şiveyi kullanmama* davranışlarında puan artışı gözlenmiştir. İkinci, beşinci, yedinci ve onuncu katılımcıların konuşmalarında bariz bir şivenin olmaması ön teste göre son test puanlarında diğer katılımcılara kıyasla daha az bir artışla grafiğe yansımıştır. Örneğin yedinci katılımcının görüşme formuna verdiği *“Benim doğduğum yer dolayısıyla bir şivem yok. Fakat bu derslerden sonra şivesi ile konuşan arkadaşlarımda gözle görülür bir değişiklik yaşandığına şahit oldum.”* Şeklindeki cevabı puan artışının neden daha az olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Bunun aksine; birinci, dördüncü ve dokuzuncu katılımcılarda diğer katılımcılara nispeten ön test puanlarının düşük oluşu sebebiyle ön teste göre son test ölçümlerinde daha fazla artış görülmüştür. Dördüncü katılımcının görüşme sorusuna verdiği *“Yöresel şivemi kullanıyordum. Harflerdeki incelik kalınlıklara dikkat etmiyordum. Bunları ses eğitimi çalışmaları ile aştım. Artık harfleri doğru şekilde kullanıyorum”* şeklindeki cevabı puan artışını destekler niteliktedir. Bu artışlar, uygulanan ses eğitimi çalışmalarının konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışının oluşumuna katkı sağladığını göstermiştir.

4.2.7. Yedinci Alt Problem: Vurgu ve Tonlamalarla Konuşmayı Etkili Hale Getirme

Vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışının bütün katılımcılardaki ön test ve son test sonuçları grafikte gösterilmiştir.

Grafik 17. Vurgu ve Tonlamalarla Konuşmayı Etkili Hale Getirme Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi

Vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışının gelişimi, 5’li derecelendirme ölçeğine göre: Birinci katılımcıda 1,33’den 3,67’ye, ikinci katılımcıda 3’den 4,33’e, üçüncü katılımcıda 2,33’den 3,67’ye, dördüncü katılımcıda 2’den 4,33’e, beşinci katılımcıda 3’den 4,33’e, altıncı katılımcıda 1,67’den 4,67’ye, yedinci katılımcıda 3’den 4,67’ye, sekizinci katılımcıda 2’den 4,33’e, dokuzuncu katılımcıda 1’den 4’e, onuncu katılımcıda 2,67’den 4’e yükselmiştir.

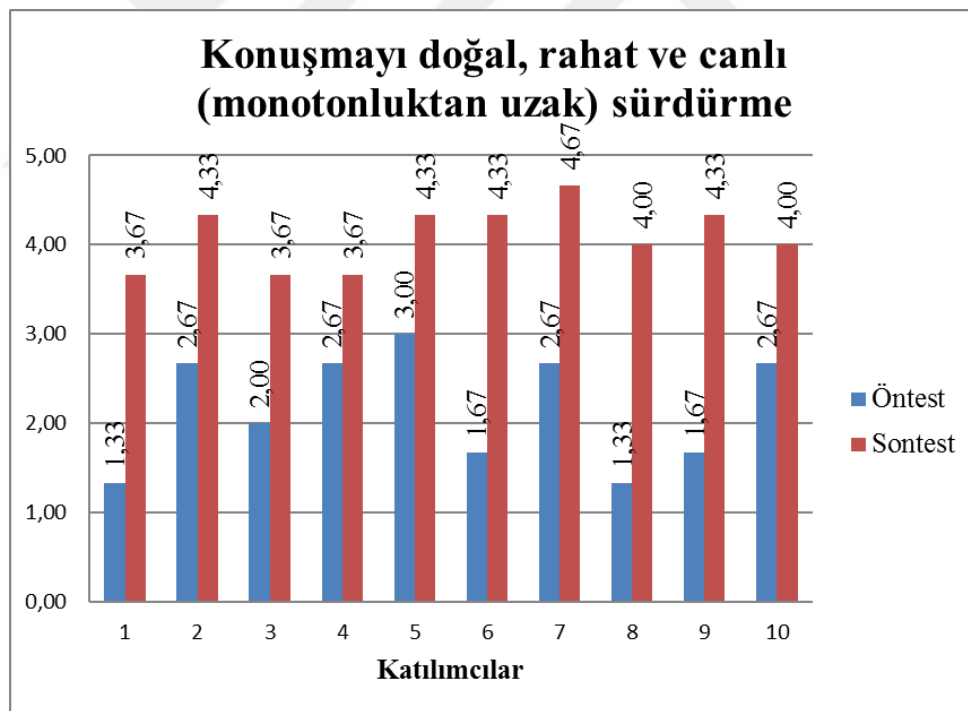
Grafik bulguları değerlendirildiğinde, yapılan ses eğitimi çalışmaları doğrultusunda bütün katılımcıların *vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme* davranışlarında puan artışı gözlenmiştir. İkinci, üçüncü, beşinci, yedinci ve onuncu katılımcıların ön test puanlarının diğer katılımcılara nazaran yüksek olması ön test- son test puanları arasındaki artışın diğer katılımcılardan az olmasına sebep olmuştur. Bunun aksine; birinci, dördüncü, altıncı, sekizinci ve dokuzuncu katılımcıların ön test puanlarının diğer katılımcılara göre düşük olması ön test- son test puanları arasındaki artışın yüksek çıkmasını sağlamıştır. Örneğin altıncı katılımcının; “*Vurgu ve tonlamalarda diyafraam nefesi çok etkili oldu. Normal düz bir yazı gibi değil de neredeyse vurgu yapacağım ses eğitiminden sonra daha da kolaylaştı*” ya da dokuzuncu

katılımcının “Konuşma içinde nerede ve nasıl vurgu yapmam gerektiğini öğrendim. Konuşurken monotonluktan kaçmam gerektiğini fark ettim” şeklindeki görüşme formu cevapları nicel verileri destekler niteliktedir.

Bu artışlar, uygulanan ses eğitimi çalışmaları ile *vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme* davranışında olumlu yönde gelişim sağlandığını göstermiştir.

4.2.8. Sekizinci Alt Problem: Konuşmayı Doğal, Rahat ve Canlı (Monotonluktan Uzak) Sürdürme

Konuşmayı doğal, rahat ve canlı (monotonluktan uzak) sürdürme davranışının bütün katılımcılardaki ön test ve son test sonuçları grafikte yer almaktadır.

Grafik 18. Konuşmayı Doğal Rahat ve Canlı (Monotonluktan Uzak) Sürdürme Davranışının Tüm Katılımcılardaki Gelişimi

Konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışının gelişimi, 5’li derecelendirme ölçeğine göre: Birinci katılımcıda 1,33’den 3,67’ye, ikinci katılımcıda

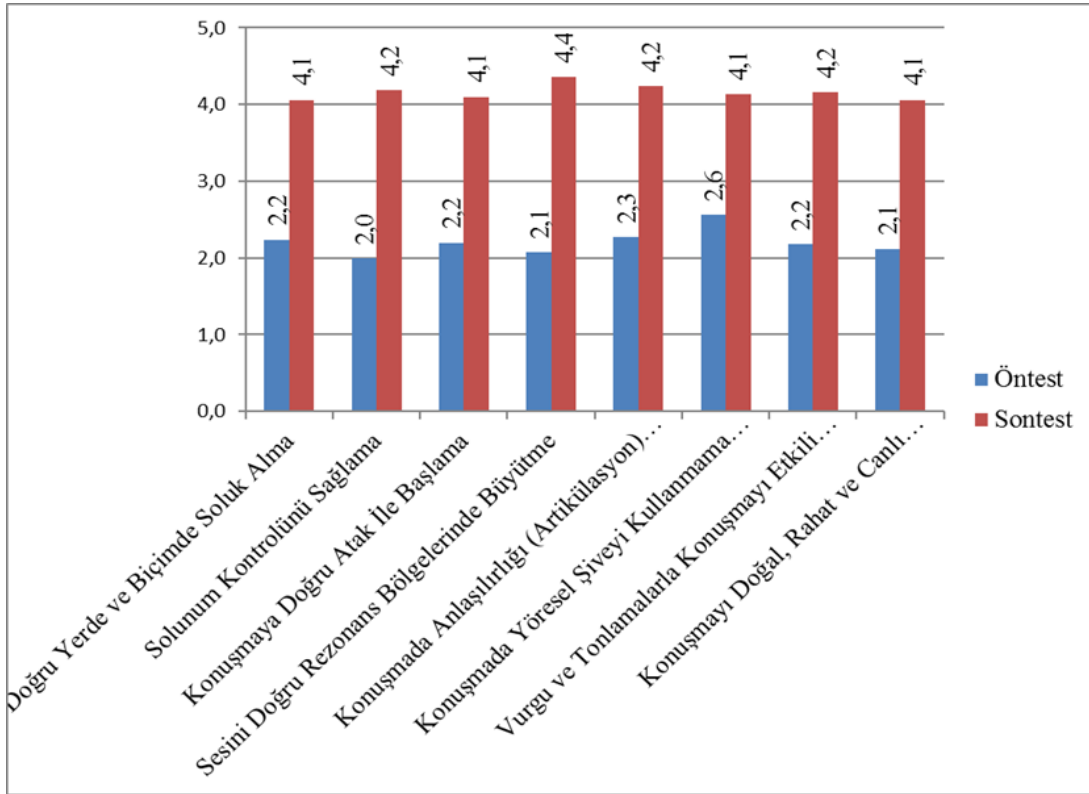
2,67'den 4,33'e, üçüncü katılımcıda 2'den 3,67'ye, dördüncü katılımcıda 2,67'den 3,67'ye, beşinci katılımcıda 3'den 4,33'e, altıncı katılımcıda 1,67'den 4,33'e, yedinci katılımcıda 2,67'den 4,67'ye, sekizinci katılımcıda 1,33'den 4'e, dokuzuncu katılımcıda 1,67'den 4,33'e, onuncu katılımcıda 2,67'den 4'e yükselmiştir.

Grafik bulguları değerlendirildiğinde, yapılan ses eğitimi çalışmaları doğrultusunda bütün katılımcıların *konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme* davranışlarında puan artışı gözlenmiştir. Bireysel özelliklerden kaynaklanan sebeplerden dolayı her bir katılımcının *konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme* davranışlarındaki ön test puanları birbirinden farklıdır. Özellikle birinci, altıncı, sekizinci ve dokuzuncu katılımcıların davranışla ilgili hazırbulunuşlukları diğer katılımcılara göre düşük olduğundan ön test- son test puanları arasındaki artış daha fazladır.

Onuncu, yedinci, dördüncü, beşinci ve ikinci katılımcıların ise ön test puanları diğer katılımcılara göre daha yüksektir. Buna rağmen görüşme sorularına verdikleri Ö5. “*Konuşmamı monotonluktan çıkarmam belki de en büyük değişikliklerdendi. Bu sayede duygu ve düşüncelerimi sesime yansıtarak iletmek istediğim mesajı daha açık bir biçimde deklare ediyorum.*” Ö7. “*Daha doğal fakat kurallara uygun konuşmanın gereklerini ve uygulamasını öğrendikten sonra çevremiz tarafından keyifle dinlenen, sohbet edebilen bir profil çizmiş olduk.*” cevaplar ses eğitimi çalışmalarından önemli derecede yararlandıklarını göstermektedir. Grafik sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde ise uygulanan ses eğitimi çalışmalarının *konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme* davranışının gelişimine katkı sağladığı görülmektedir.

4. 2. 9. Gözlem Formunu Oluşturan Davranışlar Üzerine Değerlendirme

Davranış gözlem formundaki sekiz davranışın tüm katılımcılardaki ön test ve son test sonuçları grafikteki gibidir.

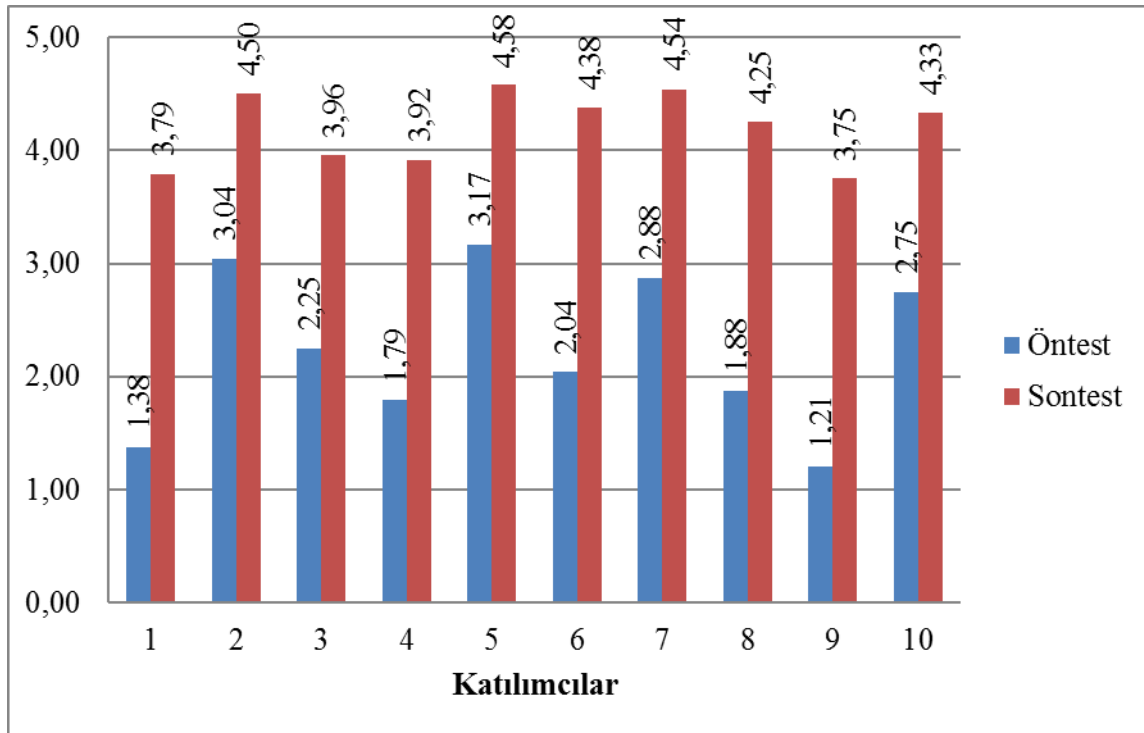
Grafik 19. Gözlem Formunu Oluşturan Davranışlar Üzerine Değerlendirme

Davranış gözlem formu toplam değerlendirilmesine bakıldığında sekiz davranışta da önemli bir artış görülmektedir. 5'li derecelendirme ölçeğine göre: *Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışı* 2,2'den 4,1'e, *solunum kontrolü sağlama davranışı* 2'den 4,2'ye, *konuşmaya doğru atak ile başlama davranışı* 2,2'den 4,1'e, *sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışı* 2,1'den 4,4'e, *konuşmada anlaşılabilirliği sağlama (artikülasyon) davranışı* 2,3'den 4,2'ye, *konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışı* 2,6'dan 4,1'e, *vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışı* 2,2'den 4,2'ye, *konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme davranışı* 2,1'den 4,1'e yükselmiştir.

Grafik sonuçları değerlendirildiğinde, bütün davranışlarda gözle görülür bir artış söz konusudur. En çok puan artışı *Sesini Doğru Rezonans Bölgelerinde Büyütebilme* davranışında gözlenmiştir. İkinci önemli artış ise *solunum kontrolü sağlama* davranışında olmuştur. Bunları *vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme* ve *konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme* davranışları takip etmektedir. Bu durum uygulanan ses eğitimi çalışmalarının davranış gözlem formunda yer alan bütün davranışların gelişimine katkı sağladığını göstermiştir.

4.2.9. Katılımcıların Ölçülen Davranışlarındaki Gelişim Düzeyi

Davranış Gözlem Formunda yer alan davranışların bütün katılımcılardaki ön test ve son test sonuçları grafikte gösterilmiştir.

Grafik 20. Katılımcıların Ölçülen Bütün Davranışlarındaki Gelişim Düzeyi

Ölçülen davranışların katılımcılardaki gelişimine bakıldığında, ses eğitimi çalışmalarının sonucunda bütün katılımcılarda puan artışı mevcuttur. 5'li derecelendirme ölçeğine göre: Birinci katılımcıda 1,38'den 3,79'a, ikinci katılımcıda 3,04'den 4,5'e, üçüncü katılımcıda 2,25'den 3,96'ya, dördüncü katılımcıda 1,79'dan 3,92'ye, beşinci katılımcıda 3,17'den 4,58'e, altıncı katılımcıda 2,04'den 4,38'e, yedinci katılımcıda 2,88'den 4,54'e, sekizinci katılımcıda 1,88'den 4,25'e, dokuzuncu katılımcıda 1,21'den 3,75'e, onuncu katılımcıda 2,75'den 4,33'e yükselmiştir.

Tablo 2. Deney Grubuna ait İlişkili Ölçümler için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

Sontest- Öntest	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamları	Z	P	r
Negatif Sıra	0	.00	.00	-2.80	.005*	
Pozitif Sıra	10	5.50	55.00			
Eşit	0					63

*P<.05

Bu sonuç, yapılan ses eğitimi çalışmalarının bütün katılımcıların konuşmalarına olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Bütün değerlendirme ölçütleri göz önüne alındığında Özellikle dokuzuncu, birinci, sekizinci ve altıncı katılımcılarda diğer katılımcılara kıyasla daha fazla bir artış gözlemlenmektedir. Öğrencilerin deney öncesi ve sonrası konuşma becerilerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları tablo 2’de verilmiştir. Analiz sonuçları, araştırmaya katılan öğrencilerin konuşma becerisi testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. $z=2.80$, $p<.05$. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında gözlemlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanları lehinde olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarına uygulanan ses eğitimi çalışmalarının konuşma becerilerine ne düzeyde etki ettiğinin tespit edilmesi için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testinde kullanılabilen r etki büyüklüğü düzeyi $r = \frac{z}{\sqrt{N}}$ ($N = \text{all cases} * 2$) hesaplanmıştır. (Cohen, 1988; akt. Coolican, 2009: 395; Pallant, 2013: 224-225). Etki büyüklüğü değerinin ise yüksek düzeyde olduğu görülmüştür [$r=.63>.50$].

Bu sonuçlara göre, düzenlenen ses eğitimi çalışmalarının sınıf öğretmeni adaylarının konuşma becerilerine anlamlı ve yüksek düzeyde bir etkisinin ortaya çıkmıştır.

4.2.10. Dokuzuncu Alt Problem: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ses Eğitimi Çalışmaları Sonucunda Konuşma Becerilerinin Gelişimi İle İlgili Görüşleri

Araştırmanın alt problemi doğrultusunda, 10 öğrenci ile gerçekleştirilen görüşmelerin analizleri sonucunda elde edilen veriler sekiz ana temada toplanmıştır: Belirlenen her bir temaya ilişkin kodlar tablolarda gösterilmiş ardından bulgular yorumlanmış son olarak da doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

1. Soru: Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Tablo 3. Birinci sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı

Tema	Kodlar
Doğru yerde ve biçimde soluk alma	-Sesli okuma yaparken nerelerde soluk alınacağını öğrenme
	-Daha yüksek bir sesle konuşma sağlama
	-Seslerinin daha az yorulduğunu fark etme
	-Soluk alırken daha az yorulma
	-Daha akıcı bir şekilde konuşmaya başlama
	-Diyafraam kasını kullanabilme

Tablo 3’de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri ışığında edinilen bilgilere göre ses eğitimi çalışmalarından doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışını kazandıkları anlaşılmaktadır. Bunun sonucunda; daha akıcı ve kontrollü bir şekilde konuşabildikleri, soluk alırken daha az yoruldukları ve daha yüksek bir sesle konuşabildikleri ifadelerini kullanmışlardır. Bu bulgulara ilişkin görüşme dökümlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

Ö1. “*Ses eğitiminden önce doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışı ile ilgili herhangi bir bilgiye sahip değildim. Çalışmalardan sonra diyafram kasını kullanmayı öğrendim*”

Ö9. “*Ses eğitimi çalışmaları yanlış bir şekilde soluk aldığımı farketmemi sağladı ve nasıl soluk almam gerektiğini kavradım*”

Ö4. “*Doğru yerde ve biçimde soluk almayla öncelikle nefesimi kontrol edebilmeyi öğrendim. Daha sonra konuşmaya doğru zamanda ve yeterli düzeyde yüksek sesle konuşmayı kontrollü bir şekilde öğrendim.*”

Ö7. “*Doğru yerde nefes almayı öğrendikten sonra kelimeler arası geçişlerim daha düzgün bir hal aldı. Ayrıca doğru biçimde nefes alınca ses tellerimin daha az yorulduğunu farkettim.*”

2. Soru: Solunum kontrolü sağlama davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Tablo 4. İkinci sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı

Tema	Kodlar
Solunum Kontrolünü Sağlama	<ul style="list-style-type: none"> -Konuşurken tıkanma problemini yenme -Seslerinin daha gür çıktığını gözlemleme -Nefesi idareli kullanmaya başlama -Konuşma esnasında nefesin kesilmemesi -Heyecan bastırmak için kullanmaya başlama

Tablo 4’de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri ışığında edinilen bilgilere göre ses eğitimi çalışmalarından solunum kontrolü sağlama davranışını kazandıkları anlaşılmaktadır. Bu davranışın sonucu olarak konuşurken nefeslerini idareli kullandıklarını, nefeslerinin kesilmesi ve konuşurken tıkanma gibi problemlerini aştıklarını, seslerinin daha gür çıktığını belirtmişlerdir. Hatta heyecanlarını bastırmak için dahi kontrollü nefese başvurmuşlardır. Bu bulgulara ilişkin görüşme dökümlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

Ö1. *“Ses eğitimi aldıktan sonra konuşma esnasında sesimin düzenli ve bir o kadar da gür çıktığının farkına vardım.”*

Ö9. *“Solunum kontrolü sağlama davranışı ses eğitimi çalışmalarından sonra bana, konuşurken oluşan gereksiz duraksamaları gidermemi sağladı. Doğru solunum ile konuşmada tıkanma problemimi aştım.”*

Ö5. *“Solunum kontrolü ses eğitiminden sonra, sunumlarımı yaparken ya da konuşma yaparken, en basit haliyle günlük konuşmamda bile uyguladığım bir teknik oldu. Heyecanımı bastırmak ve nefesimi düzenlemek için nefesimi çoğu zaman kontrollü alıp veriyorum.”*

Ö2. “Bu eğitimden sonra nefesimi daha idareli kullanarak konuşmalarımı daha düzgün ve anlaşılır hale getirmeye başladım.”

3. Soru: Konuşmaya doğru atak ile başlama davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Tablo 5. Üçüncü sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı

Tema	Kodlar
Konuşmaya Doğru Atak İle Başlama	<ul style="list-style-type: none"> -Konuşmayı daha etkili hale getirme -Sesin daha gür ve sağlıklı çıkmasını sağlama -Telaffuz açısından yardımcı olma -Konuşmaların dikkate alınmaya başlaması -Ses tonunu doğru ayarlamaya yardımcı olma

Tablo 5’de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri ışığında edinilen bilgilere göre, ses eğitimi çalışmalarından konuşmaya doğru atak ile başlama davranışını kazandıkları görülmektedir. Bu davranışla birlikte, seslerinin daha sağlıklı ve gür çıktığını, konuşmalarının dikkate alındığını, ses tonlarında doğru ayarlamaları yaptıklarını, konuşmalarının daha etkili hale geldiğini belirtmişlerdir. Bu bulgulara ilişkin görüşme dökümlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

Ö9. “Konuşmaya başlarken nasıl bir ses tonu ile giriş yapmam gerektiğini ses eğitimi çalışmalarından sonra öğrendim.”

Ö4. “Kelime telaffuzu konusundan oldukça yardımcı oldu. Ayrıca daha anlaşılır bir diyalog kurmamı sağladı. İletişim kurduğun kitle veya insan ile etkililik kuruluyor.”

Ö8. “Konuşmaya başlarken gelişigüzel değil de kendimi kontrol altına alarak başlamamı ve bu şekilde devam etmemi sağladı”

Ö2. “*Ses eğitimi aldıktan sonra konuşmaya başlamadan önce doğru nefes alarak ve ses tonumu ayarlayarak konuşmaya başladım.*”

4. Soru: Sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Tablo 6. Dördüncü sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı

Tema	Kodlar
Sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme	<ul style="list-style-type: none"> -Sesi gereken yerlerde yükseltebilme -Sesin daha sağlıklı ve pürüzsüz çıkmasını sağlama -Boğuk çıkan sesin daha anlaşılır hale gelmesi -Konuşurken boğazda daha az yorulma -Sesi daha rahat kontrol edebilme

Tablo 6’da görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri ışığında edinilen bilgilere göre, ses eğitimi çalışmalarından sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışını kazandıkları anlaşılmaktadır. Bu davranışın sonucunda; konuşurken boğazlarının daha az acıdığını, seslerini daha rahat kontrol edebildiklerini, seslerinin daha sağlıklı ve pürüzsüz çıktığı, seslerini gerekli yerlerde büyütebildikleri ifadelerini kullanmışlardır. Bu alt temalara ilişkin görüşme dökümlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

Ö8. “*Konuşmam düz bir çizgide gitmiyor artık. Ses düzeyimi cümlelerin anlamlarına göre yükseltip alçaltabiliyorum ve ses düzeyimi daha rahat kontrol edebiliyorum. Artık sesimi geride bırakmıyorum.*”

Ö9. “*Sesi doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışım önceden yoktu. Bu davranışı ses eğitimi çalışmaları ile kazandım ve konuşurken daha anlaşılır ve açık konuşmaya başladım.*”

Ö4. “Sesimin daha gür çıkması ve aynı seviyede kalması konusunda oldukça etkili oldu. Konuşurken boğazımın daha az yorulduğunu hissettiren bir uygulama.”

5. Soru: Konuşmada anlaşılabilirliği (artikülasyon) sağlama davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Tablo 7. Beşinci sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı

Tema	Kodlar
Konuşmada anlaşılabilirliği (artikülasyon) sağlama	<ul style="list-style-type: none"> -Konuşurken özgüvende artış -Tane tane konuşmaya başlama -Kelimeleri yutmadan, anlaşılır şekilde konuşmayı sağlama -Kendini daha iyi ifade etme -Yanlış telaffuz edilen harfleri düzeltme -Daha akıcı konuşmayı sağlama

Tablo 7’de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri ışığında edinilen bilgilere göre, ses eğitimi çalışmalarından konuşmada anlaşılabilirliği (artikülasyon) sağlama davranışını kazandıkları anlaşılmaktadır. Bu davranış sonucunda; kelimeleri yutmadan, tane tane konuşabildiklerini, yanlış telaffuz ettikleri harfleri düzelttiklerini, daha akıcı konuşup, kendilerini daha iyi ifade ettiklerini ve kendilerine olan güvenlerinin arttığını belirtmişlerdir. Bu bulgulara ilişkin görüşme dökümlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

Ö4. “Önceden ağzımı açarak konuşmadığım için konuşmalarım anlaşılır değildi. Dersten sonra daha kontrollü davranmaya başladım.”

Ö1. “Ses eğitiminden sonra ağzımdan çıkan kelimeler daha anlaşılır biçimde çıkıyor. Tane tane ve karşıdakilerin anlayacağı şekilde konuşmamda yardımcı oldu.”

Ö8. “Bazı harfleri yanlış telaffuz ediyordum, ses eğitimi çalışmalarından sonra bunları düzelttim. Kelimelere hâkim olmayı öğrendim.”

Ö9. “*Ses eğitimi çalışmaları sayesinde boğazdan konuştuğumu farkettim. Bu nedenle anlaşılır değildim, fakat çalışmalarla bunu düzelttim.*”

6. Soru: Konuşmada yöresel şive kullanmama davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Tablo 8. Altıncı sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı

Tema	Kodlar
Konuşmada yöresel şiveyi kullanmama diyalekt	<ul style="list-style-type: none"> -Konuşurken daha dikkatli olmayı sağlama -Harflerin incelik ve kalınlık durumunu anlamayı sağlama -Daha düzgün bir Türkçe ile konuşabilme -Yöresel şivesi olmayanların, olan arkadaşlarındaki olumlu değişikliği gözlemlemesi -Daha anlaşılır bir telaffuz ile konuşabilme

Tablo 8’de görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri ışığında edinilen bilgilere göre, ses eğitimi çalışmalarından konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışını kazandıkları anlaşılmaktadır. Bu davranışın sonucu olarak, harflerin söyleniş biçimlerini anladıklarını, konuşurken daha dikkatli olmaya başladıklarını, daha anlaşılır bir telaffuzla daha düzgün bir Türkçe kullandıklarını, konuşmalarında şive olmayanlar ise olan arkadaşlarındaki olumlu değişimi gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Bu bulgulara ilişkin görüşme dökümlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

Ö7. “*Benim doğduğum yer dolayısıyla bir şivem yok. Fakat bu derslerden sonra şivesi ile konuşan arkadaşlarımda gözle görülür bir değişiklik yaşandığına şahit oldum.*”

Ö4. “*Yöresel şivemi kullanıyordum. Harflerdeki incelik kalınlıklara dikkat etmiyordum. Bunları ses eğitimi çalışmaları ile aştım. Artık harfleri doğru şekilde kullanıyorum.*”

Ö1. “*Daha önce bazı harfleri daha farklı telaffuz ediyordum. Ses eğitiminden sonra hepsi düzeldi ve daha anlaşılır bir telaffuzum oldu.*”

7. Soru: Vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Tablo 9. Yedinci sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı

Tema	Kodlar
Vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme	<ul style="list-style-type: none"> -Vurgulamak istenilen kelimeleri vurgulayabilme -Daha etkili sesli okumalar yapabilme -Aynı ses tonuyla konuşmamayı öğrenme -Okunulan metinlerde iletilmek istenen mesajı daha etkili kılmada yardımcı olma -Dinlenen bir konuşmacı olunmasını sağlama

Tablo 9’da görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri ışığında edinilen bilgilere göre, ses eğitimi çalışmalarından vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışını kazandıkları anlaşılmaktadır. Bu davranış ile birlikte; daha etkili sesli okumalar yaptıklarını, aynı ses tonuyla konuşmadıklarını, vurgulamak istedikleri kelimeleri vurgulayabildiklerini ve dinlenen bir konuşmacı olduklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgulara ilişkin görüşme dökümlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

Ö2. “*Ses eğitiminden sonra bir metin okurken nereyi belirtmek istiyorsam orayı vurgulamayı öğrendim ve daha etkili okumalar gerçekleştirmeye başladım.*”

Ö7. “*Cümlelerimde nereye daha çok vurgu yapmam gerektiğini öğrenmem benim daha etkili ve dinlenen bir konuşmacı olmamı sağladı.*”

Ö6. “*Vurgu ve tonlamalarda diyafram nefesi çok etkili oldu. Normal düz bir yazı gibi değil de nerede vurgu yapacağım ses eğitiminden sonra daha da kolaylaştı.*”

Ö9. “*Konuşma içinde nerede ve nasıl vurgu yapmam gerektiğini öğrendim. Konuşurken monotonluktan kaçmam gerektiğini fark ettim.*”

8. Soru: Konuşmayı doğal, rahat, canlı (monotonluktan uzak) sürdürme davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Tablo 10. Sekizinci sorunun cevaplarına ilişkin görüşler temasının kodlara göre dağılımı

Tema	Alt temalar
Konuşmayı doğal, rahat ve canlı (monotonluktan uzak) sürdürme	-Bu şekilde konuşarak dikkatlerin daha kolay çekebileceğini anlama
	-Heyecan faktörünü aşabilme
	-Özgüvende artış
	-“Çevrem tarafından keyifle dinlenen, sohbet edebilen bir kişi oldum” düşüncesi
	-“İletmek istediğim mesajı daha rahat bir şekilde deklare etmemi sağladı” düşüncesi

Tablo 10’da görüldüğü gibi sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri ışığında edinilen bilgilere göre, ses eğitimi çalışmalarından konuşmayı doğal, rahat ve canlı (monotonluktan uzak) sürdürme davranışını kazandıkları görülmüştür. Bu davranışın sonucu olarak; iletmek istedikleri mesajları daha rahat ilettiklerini, çevreleri tarafından keyifle dinlendiklerini, heyecanlarını aştıklarını ve bu şekilde konuşarak dikkatleri daha kolay çekebildiklerini belirtmişlerdir. Bu bulgulara ilişkin görüşme dökümlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

Ö1. “*Ses eğitiminden sonra konuşmamı daha doğal, canlı bir şekilde sürdürebilme becerim arttı. Doğal, rahat, canlı bir konuşmayla daha kolay dikkat çekebileceğimi anladım.*”

Ö5. “*Konuşmamı monotonluktan çıkarmam belki de en büyük değişikliklerdendi. Bu sayede duygu ve düşüncelerimi sesime yansıtarak iletmek istediğim mesajı daha açık bir biçimde deklare ediyorum.*”

Ö7. *“Daha doğal fakat kurallara uygun konuşmanın gereklerini ve uygulamasını öğrendikten sonra çevremiz tarafından keyifle dinlenen, sohbet edebilen bir profil çizmiş olduk.”*

Ö3. *“Daha önce konuşurken ya da bir şeyleri sesli okurken acaba kısıp bir sesle mi söyledim, yanlış mı okudum, dikkat çekemiyor muyum kaygısı vardı. Fakat şu an bunlar kalmadı daha doğal ve rahatım.”*

Ö6. *“Ses eğitimi almak özgüven kazandırdı. Özgüven kazandırdığı için de konuşma yaparken daha rahat olmaya başladım.”*

BÖLÜM V

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgulara dayalı olarak varılan sonuçlar alt problemlerin sıralamasına uygun bir biçimde verilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar ışığında çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuçlar

Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar: Uzman görüşleri doğrultusunda, ön teste göre son test sonuçları karşılaştırıldığında ses eğitimi çalışmalarının sınıf öğretmeni adaylarının doğru yerde ve biçimde soluk alma becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmen adaylarının görüşme formuna verdikleri cevaplarda ise; doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışını kazandıklarını, bunun sonucunda daha akıcı ve kontrollü bir şekilde konuşabildikleri, soluk alırken daha az yoruldukları ve daha yüksek bir sesle konuşabildikleri ifadelerini kullanarak bu sonucu desteklemişlerdir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar: Ses eğitimi çalışmalarının kazanımlarından olan solunum kontrolü sağlama davranışı, nefesi kontrollü bir şekilde almak ve vermek becerisini kazandırmayı hedeflemektedir. Uygulanan ses eğitimi çalışmaları sonunda ön teste göre son test sonuçları karşılaştırıldığında ses eğitimi çalışmalarının sınıf öğretmeni adaylarının solunum kontrolü sağlama becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevaplar ışığında elde edilen bulgular ise bu sonucu destekler niteliktedir. Verdikleri cevaplarda; ses eğitimi çalışmaları sonrası solunum kontrolünü sağlama davranışını kazandıklarını, bunun sonucunda konuşurken nefeslerini idareli kullandıklarını, nefeslerinin kesilmesi ve konuşurken tıkanma gibi problemlerini aştıklarını, seslerinin eskisinden daha gür çıktığını belirtmişlerdir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar: Sekiz haftalık çalışma sonunda ön teste göre son test ölçümlerine bakıldığında konuşmaya doğru atak ile başlama davranışı, tüm öğrencilerde gelişme göstermiş ve ses eğitimi çalışmalarının sınıf öğretmeni adaylarının konuşmaya doğru atak ile başlama becerileri üzerinde olumlu yönde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma sonunda uygulanan görüşme formunun bulguları ışığında konuşmaya doğru atak ile başlama davranışını kazandıkları nicel verileri destekler niteliktedir. Bu davranışla birlikte, seslerinin daha sağlıklı ve gür çıktığını, konuşmalarının dikkate alındığını, ses tonlarında doğru ayarlamaları yaptıklarını, böylece konuşmalarının daha etkili hale geldiğini belirtmişlerdir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar: Uygulanan ses eğitimi çalışmaları sonucunda sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütebilme, grafik 19'da da görüldüğü gibi en çok artış gözlenen davranış olarak karşımıza çıkmış, ses eğitimi çalışmalarının sınıf öğretmeni adaylarının sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme becerilerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmen adaylarıyla yapılan görüşme formu ışığında verilen cevaplar bu sonucu destekler niteliktedir. Görüşme formunun içerik analizlerine göre; sesi doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışını kazandıklarını ve bunun sonucunda; uzun konuşmalarda boğazlarının daha az acıdığını, seslerini daha rahat kontrol edebildiklerini, seslerinin daha sağlıklı ve pürüzsüz çıktığını, seslerini gerekli yerlerde büyütebildikleri ifadelerini kullanmışlardır.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar: Ön teste göre son test sonuçları karşılaştırıldığında ses eğitimi çalışmalarının sınıf öğretmeni adaylarının konuşmada anlaşılabilirliği sağlama becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının ses eğitimi uygulamaları sonrasında yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevaplar ise bu sonucu destekler niteliktedir. Verilen cevaplarda; konuşmada anlaşılabilirliği sağlama davranışını kazandıklarını, bu davranış sonucunda; kelimeleri yutmadan, tane tane konuşabildiklerini, yanlış telaffuz ettikleri harfleri düzelttiklerini, daha akıcı konuşup, kendilerini daha iyi ifade ettiklerini ve kendilerine olan güvenlerinin arttığını belirtmişlerdir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar: Uzman görüşleri ışığında elde edilen davranış gözlem formunun ön test- son test sonuçları karşılaştırıldığında konuşmada yöresel

şiveyi kullanmama davranışında puan artışları görülmüştür. Öğretmen adaylarına uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen cevaplar ise bu sonuçla örtüşmektedir. Verilen cevaplarda; konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışının kazanıldığı, bu davranışın sonucu olarak, harflerin söyleniş biçimlerini anladıklarını, konuşurken daha dikkatli olmaya başladıklarını, daha anlaşılır bir telaffuzla daha düzgün bir Türkçe kullandıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, çalışma grubunda konuşmalarında şive olmayanlar şive kullanan arkadaşlarındaki olumlu değişimi gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Sonuç olarak sınıf öğretmeni adaylarının ses eğitimi çalışmalarıyla konuşmada yöresel şiveyi kullanmama becerisini kazandıkları görülmüştür.

Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar: Sekiz haftalık çalışma sonunda ön teste göre son test ölçümlerine bakıldığında, ses eğitimi çalışmalarının sınıf öğretmeni adaylarının vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının bu konudaki görüşleri ses eğitimi çalışmaları ile vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışını kazandıklarını destekler niteliktedir. Öğretmen adayları, bu davranış ile birlikte; daha etkili sesli okumalar yaptıklarını, aynı ses tonuyla konuşmadıklarını, vurgulamak istedikleri kelimeleri vurgulayabildiklerini ve dinlenen bir konuşmacı olduklarını ifade etmişlerdir.

Sekizinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar: Hazırlanan çalışma programında yer alan uygulamaların neredeyse tamamı konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme becerisinin kazandırılmasında önemli rol oynamaktadır. Ses eğitimi çalışmaları kapsamında sınıf öğretmeni adaylarının seslerine ahenk gelmiş, müzik konuşmaya dâhil olmuştur. Ön teste göre son test sonuçlarına bakıldığında ses eğitimi çalışmalarının sınıf öğretmeni adaylarının konuşmayı doğal, rahat ve canlı sürdürme becerileri üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Sonuçlar: Sınıf öğretmeni adayları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formunda araştırmanın nicel bulgularını destekleyecek görüşmeler elde edilmiştir. Öğretmen adaylarının, ses eğitiminin ölçülen konuşma

becerilerinin gelişimine önemli katkıları olduğu konusunda ortak görüşe sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

- ❖ Öğrencilerin deney öncesi ve sonrası konuşma becerilerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi analiz sonuçlarına bakıldığında araştırmaya katılan öğrencilerin konuşma becerisi testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. $z=2.80$, $p<.05$. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamları dikkate alındığında gözlemlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanları lehinde olduğu görülmektedir.
- ❖ Sınıf öğretmeni adaylarına uygulanan ses eğitimi çalışmalarının konuşma becerilerine ne düzeyde etki ettiğinin tespit edilmesi için Wilcoxon İşaretli Sıralar Testinde kullanılabilen r etki büyüklüğü düzeyi ($N= \text{all cases} \cdot 2$) hesaplanmıştır. Etki büyüklüğü değerinin ise yüksek düzeyde olduğu görülmüştür [$r=.63 > .50$].
- ❖ Çalışmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarından özellikle birkaçının daha önce diyafram kası ve kullanımı ile ilgili bir bilgiye sahip olmamalarından dolayı, doğru yerde ve biçimde soluk alma ve buna bağlı olarak solunum kontrolünü sağlama davranışını ön test ölçümlerinde sağlayamamışlardır. Bu durum ise diğer öğrencilere nazaran ön test sonuçlarında daha düşük bir puan olarak karşımıza çıkmıştır. Ancak bu öğrencilerle yapılan dikkatli çalışmalar ve diğer öğrencilere göre verilen fazla ev egzersizleri sayesinde önemli gelişmeler kaydetmişler ve bu gelişme son test puanlarına yansımıştır.
- ❖ Sınıf öğretmeni adaylarının konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışı ile ilgili ön test sonuçlarına bakıldığında eşit bir dağılım söz konusu değildir. Deney grubunda her bir bölgeden katılımcının olması bu sonucu ortaya çıkarmış, özellikle doğu ve güneydoğu Anadolu bölgelerinden gelen öğretmen adaylarının konuşmalarında yöresel şiveye sıkça rastlanmıştır. Bunun aksine konuşmalarında çok az şive olan bireylerin ön test puanları diğer gruba kıyasla

yüksek çıkmış bu durum ise ön teste göre son test gelişimlerinde puan farklılıklarını ortaya çıkartmıştır.

- ❖ Konuşmada anlaşılabilirliği sağlama davranışı da bireysel farklılardan dolayı her bir katılımcıda farklı ön test puanları olarak karşımıza çıkmıştır. Öğrencinin dil tembelliği, hızlı ya da yavaş konuşması, bazı harflerin yanlış yerleşmiş olmasından kaynaklanan problemler görülmüş, verilen eğitimle bu sorunlara yönelik aşamalar kaydedilmiştir.
- ❖ Grafik sonuçlarına genel olarak bakıldığında her bir katılımcının tüm davranışlardaki gelişimi ile her bir davranışın tüm katılımcılar arasındaki gelişimi farklılık göstermiştir. Bu duruma öğretmen adaylarının arasındaki her bir davranışa yönelik bireysel farklılıklarından ileri gelen ön test sonuçları, yine her bir davranışı geliştirmeye yönelik isteklilik ve yoğunlaşma durumları, becerileri, algılama düzeyleri gibi birçok faktörün neden olduğu düşünülmüştür.

5.2. Öneriler

1- Diksiyon eğitiminin amaçladığı bireye etkili konuşma becerisi kazandırmada, ses eğitimi çalışmalarından da büyük ölçüde yararlanılmalı ve bu iki disiplin işbirliği içerisinde olmalıdır.

2- Doğru bir solunum, konuşma ve şarkı söyleme sesinde büyük bir öneme sahip olduğu gibi sağlığımız açısından da önemli bir yere sahiptir. Bu sebepten ses ve konuşma eğitimlerinde solunum çalışmalarına ekstra bir önem verilmelidir.

3- Deneysel süreç öncesinde katılmış olduğum diksiyon eğitimi programının çalışmalarına son derece faydası olmuştur. Bu sebepten etkili konuşma eğitimini verecek olan ses eğitimcilerinin diksiyon eğitimi almaları da öneriler arasındadır.

4- Özellikle yurt dışında yürütülen çalışmalarda görüldüğü üzere, sınıf öğretmenlerinin seslerini yanlış kullanmalarından dolayı meslek hastalıkları oldukça yaygındır. Bu tür

olası durumlara meydan vermemek için alan uzmanları, sesin sağlığı ve korunmasıyla ilgili sınıf öğretmenlerine ve bu bölümde okuyan öğrencilere yönelik konferanslar düzenlemelidir.

5- Bir sınıf öğretmenin sesini kullandığı mesai saati, hangi koşullarda ders verdiği ve öğrenciye rol model olduğu gerçeği göz önünde bulundurularak, üniversitelerin tüm sınıf öğretmeni yetiştiren bölümlerinde ses eğitimi dersi müfredata eklenmelidir.

6- Hizmet içi eğitim projeleri kapsamında öğretmenlerin tümüne ses sağlığı korunması ve etkili konuşma ile ilgili ücretsiz eğitimler verilmeli ve öğretmenlerimiz bu konuda bilinçlendirilmelidir.

7- Hizmet içi eğitim programlarından birebir yararlanamayan öğretmenler için uzaktan hizmet içi eğitim programları düzenlenebilir.

8- Üniversitelerdeki öğretim elemanları hem kendi performansları hem de öğrencilerini bilgilendirmeleri ve gerekirse uyarmaları için ses sağlığı, korunması ve etkili konuşma konularında bilgilendirilmelidir.

9- Ses problemlerinin önemli bir kısmı çocukluk ya da ergenlik dönemlerinde sesin zorlanmasından ve bilinçsiz kullanımından meydana geldiğinden, öğretmenler öğrencilerini bu konularda uyarmalı ve seslerini zorlayacak aktiviteler yaptırmamalıdır.

10- Sesini profesyonel anlamda kullanan tüm meslek gruplarının etkin konuşma becerisi kazanması hem mesleki ilerleyiş hem de ses sağlığı açısından önemli olduğundan, bu tarz çalışmalar sesini profesyonel olarak kullanan diğer tüm meslek gruplarında da uygulanabilir.

11- Ses eğitimi dersini verecek öğretim elemanı bulunmayan üniversiteler için uzaktan eğitim programı dâhilinde alan uzmanları tarafından verilecek derslerle hedef eğitim kitlesi genişletilebilir.

12- İnteraktif bir eğitim kadar etkili olmasa da hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin kullanabileceği görüntülü eğitim setleri hazırlanarak ilgili bölümlere gönderilmelidir. (Öğretmenlerin kullanımlarına sunulmak üzere, hem okul müdürlüklerine, hem de öğretmen adaylarının kullanabilmesi için eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği bölümlerine gönderilebilir).

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, B. (2005). *Aktörlere Yönelik Ses – Konuşma - Vücut Eğitimi Ve Geliştirilmiş Uygulama Yöntemleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi Tiyatro Bölümü, Ankara.
- Akkaya, A. (2012). *Öğretmen Adaylarının Konuşma Sorunlarına İlişkin Görüşleri*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(20), 405-420. <http://sbed.mku.edu.tr/article/view/1038000365/0> adresinden 12 Ocak 2016'da alınmıştır.
- Aycan, K. (2012). *Ses Eğitimi Yöntemlerinin Türkçe Konuşma Eğitimindeki Vurgu Kusurlarının Düzeltilmesine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aycan, K. (2012). *Konuşma ve Ses Eğitimi Arasında Konuşmanın Ezgisi Açısından Akrabalık İlişkisi*. Electronic Turkish Studies, 7(3). Web: <http://www.turkishstudies.net> adresinden 10 Mart 2016'da alınmıştır.
- Akbayır, S. (2007). *Dil ve Diksiyon, Yazılı ve Sözlü Anlatım Bozuklukları* (4.Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Aksan, D. (1980). *Her Yönüyle Dil*. Cilt 2. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Alves,L.A., Robazzi, M.L.C.C.,Marziale, M.H.P., Felipe, A.C.N., and Romano,C.C. (2009). *Health Disorders and Teachers'voices: A Workers'health Issue*. Revista latino-americana de enfermagem, 17(4), 566-572.
- Ammelburg, G. (2003). *Konuşma Sanatı Konuşmacı Eğitimi*. (çev: Nurettin Yıldırım). İstanbul: Doruk Yayımcılık.
- Aristotles. (2012). *Retorik*. (Çev. H.D. Doğan). 10. Baskı, Yapı Kredi Yayınları. No:442. (Eserin orijinali M.Ö. 330 yıllarında yayımlandı).

- Başaran, M. ve Erdem, İ. (Eylül 2009). *Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerisi İle İlgili Görüşleri Üzerine Bir Araştırma*. Kastamonu Eğitim Dergisi. 17(3), 743-754. Web: http://www.kefdergi.com/pdf/17_3/17_3-2.pdf adresinden 23 Mart 2016'da alınmıştır.
- Baştürk, R. (2016). *Nonparametrik İstatiksel Yöntemler*. (3. Baskı) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Bele, I. V. (2008). *The Teacher's Voice: Vocal training*. Scandinavian Journal of Educational Research, 52: 1, 41-57, DOI: 10.1080/00313830701786594. Web: <http://dx.doi.org/10.1080/00313830701786594> adresinden 24 Şubat 2016'da alınmıştır.
- Boominathan, P., Mahalingam, S., Samuel, J., Babu, M.V.D., and Nallamuthu A. (January-June 2012). *Voice Characteristics of Elderly College Teachers: A Pilot Study*. Journal of Laryngology and Voice. 2(1), 21.
- Boone, D. R. & McFarlane, S. C. (1994). *The Voice and Voice Therapy*, 5. Baskı New Jersey: Prentice Hall.boone
- Browne, L., & Behnke, E. (1887). *Voice, Song and Speech: A Practical Guide for Singers and Speakers from the Combined View of Vocal Surgeon and Voice Trainer*. London: Sampson Low, Marston & Company. <https://archive.org> adresinde 24 Ocak 2016'da alınmıştır.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, E. Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (4. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Carding, P. N., Horsley, I. A., & Docherty, G. J. (1999). *A Study Of The Effectiveness Of Voice Therapy In The Treatment Of 45 Patients With Nonorganic Dysphonia*. Journal of voice, 13(1), 72-104. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/1022367> adresinden 13 Ocak 2016'da alınmıştır.
- Carnegie, D. (1999). *Etkili Konuşma Sanatı*. (çev: Ayça Haykır). Ankara: Öteki Yayınevi.
- Cevanşir, B., Gürel, G. (1982). *Foniatri – Sesin Oluşumu, Bozuklukları ve Korunmasında Temel İlkeler*. İstanbul: İstanbul Tıp Fakültesi Yayınları.

- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis For The Behavioral Sciences. (2nd ed.)*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Coolican, H. (2009). *Research methods and statistics in psychology*. London, United Kingdom: Hodder & Stoughton.
- Çevik, S. (1999). *Koro Eğitimi Yönetimi ve Teknikleri. (2. Baskı)*. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
- Çongur, Ö. (2000). *İlköğretim ve Lise Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Ses Hastalıkları ve Tedavi Yöntemleri Sonuçlarının Araştırılması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Davran, Y. (1997). *Şarkı Söyleme Sanatının Öyküsü*. Ankara: Evrensel Müzik Evi.
- Denizoğlu, İ. (2012). *Ses Terapisi*. Adana: Nobel Kitapevi.
- Dilaçar, A. (1968). *Dil, Diller ve Dilcilik*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi
- Duffy, O. M., & Hazlett, D. E. (2004). *The Impact Of Preventive Voice Care Programs For Training Teachers: A Longitudinal Study*. Journal of Voice, 18(1), 63-70. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/15070225> adresinden 23 Şubat 2016'da alınmıştır.
- Egüz, S. (1999). *Toplu Ses Eğitimi*. Ankara: Doğu Matbaacılık.
- Ekici, T. (2008). *Müzik Öğretmeni Yetiştirmede Bireysel Ses Eğitimi Dersine Yönelik Bir Program Geliştirme Çalışması*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Er, S. (2012). *Temel Konuşma Teknikleri, Diksiyon. (11. Baskı)* İstanbul: Hayat Yayıncılık.
- Erdoğan, S. (2004). *Sürekli Değişkenler İçin Güvenirlik Analizinde Kullanılan İlişki Katsayılarının Değişken Varyansından ve Etki Büyüklüğünden Etkinlenme Durumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.

- Evliyaoglu, G. (1973). *Konuşma Sanatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Evren, G. F. (2006). *Ses Eğitimi Yöntemlerinin Ses Hatalıkları Tedavisinde Kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Konya.
- Gotaas, C., & Starr, C. D. (1993). *Vocal Fatigue Among Teachers*. *Folia Phoniatica Et Logopaedica*, 45(3), 120-129. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/8325579> adresinden 18 Şubat 2016'da alınmıştır.
- Güler, E., Hengirmen, M. (2005). *Ses Bilimi ve Diksiyon*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Gürüz D., Eğinli, A.T. (2008). *Kişilerarası İletişim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Gürhan, D. (2013). *Ses Eğitimi Çalışmalarının Politikacıların Konuşma Becerilerine Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürzap, C. (2009). *Söz Söyleme ve Diksiyon Sanatı*. (13. Basım). İstanbul: Remzi Kitapevi
- Güvenir, Ş. (2004). *Ses, Yapısal ve İçsel Bilincin Oluşturulması*. İzmir: Atadost Yayıncılık.
- Helvacı, A. (2012). *Şarkı Söyleme Eğitimi*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- İnce, L. (tarihsiz). *Diksiyon Alıştırma Kitabı*, MEB: Başkent İletişim Bilimleri Akademisi.
- İftar, G. ve Tekin, E. (1997). *Tek Denekli Araştırma Yöntemleri*. (1.Basım). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları
- İkesus, S. (1965). *Ses Eğitimi ve Korunması*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Katrancı, M., Kuşdemir, Y. (2015) *Öğretmen Adaylarının Konuşma Kaygılarının İncelenmesi (Sözlü Anlatım Dersine Yönelik Bir Uygulama)*, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 24, 415-445
- Karaağaç, S., Alova, E. (1995). *Latince - Türkçe Sözlük*, Sosyal Yayınları: İstanbul.

- Karacan, Elvan. *Çocuklarda Dil Gelişimini Etkileyen Faktörler*, <http://www.ttb.org.tr/STED/sted0700/6.html#top> adresinden 3 Şubat 2016'da alınmıştır.
- Kartal, M. (2013). *Nefes Teknikleri*. (2. Baskı) Ray Yayıncılık, İstanbul.
- Kartal, M. (2013). *Ses Teknikleri*. (4. Baskı) Ray Yayıncılık, İstanbul.
- Kaya, A. (2014). *Etkili ve Güzel Konuşma Sanatı*. (4. Baskı) Konya: Eğitim Kitapevi Yayınları.
- Kolçak, O. (1998). *Ses eğitimi ve Şarkı Sanatı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Konrot, A. (1998). *Sözel Dil ve Konuşma Sorunları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kutlu, Ö., Dogan, C.D.ve Karakaya, İ. (2008). *Öğrenci Başarısının Belirlenmesi: Performansa ve Portfolyoya Dayalı Değerlendirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Linver, S. (1997). *Konuşma Eğitimi*. (çev: Aliye Özlü). İstanbul: Mert Yayıncılık.
- Mattiske, J.A., Oates, J.M., Greenwood, K.M. (1998) *Vocal Problems Among Teachers: A Review Of Prevalence, Causes, Prevention, And Treatment*. Journal of Voice, 12(4), 489-499.
- Martinet, A. (1998). *İşlevsel Genel Dilbilim*. (çev: Berke Vardar) İstanbul: Multilingual Yayınları
- Morhart, C. C. (1909). *Voice Training For Speakers*, Pittsburgh PA: American Lutheran Publication Board. <https://archive.org/details/voicetrainingfor00morh> adresinden 19 Şubat 2016'da alınmıştır.
- Moses, P. (1954). *The Voice of the Neurosis*. New York: Grune and Stratton.
- Niebudek, E., Kotylo, P.,Politanski,P. ve Kowalska, M. (2008), *Acoustic Analysis With Vocal Loading Test in Occupational Voice Disorders: Outcomes Before and After Voice Therapy*. International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health, 21(4), 301-308.

- Ömür, M. (2001). *Sesin Peşinde*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Özdemir, E. (1976). *Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı*. İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Özgül, İ. (2014). *Müzik Eğitimi ve Öğretimi*. (7. Baskı). Ankara: Ankamat Matbaacılık. Pegem Akademi.
- Pallant, J. (2013). *SPSS Survival Manual*. McGraw-Hill Education (UK).
- Parker, B. (2015). *Güçlü Titreşimler- Müziğin Fiziği*. (Çev: Cenk Güray, Mahmut Sözer), Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.
- Pasa, G., Oates, J and Dacakis, G. (2007, Jul). *The Relative Effectiveness Of Vocal Hygiene Training And Vocal Function Exercises İn Preventing Voice Disorders İn Primary School Teachers*. *Logopedics Phoniatics Vocology*, 32(3), 128-140. <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14015430701207774> adresinden 12 Şubat 2016'da alınmıştır.
- Pekkarinen, E., & Viljancn, V. (1991). *Acoustic Conditions For Speech Communication İn Classrooms*. *Scandinavian Audiology*, 20(4), 257-263. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov> adresinden 24 Ocak 2016'da alınmıştır.
- Russell, A., Oates, J., & Greenwood, K. M. (1998). *Prevalence of Voice Problems in Teachers*. *Journal of Voice*, 12(4), 467-479. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/9988034> adrsinden 23 Ocak 2016'da alınmıştır.
- Sabar, G. (2008). *Sesimiz Eğitimi ve Korunması*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Say, A. (2005). *Müzik Sözlüğü*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Sazak, N. (2001). *Ses Eğitimi Derslerinin Artikülasyon Mekaniğine ve Türkçe Fonetik Uygunluğunun İncelenmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Smith, E., Lemke, J., Taylor, M., Kirchner, H. L., & Hoffman, H. (1998). *Frequency of Voice Problems Among Teachers And Other Occupations*. *Journal of Voice*, 12(4), 480-488.

Sinanoğlu, O. (2002). *Bye- Bye Türkçe*. İstanbul: Otopsi Yayınevi.

Sipley, K. L. (1997). *Training the Speaking Voice through Singing*. *To The Educational Resources Information Center (ERIC)*, 510(273), 439-462. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED439462.pdf> adresinden 17 Şubat 2016'da alınmıştır.

Sökmen, R., Sökmen, M. (tarihsiz) *Ses Bilgisi ve Sanatı Ses Sanatçısının Elkitabı*, 2. Kitap, Yayınlanmamış ders notları.

Şahin, M. (2009). *Söz Söyleme ve Konuşma Sanatı / Diksiyon*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.

Şenbay, N. (1991). *Alıştırımlı Diksiyon Sanatı*. İstanbul. M. E. B.

Şenbay, N. (1992). *Söz ve Diksiyon Sanatı*. (4. Baskı). İstanbul: Altan Matbaacılık.

Taşer, S. (2006). *Konuşma Eğitimi*. (8. Basım) İstanbul: Papirüs Yayınevi.

Temizyürek, F., Erdem, İ., & Temizkan, M. (2012). *Konuşma Eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.

Thomas, G., Kooijman, P. G., Donders, A. R. T., Cremers, C. W., & de Jong, F. I. (2007). *The Voice Handicap of Student-Teachers and Risk Factors Perceived To Have A Negative Influence on the Voice*. *Journal of Voice*, 21(3), 325-336. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0892199705001633> adresinden 24 Şubat 2016'da alınmıştır.

Töreyn, A. M. (Kış 1992). *Öğretmenlik Mesleğinde Ses Eğitiminin Gereği*. Akademik Yorum. (http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/makale/M-Toreyn_11.html) adresinden 10 Ocak 2016'da alınmıştır.

Töreyn A.M. (5-7 Eylül 1996). *Sınıf Öğretmenliği Bölümlerinde Ses ve Konuşma Eğitimi*. III. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirisi. Uludağ Üniversitesi, Bursa.

(http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/M-Toreyin_8.html) adresinden 10 Ocak 2016'da alınmıştır.

Töreyn, A.M. (2015). *Ses Eğitimi*. (2. Baskı). Ankara: Sözkese Matbaacılık.

Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe sözlük* (genişletilmiş baskı). Ankara: TDK.

Web:(<http://www.tkbbv.org.tr/menu/76/girtlak-kanseri-larinks-kanseri-nedir-op-dr-tolgar>)

Van Houtte, E., Claeys, S., Wuyts, F., & Van Lierde, K. (2011). *The Impact of Voice Disorders Among Teachers: Vocal Complaints, Treatment-Seeking Behavior, Knowledge of Vocal Care, and Voice-Related Absenteeism*. *Journal of Voice*, 25(5), 570-575.

Vural, B. (2005), *Doğru ve Güzel Konuşma*, İstanbul: Hayat Yayınları

Yaman, E. (2001). *Doğru Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı*. (2. Baskı). Ankara: Gazi Kitapevi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yılmaz, A. (2005). *Oyuncunun Konuşma Eğitiminin Teorik İçeriği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yiğit, N. (2004, 7-10 Nisan). *Sesini Profesyonel Olarak Kullanan veya Kullanacak Olan Bireylerde Karşılaşılan Ses Sorunları ve Nedenleri*. 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu, Isparta. <http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/N-Yigit.pdf> adresinden 12 Şubat 2016'da alınmıştır.

Yücel, G. F. (2014). *Ses Bilgisi ve Akustik Konusunun Disiplinler Arası Öğretimi*. Ankara. Nobel Akademik Yayıncılık.

Zeren, A. (2003). *Müzik Fiziği*. (2. Basım). İstanbul: Pan Yayıncılık

EKLER

EK- 1. DAVRANIŞ GÖZLEM FORMU

Davranış Gözlem Formu

Ölçülecek Davranışlar	1 Çok Zayıf	2 Zayıf	3 Orta	4 İyi	5 Çok İyi
Doğru yerde ve biçimde soluk alma	()	()	()	()	()
Solunun kontrolünü sağlama	()	()	()	()	()
Konuşmaya doğru atak ile başlama	()	()	()	()	()
Sesini doğru rezonans bölgelerinde Büyütme	()	()	()	()	()
Konuşmada anlaşılabilirliği sağlama (artikülasyon)	()	()	()	()	()
Konuşmada yöresel şiveyi kullanmama (diyalekt)	()	()	()	()	()
Vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme	()	()	()	()	()
Konuşmayı doğal, rahat ve canlı (monotonluktan uzak) sürdürme	()	()	()	()	()

Gürhan, 2013

EK- 2. DENEY GURUBU

- 4- Sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.
- 5- Konuşmada anlaşılabilirliği (artikülasyon) sağlama davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.
- 6- Konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.
- 7- Vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.
- 8- Konuşmayı doğal, rahat, canlı (monotonluktan uzak) sürdürme davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

- 4- Sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Örneğin sesimizi burun bölgesine doğru ittikçe daha sağlıklı, gür ve pürüzsüz bir ses elde ettik.

- 5- Konuşmada anlaşılabilirliği (artikülasyon) sağlama davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Ses eğitimi derslerinden sonra karşıdakinin seni daha iyi anlayabilme oranı artıyor. Haliyle daha etkili bir iletişim sağlanmış oluyor.

- 6- Konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Benim doğduğum yer dolayısıyla bir şivem yok. Fakat bu derslerden sonra şivesi ile konuşan arkadaşlarımda göze görülür bir değişiklik yaşadığına şahit oldum.

- 7- Vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Cümlelerimde nereye daha çok vurgu yapmam gerektiğini öğrenmem benim daha etkili ve dinlenen bir konuşmacı olmamı sağladı.

- 8- Konuşmayı doğal, rahat, canlı (monotonluktan uzak) sürdürme davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Daha doğal fakat kurallara uygun konuşmanın gereklerini ve uygulanışını öğrendikten sonra çevremiz tarafından keyifle dinlenen, sohbet edilebilen bir profil çizmiş olduk.

- 4- Sesini doğru rezonans bölgelerinde büyütme davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Sesimin daha gür olması ve aynı seviyede kalması sayesinde oldukça etkili oldu. Konuşurken başızımın daha az yorulduğunu hissettiren bir uygulama.

- 5- Konuşmada anlaşılabilirliği (artikülasyon) sağlama davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

"r" harflerinde yaptığım fazla vurguyu düzelttim. Konuşmamın daha akıcı ve daha anlaşılır olmasını sağladı.

- 6- Konuşmada yöresel şiveyi kullanmama davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Yöresel şive konusunda pek değişiklik olmadığımı söylemek doğru olur. Gündelik hayatta kullanmadığım için farklılık olmadı.

- 7- Vurgu ve tonlamalarla konuşmayı etkili hale getirme davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Vurgu ve tonlamalar okuduğum metinlerde anlaşılabilirliği ve iletilmek istenen mesajı daha etkili kılmamda bana yardımcı oldu.

- 8- Konuşmayı doğal, rahat, canlı (monotonluktan uzak) sürdürme davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Konuşmayı monotonluktan çıkarmam belli de en büyük değişikliklerdirdi. Bu sayede duygu ve düşüncelerimi sesime yansıtarak iletmek istediğim mesajı daha açık bir şekilde aktarabiliyorum.

Üniversitesi: ...Erciyan Üniversitesi...
 Fakülte/ Bölüm / ABD: ...Eğitim Fakültesi: İlköğretim Bölüm Sınıf Öğr. ABD
 Lisans Düzeyi: ...2. Sınıf...

GÖRÜŞME SORULARI

- 1- Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Ses eğitimi almadan önce bir metin okurken nere-
 lerde nasıl soluk almam gerektiğini tam olarak bilmiyor-
 dum. Ses eğitiminde bunu kavradım ve bir metni daha
 etkili ve anlamlı okumaya başladım.

- 2- Solunum kontrolü sağlama davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Solunum kontrolümü nasıl sağlamam gerektiğini
 öğrendim ve bir metin okurken veya bir sözlü söy-
 lerken nefesim kesilmeden solunum kontrolümü sağlayarak
 yapmaya başladım.

- 3- Konuşmaya doğru atak ile başlama davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

Ses eğitimi aldıktan sonra konuşmaya başlama-
 dan önce, doğru nefes atarak ses tonumu daha iyi
 ayarlayarak konuşmaya başladım.

iversitesi: Trakya Üniversitesi

ülte/ Bölüm / ABD: Eğitim Fakültesi - İlköğretim Bölümü - Sınıf Öğrt. ABD

ans Düzeyi: 2. Sınıf

GÖRÜŞME SORULARI

1- Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

- Doğru yerde ve biçimde soluk alma davranışım ses eğitimi çalışmalarından sonra bana yanlış şekilde soluk alıp verdiğimi gösterip, nasıl doğru soluk alıp verilmesi gerektiğini öğretti. Daha önceki bir şekilde konuşmaya başladım.

2- Solunum kontrolü sağlama davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

- Solunum kontrolü sağlama davranışım ses eğitimi çalışmalarından sonra bana konuşurken oluşan gereksiz duraksamaları gidermemi öğletti. Doğru solunum ile konuşmada tıkanma problemi yaşamıyorum.

3- Konuşmaya doğru atak ile başlama davranışınızın ses eğitimi çalışmalarından sonra gelişimini değerlendiriniz.

- Konuşmaya doğru atak ile başlama davranışım ses eğitimi çalışmalarından sonra bana düşeldi. Çünkü konuşmaya başlarken nasıl bir ses tonuyla giriş yapmam gerektiğini öğrendim.

EK- 4. SERTİFİKA

